

הישיבה החמש-עשרה של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ה' אב תשל"ז (20 יולי 1977)
ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. הצעה לסדר-היום

העברת ריכוז היבוא של מצרכים חיוניים מידי הממשלה לידי יבואנים פרטיים

לפי המדיניות שהוא קובע, ואף-על-פי שיש תנודות במחירים בארצות חוץ המחירים כאן נשארים יציבים; (ג) היערכות המשק לשעת-חירום במוצרים אלה, מבחינת רמת המלאים, פיזורם ברחבי הארץ וריענונם מדי פעם; (ד) מדיניות מכוונת של חלוקת הקניות מארצות שונות לפי אינטרסים ממלכתיים, יחסי גומלין וסחר הדדי עם ארצות חוץ וקביעת מטרות סחר למשך תקופה של מספר שנים לאבטחת אספקה, כפי שסוכם לאחרונה בין שר המסחר והתעשייה הקודם ובין שר החקלאות של ארצות-הברית; (ה) הוזלת מחירי הרכישה עקב כוח קנייה מרוכז. עובדה היא כי בדין-וחשבון מס' 26 של מבקר המדינה, בעמוד 201, מצויין לשבח חסכון של 32 מיליון דולר בשנת 1974 עקב קניות מרוכזות של גרעינים בארצות-הברית. ועלי להוסיף שאם אגבנו לוקחים בחשבון חסכון של 32 מיליון דולר בשנת 1974, הרי חסכון זה גדל פי כמה מההוצאות התקציביות של אותה יחידה במשך כמה שנים; (ו) תכנון לשילוב ולעידוד גידול מוצרים חקלאיים בארץ ותיאום עם הייצור המ-קומי, בעיקר במוצרים כמו חיטה, סוכר ובשר.

ניתן לשאול: האם עמד המינהל במשימות אלה? ולראיה: המינהל נתפס, ככל המדינה, בהפתעת מלחמת יום-הכיפורים. האם עמד בכך? התשובה היא שהוא עמד בכך.

לכאורה, כל אדם בר-דעת אשר ישקול נתונים אלה לא יסכים, יתנגד בתוקף להוציא ממסגרתה הבלעדית של הממשלה משימה חיונית כזאת ולמסור אותה לסו-חרים פרטיים, בפרט שהמינהל מתפקד ללא תקלה והוא עמד בשעת מבחן. מהי המטרה העיקרית שתעמוד לפני הסוחר, היבואן הפרטי? המטרה היא רווחיות מאקסי-מאלית, כדאיות העסקה. וזה לגיטימי מאוד מבחינתו של אותו סוחר יבואן שיראה רק את הכדאיות והרווחיות כעיקר ולא את המשימות הממלכתיות. ניקח לדוגמה את יבוא האורז שאינו כלול במצרכים שפירטתי והוא בידי סוחרים פרטיים. מהי התוצאה? המחירים אינם מוסדרים, יש תנודות מתמידות במחירים, המלאי אינו מוסדר, לעתים יש חוסר מלאי, לעתים יש מלאי גדול. ועוד ראוי לציין שהמחירים של מצרכים בסיסיים אלה מוסבסדים. התוצאה תהיה שאנחנו נתחיל לסבסד יבואנים פרטיים, סוחרים.

האפשרויות לספקולאציות במצרכים האלה הן בלתי-מוגבלות. האם נפתח פתח ונחדיר פעולות ספקולאטי-ביות של סוחרים פרטיים דווקא בנושא חשוב זה של מצרכים בסיסיים החשובים למדינה ולתושביה בשעת-חירום? אם כן, של שום מה צרה עינו של השר הנכבד בהמשך קיום היחידה הזאת במשרדו והוא מכריז ומצהיר על רצונו להעביר את תפקידה לסוחרים פרטיים?

היחיד ש. ארכלי-אלמוזלינו:

הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. נתחיל את סדר-יומנו בהצעות לסדר-היום.

ההצעה הראשונה לסדר-היום היא הצעתו של חבר-הכנסת עמאר, בנושא: העברת ריכוז היבוא של מצרכים חיוניים מידי הממשלה לידי יבואנים פרטיים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערד):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, משרד התעשייה, המסחר והתיירות מרכז בידי רכישת מצרכי מזון. חיר-ניים, בהם גרעינים שונים: חיטה, שעורה, דורה, תירס, פולי סויה, שמנים, סוכר ובשר קפוא. הוא מרכז זאת בדרך של יבוא וקניות מהשוק המקומי ומשוק. את המצרכים האלה במחירים ובתנאים הנקבעים על-ידי הנהלת המשרד מוזמן לזמן על-פי שיקולים של המדיניות הממשלתית, וזאת באמצעות יחידה במשרד הנקראת מינהל הסחר הממשלתי. מתפקידו של המינהל הזה לבצע את הרכישות והסדרים בדבר ייצור שמנים וטחינת חיטה. כן משמש המינהל כרשות עליונה למוזן בשעת-חירום, שבחחום תפקידה טיפול בקבוצה נוספת של סוגי מזון לצרכי האוכלוסיה בשעת-חירום. הוצאות הטיפול של המינהל בתקציב המשרד לשנת 1977 מגיעות לסכום של 15 מיליון ו-760 אלף לירות, והוא מונה 71 עובדים.

מסרתי כאן סקירה קצרה על הרכבה של אותה יחידה במשרד המסחר והתעשייה.

לגבי פעולותיה של יחידה זו — בשנים האחרונות גדל היקף הפעולות של המינהל בארץ ובחוץ-לארץ במידה ניכרת וקשריו המסחריים פרושים עתה על פני חמש יבשות. ראוי לציין שרכישת גרעינים נעשית בעיקר בארצות-הברית. המחזור גדל מחצירי מיליארד לירות בשנת 1970 ל-4 מיליארד בשנת 1975. הנהלת המינהל ועובדיו רכשו נסיון ומומחיות מקצועית שאין גוף אחר בארץ, פרטי או ציבורי, המגיע למתם בנושא זה.

באמצעות ריכוז הסחר במוצרים אלה בידי הממשלה מובטחים התחומים הבאים: (א) אספקה שוטפת, סדירה ואחידה של המוצרים הבסיסיים האלה בכל הארץ; (ב) שמירה על יציבות יחסית של מחירי המצרכים ליחיד-ניים על אף תנודות המחירים בשווקים בחוץ-לארץ. המינהל אינו מעלה את המחירים לעתים קרובות. אלא

בשנות החמישים היה נקוט כלל בידי ראש-הממשלה המנוח דוד בן-גוריון: קואליציה ממשלתית בלי חירות ורק"ח. לדעתו, אפשר לומר על קואליציה זו במהותה שהיא כמעט בלי חירות ובלי רק"ח.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
אתה שבע רצון או לא?

משה עמאר (המערך):
אני מציין עובדה.

ענייני כלכלה ומשק נמסרו לליבראלים, והדתיים עוסקים בתחומם — בני-ברק וכיוצא באלה, עניינים שבינם למקום ובשל המקום או המקומות. ובחלוקה זו אין מלכות נוגעת בחברתה. רבים מחברי החטיבה הליבראלית אינם מסכימים — אני בטוח בכך — לקו המונחה על-ידי חלק מאנשי חירות בענייני חוץ, והיפוכו של דבר — רבים מחירות מתנגדים בתוקף ליסודותיה של התכנית הכלכלית החדשה ולהכרזות השרים. אלה ואלה אינם רואים בעין יפה השתלטות הכפייה הדתית במדינה וחוששים בצדק מתוצאותיה של "מלחמות הדת" הללו. בכל זאת כמה זמן יחזיק הדבק ואימתי יאמר לדבק לא טוב?

בסיכום, יש הכרח כי הכנסת תדון בנושא שהצעתי למען נחליט למנוע נזק חמור למשק המדינה ולאספקת המצרכים החיוניים הבסיסיים האלה בשעות-חירום, ועל כן הריני מציע לקיים דיון בהצעתי במליאה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לשר המסחר, התעשייה והתיירות, לתשובה.

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת. אני קצת מתפלא על האישור שקיבלה הצעה זו מידי נשיאות הכנסת. עד כמה שאני מבין באה הצעה דחופה לסדר-היום כדי למנוע מעשה כלשהו או לעצור מעשה כלשהו או כדי לדבר מעשה בשעה של אי-מעשה שמא נאחר את הרכבת בנושא כלשהו. לגיטימי לבוא ולהגיד: יש סכנה שהסחר הממשלתי יעבור לידיים פרטיות, שמענו שדנים בכך ועל כן הבה נדון בנושא זה — ולהעלות זאת כהצעה רגילה. אבל להביא נושא כזה להצעה דחור פה לסדר-היום ולאשר אותה?

משה עמאר (המערך):
האם אתה מערער על החלטת הנשיאות?

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:
זו לא עבירה לשאול שאלה.

יחד עם זאת אני מברך את חברי-הכנסת עמאר שהעלה נושא חשוב. ואני לא רוצה לברוח ולהתחמק ממנו. יכולתי להגיד: הדבר היחיד שעשיתי הוא שאמרתי שני רוצה לבדוק את הנושא הזה והטלתי על ועדה לבדוק אותה. כשהוועדה והומומחים יביאו את ממצאיהם יידעו על כך כולם וגם אודיע על כך לכנסת וניכנס לדיון. אבל אינני רוצה להתחמק.

לאחר הדברים הפורמאליים נדבר דברים גלויים באופן ברור ובהיר: המעורבות הממשלתית בארץ, כמעט בכל תחומי חיינו, הגיעה לממדים מוגזמים. קורי העכ-

יש אומרים: רבות ההכרזות הנשמעות חדשות לבקרים מפי שרים שנכנסו לתפקידם זה עתה. אין להתחשב בהן, הן אינן משמעותיות, הן נאמרו ללא בדיקה יסודית, בבחינת דברים הנאמרים באקראי, או כפי שאומרים כעת: מן המותן. אני אינני חושב כך.

יש אומרים: הנה שר אחר הכריז הכרזה בדבר ביטול חוק הגנת הדייר — הכרזה שקוממה ציבור גדול מתושבי ישראל, ביניהם רבים מתומכי סיעתו וגם רבים מחברי סיעתו, הכרזה בלתי-ינינת להגשמה — ומייעצים לנו ואומרים: אל תתחשבו בכך, אלה מחשבות בלתי-בשלות המועלות בדרך שהן מועלות וסופן שתאבדנה בחלל האוויר.

אין אני גורס כך. אני רואה גילויים ראשונים של מדיניות משקית כלכלית מכוונת שתתגלה לפנינו בכל חומרתה ברבות הימים ונזקה למדינה ולציבור יהיה רב ועצום. בשבוע זה נוכחנו בראשיתה של תכנית כלכלית שביסודה העברת העומס והנטל על מעוטי היכולת, על שכבות השכירים ועל שכבות-הביניים, והגדלת הכנסותיהם של בעלי היכולת ובעלי ההון. זאת היתה התחלה ועוד נכוננו לנו גזירות נוספות החבויות באמתחתו של שר האוצר.

אני חייב לומר לשר האוצר, שאיננו כאן: אתמול בדבריו אמר שר האוצר אמירה שלדעתי איננה יכולה לעמוד כפי שהיא עמדה. והוא אמר: אני שר האוצר רוצה להפוך את אזורי ישראל לאזרחים הגונים. אני הערתי לו ולדעתי טעה שר האוצר, אף כי הוא יכול לחשוב כי כוחו עמו וכי מתוך עוצמת כוחו האישי הוא יכול לומר דברים אלה. אבל הטעות היא טעות. הוא לא יתפוך את אזורי ישראל, כי אזורי ישראל אורחים הגונים המה. הם אשר עובדים, הם אשר יוצרים כל מה שנוצר בארץ הזאת. אלה הם אותם אורחים הקמים בבוקר, הולכים לעבודה וחוזרים בערב למשפחותיהם; אלה אותם אורחים שמגדלים את משפחותיהם, אותם אורחים שבגופם ובחיהם עמרו נגד מחדל של מישוה בתקופת מבחן. לומר עליהם שצריך להפוך אותם לאזרחים הגונים? הייתי מציע לשר האוצר — כשהדברים שאומר יובאו לידיעתו — שהוא חייב לקום כאן בכנסת בהודמנות ראשונה ולחזור בו מדבריו. אפילו הוא חושב כך חייב הוא לחזור בו מדבריו.

מגמתו של שר המסחר, התעשייה והתיירות הנכבד שלנו בהעברת הסחר הממשלתי לסוחרים פרטיים אנשי היזמה החפשית תואמת סעיף 12 מקווי היסוד של ממשלה זו הקובע "עידוד היזמה החופשית". המושג "יזמה חופשית" ידוע בציבור, לו עבר עשיר מימים ימימה והוא מושג גלוי לקריאה המפורסמת: "חנו לחיות בארץ הזאת". למי? — לאלה צוברי ההון שעתה מבקשים להלבינו. ועוד נראה בישועתם כי תבוא על-ידי ממשלה זו בעגלא ובזמן קריב.

בטוחני כי רבים מסיעת הליכוד וכן מסיעת המפד"ל ואגודת ישראל אינם רואים "עין בעין" עם השר בנושא זה ולא עם השר האחר בנושא האחר והדבר למורת רוחם. ועל שום מה הם מחשימים מוורות דרכי פעולתה של הקואליציה דהיום. הם מקיימים מין חלוקת עבודה ואי-התערבות הדדית. ענייני מדיניות חוץ ובטחון בידי חירות, ואם נדיק הייתי אומר — מקצתם בידי חירות. אולי אומר כאן על דרך הבידחה דברים ששמעתי, כי

מה קורה בזמן האחרון. בזמן האחרון מנהלים זאת היטב. האם בגלל כך לא נבדוק את העניין הזה? כאשר אנו קונים ב־400 מיליון דולר מהחץ והקניות נעשות עליידי קבוצת עובדים טובה האם איננו צריכים לנסות להשתחרר מהעול הזה שאני צריך לקנות ואני צריך לחלק לכל הארץ בכל תחום? למה? מה יש, אנשים פרי־טיים חשובים יותר בעיני מעובדי? נבקר אותם, יתחרו ביניהם. תן להם להתחרות. אם אין מונופול, מה אתה מבוהל כל כך? יתחרו ביניהם.

כבר אינני מדבר על השיטות שלנו. אינני רוצה לבקר היום איתו. נות לי לבדוק ואחרי־כך לדבר. אבל אינני בא להשמיע ביקורת אלא להצביע על דרך אחרת. נכון, המגמה שלי — ואומר אותה באופן גלוי ביותר — היא להשתחרר ממעורבות הממשלה עד כמה שניתן. האזרחים יודעים לעשות זאת בשביל עצמם טוב יותר, בתנאי שלא יהיה מונופול ולא יקרה שאנשי שלומנו יקבלו זכויות וחבורה מקורבת אלי תקבל זכויות זה או זה. לא, תהיה התחרות תפשית עם מכרו וכולם יתחרו, לרבות חבריך, לרבות החברים האחרים.

משה עמאר (המעריך):

אדוני השר, אולי אפשר להעיר הערה. מדובר ברכי־שות בחוץ־לארץ. האינך חושב שיש יתרון גדול יותר לכוח קנייה מרכזי מאשר ליחידים רבים?

שר התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ:

חבר־הכנסת עמאר, אני מודה שהנושא הזה חשוב. מדוע אני מתייחס אליו כל כך בזהירות? מדוע ביקשתי במיוחד את מיטב האנשים: לא רק הממשלה, לבדוק את העניין ולהביא הצעה? בגלל החשיבות שעליה אתה עומד. יש בעיית המלאי. זו בעיה חשובה, ולוא חשבתי שהעניין הזה בשל ושיש לי מגמה ברורה הייתי מוציא מיד מכרז ואומר: אני מבקש מכרז על יבוא בשר עוף, סוכר, דגנים, סויה. אני יודע את הקושי. מאות מיליוני דולרים ב־אחת זה כוח פוליטי של מדינת ישראל. לא מדובר רק על כך שאתה קונה מוצרים מסויימים ב־40–50 מיליון דולר. זה כוח שאתה יכול להתמקח אתו. אני מבין זאת היטב, אני מבין בעניין זה לפחות כמו המבקרים. אבל משום שזה חשוב לא נבדוק את הנושא?

האם קשה להבטיח את עניין המלאי, קשה להבטיח שיהיה מלא? למה צריך להשתמש במסווה הזה ולשאול מה יהיה על המלאי? אם נזדקק למלאי יבשתי מלאי. לא קשה להבטיח זאת. אינני מבקש שארץ. לא אומר: רבותי, לא עברו מאה ימים, תנו לנו לראות, לדרך במקום. אינני מבקש זאת. אין לי הרגשה שאני בא למגור או לשטח שאינני מכיר אותו. אני מכיר אותו. אני מרשה לך לחקור אותי ולבקר אותי מהיום הנכנסת. אני שאני בא לכאן. בבקשה — לך ולכל חברי הכנסת. אני מכיר את השטח פחות או יותר ומותר לכם לא לתת לי את מאת הימים האלה, אבל אל נאבד את חוש המידה.

אתמול שמעתי את הביקורת והיום ניסית לחזור על הביקורת הזאת: איך מעשרים את העשירים ואיך "מקבצים" — תסלח לי על הביטוי — את האביונים. על מי אתם עושים רושם? מי אינני יודע שעד לפני חודש התעשרו כל העשירים תחת ידיכם? אם יש בארץ עשירים כאלה שלא התעשרו תוך כדי עבודה אלא על־ידי קשרים, מי יצר אותם? למי אתה מטיף מוסרי

ביש האלה עוטפים אותנו כמעט בכל תחום — בבנייה, במזון, בתעשייה, במלונאות — והמעורבות היא כמעט ללא מידה. הממשלה היא הקונה, היא המשלמת, וכך ב"אגד", במשחטות, במחלבות ובמאפיות. בכל דבר הממשלה היא קליינט. היא קונה לאזרחים שלה ומגיי־שים לה את החשבון. אינני אומר שתמיד הטענות אינן צודקות ואינני אומר שתמיד הממשלה מקפחת ומקופחת, אבל הבעיה היא שהיתה מעורבות ממשלתית כמעט בכל תחום, מעורבות שהגיעה עד כדי גזמה בלתי־נסבלת. פרט למדינות שאנו מכירים אותן, אין במדינות המערב, במדינות המפותחות, התערבות כזאת. ללא מידה.

באים אנו ואומרים: רבותי, בואו נשתחרר עד כמה שניתן מהמעורבות הזאת. עד כמה שניתן, בואו נשתחרר ונראה מה קורה לנו. חלק ניכר מהבעיה אני זוקף לקושי הגדול במגזרים הנרחבים של המערכת הכלכלית ביש־ראל. לדעתי, זה קשור למעורבות היתרה של הממשלה ושלוחותיה, ואנו יודעים את העניין הזה מדוגמאות שור־נות. נכון שיש פקיד ממשלה טובים ביותר, ויש כאלה דווקא במינהל הסחר הממשלתי. אני יכול לשבח את צוות העובדים ובבדיקה השטחית שלי נוכחתי שיש צוות מבוין, דבר ששימח אותי מאוד. שמחתו על כך שראיתי תמונה חיובית כזאת, אבל אני יכול למנות דוגמאות מכל עבר, והאמן לי שאני מכיר את הנושא הזה. אינני יודע עד כמה אתה מכיר את הגופים הכלכליים השונים בארץ, החקלאיים, התעשייתיים, המסחריים. אני מכיר אותם. אלה שאתה קורא להם "המתעשרים" — אל תהיה בטוח שאתה מצביע על הכתובת הנכונה. אל תהיה בטוח שאלה שעליהם אינך מצביע הם מחוץ לתחום הביקורת. האמן לי, ואני אומר זאת בזהירות רבה מאוד, בעיקר בגלל תפקידי הממלכתי. הייתי רוצה שניגש כולנו לבדיקת העניינים האלה בלי דעות קדומות עד כמה שאפשר.

העובדה שאלה מאנשי שלומנו, העובדה הזאת שכל דבר הוא בידי הממשלה או בידי התנועה או בידי אירגון העובדים או אירגון המושבים או אירגון הקבוצות, המשחטות בידי אלה והמאפיות בידי אלה והמחלבות בידי אלה — אל תהיה בטוח שהכול צריך להיות כך. אתה אומר: מה, נמסור את זה לידיים פרטיות ואנחנו נסבסדו? אתה יודע מה קורה היום בסיבסוד הזה, כאשר מגישים לך חשבון והפקידים שלך צריכים לאשר את החשבונות? אתה יודע באמת מה קורה בסדרי גודל של מאות מיליוני לירות כאשר פקיד, ולוא המעלה ביותר, עומד לפני סוחר, בין שהוא ממשק ובין שהוא סוחר פרטי, ואותו סוחר מפולפל עד בלי מידה ושניהם צריכים להתמקח לפי חישובים של סרגל כמה צריך לשלם על כל קילוגרם כזה או כזה?

אינני ממשיך לדבר בעניין זה כי אתה מיד תקום ותשאל: אתה מטיל חשד? לא. אבל אם ממשלת ישראל צריכה לשלם כמעט על כל דבר, מכרטיס נסיעה ועד קילוגרם לתק, קילוגרם עוף וליטר חלב — רבותי, איננו כל כך בנויים לזה. האמן לי, צריך להשתחרר עד כמה שאפשר מקורי העכביש העוטפים את כולנו. אני מציג את הבעיה בצורה ציורית במקצת, אבל האמן לי שהיא מאוד מעשית.

אתה אומר שעניין המלאי חשוב, וזה נכון, וקנו בצורה די טובה. אני אומר שנעשו קניות טובות מספר פעמים. אינני יודע מה המצב לאורך זמן. אני יודע

— הצעה לסדר-היום (תורביץ, אלוני, ארבל-אלמוזלינו, קורפו); חילופי גברי בוועדות הכנסת — (ארבל-אלמוזלינו, ברמן); הצעות לסדר-היום (ארבל-אלמוזלינו, יצחקי) —

להשתחרר מהמעורבות הממשלתית; וכאשר יביאו את ההצעות אני מבטיח לדון בהן.

ועכשיו להצעה המעשית. אני מסכים בהחלט לדיון בנושא במליאה. הבה נקיים דיון בנושא הזה, נדע מה היחס של חברי הכנסת למעורבות המוגזמת של ממשלת ישראל בכל תחומי החיים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה, בלי בלם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
יש שתי הצעות: הצעה אחת לדון בנושא במליאה והצעה להעביר את הנושא לוועדה. אני אעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו. השר הסכים לקיים דיון במליאה, וחברת-הכנסת אלוני הציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

חיים קורפו (הליכוד):
אפשר לשלב את שתי ההצעות: בתום הדיון במליאה נעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
תן לי להעמיד את העניין להצבעה כפי שאני מבינה. חברי הכנסת, לידיעתכם, גם בעל ההצעה לסדר-היום הציע לקיים דיון במליאה, כפי שהציע השר.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לקיים דיון בנושא במליאה — רוב
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — מיעוט
ההצעה לקיים דיון בנושא במליאה הכנסת נתקבלה.

ב. חילופי גברי בוועדות הכנסת

אליהו מויאל ייכנס חברי-הכנסת עוזי ברעם; בוועדת העבודה והרווחה: במקום חברי-הכנסת ירוחם משל ייכנס חברי-הכנסת אליהו מויאל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
הכנסת רושמת לפניה את הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת.

בפני מי אתם מעמידים פנים? מי מאמין למה שאתם אומרים?

אני בא לעניין המעשי. אל תשאל את שר האוצר: איזו מין תכנית כלכלית היא זאת? כאשר הושמעה אתמול הביקורת החשובה של חברי המערך ישבתי מן הצד וחשבתי לי: ריבונות-של-עולם, איך יש אומץ לקום ולהטיף לנו מוסר על שהתכנית הכלכלית אינה מתקנת את הכול מהקרקעית? לנקות בית כזה, לעצור אוטובוס שרץ עם 13 מיליארד לירות על הגב בירידה, בגרעון, לעצור אותו איך שהוא — ועל זה אתם אומרים: האר-טובוס אינו מגוהץ, אינו מצוחצח, אינו רחוף דיין, אינו כל כך מסודר. זאת עם 13 מיליארד לירות על הגב.

אינני בא להתווכח היום עם אנשי המערך. גם מותר לכם. זה טבעי, זה לגיטימי, זה כמעט לא מובן אחרת. מה אני ארצה, שאתם תביעו אמון לממשלה, שאתם תעודדו את התכניות שלנו, את הכוונות, את המהלכים שלנו? לא, מותר לכם בהחלט להצביע נגד הממשלה, לבקר אותה. אבל אל תאבדו חוש מידה. אל תשכחו מי גרם לגרעון הזה של 13 מיליארד לירות ולאן היינו מגיעים לולא היינו עוצרים את ההתדרדרות. לא צריך להיות כלכלן גדול כדי לדעת שהיינו מגיעים ל-50%, 60%, 70% אינפלציה.

עכשיו, כדי לא להיכנס לעניין אמש ולהעירות הח-ריפות שלך נגד שר האוצר, אני בא לומר: רבותי, העניין הזה ייבדק. הוא ייבדק מכיוון שהוא חשוב וקשה והוא בסדרי גודל חיוניים מאין כמוהם, אבל לא מדובר רק בסחר. מדובר גם בעניין שיכונים, גם בעניין בניה, בעניין בשר קפוא מהארץ ומחוץ-לארץ. בכל המשקל הכבד הזה שהממשלה העמיסה על עצמה אינני יודע מה המגמות, לא רק האידיאולוגיות. היא רצתה שהציבור יהיה תלוי בה במידה רבה. אנחנו צריכים להתנער מכך,

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הריני מבקש את אישורה של הכנסת לחלופי גברי מטעם המערך: בוועדת הפנים ואיכות הסביבה: במקום חברי-הכנסת

ג. הצעות לסדר-היום 1. נשירת תלמידים ממערכת החינוך

הנושאים הבאים: התגברות הפשיעה והחובה להשליט חוק וסדר; הפיצוץ בגבעתיים והשלכותיו; הפצת סמים בקרב קטינים; שינוי הטיפול במקרי אונס; הכאת אסי-רים; המצב בעיריית אשקלון. שש מתוך עשר ההצעות לסדר הן כולן פועל יוצא של נשירת תלמידים ממערכת החינוך.

כבר פתח דברי רואה אני לעצמי חובה לציין לשבח את המאמצים שנעשו לקידומה של מערכת החי-נוך בישראל ולברך על הישגים יפים בתחומים שונים. אבל כמו בכל עשייה, ולוא הטובה ביותר, יש נקודות תורפה שאחת מהן מרכזית ביותר, ולפי השגותי ראוי

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת יצחק יצחקי, בנושא: נשירת תלמידים ממע-רכת החינוך. רשות הדיבור לחברי-הכנסת יצחקי.

יצחק יצחקי (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לברך אותך ואת כל חברי הכנסת: מי יתן והכנסת הזאת תוכה לקדם ולהצ-עיד את המדינה קדימה ויתקיים בה הפסוק "יהי שלום בחילך, שלוה בארמנותיך".

חברי הכנסת, בדף ההצעות לסדר-היום מופיעים

עבריינות, פשיעה, שוד ואונס, זנות, סמים ורצח האוכ' לים כל חלקה טובה בחברה שלנו.

למותר לציין כי חברת הפשע המנוסה והבוגרת יותר אורבת לנפשות הרכות והתועות האלה ומנצלת אותן לשירותה בעולם הפשע.

האם לא היה עדיף כבר בראשית צעדיהם של הילדים האלה, עוד בטרם גן חובה, להכשירם ולהכניסם לקראת התמודדות עם דרישות בית-הספר לסוגיה? דומה כי כל השקעה בשלבים המוקדמים האלה עשויה לחסוך למדינה כסף רב המושקע לריק בשלבים מאוחרים.

חברי הכנסת, סך-הכל הצעת התקציב הרגיל לשנת הכספים 1977 של משרד החינוך והתרבות היא: כ"5 מיליארד ו"355 מיליון לירות לערך.

בתשל"ח ילמדו בגני-הילדים כ"173 אלף ילדים, בתקציב של 205 מיליון לירות. לחינוך העל-יסודי הוקצב סכום של 744 מיליון לירות; לחטיבות-הביניים — 289 מיליון לירות; למיכון ולניהול ומטה — כ"100 מיליון לירות; לשפ"י, שירות פסיכולוגי ייעוצי — 4.5 מיליון לירות; למפעל הבחינות — 18.5 מיליון לירות. ממוצע שנתי לאסיר הוא 60,000 לירות בשנה. אפה הפרופורציה? אם אגמנו רוצים להגיע לטיפול מונע בגיל הרך יש להשקיע את מיטב הכסף שלנו בגילאי שנה עד 5 שנים, עוד לפני גיל הגן.

ניתן לסכם את הדברים בנקודות הבאות: ראשית, לערוך רבייה לגבי תפיסת טעוני הטיפול והטיפול הנכון בהם; שנית, הפניית המשאבים לגיל הרך כדי לאפשר טיפול מונע בדרך של הקמת מועדונים — בדרך של הקמת מועדוני עידוד ולא בידוד — לאיכחון, טיפול ושיקום מוקדם ככל האפשר, וזאת אפילו לא בגיל הגן; שלישית, הכשרת כוח-אדם, מורים ואנשי חינוך, פסיכולוגים ועובדים סוציאליים לממש את התפיסה המוצעת; רביעית, הטובים ביותר יופנו לעבודה בשכרונם.

כאן אני רוצה לתבוע את עלבונה של המלה "חמלה". זו אותה מלה שאנחנו אומרים בברכת הבוקר. מלה זו היא ראשי תיבות של: חינוך, מזון, לימוד והוד לכל ילדי ישראל.

אנו צריכים לדאוג שהמלה הזאת תהיה סמל של המדינה שלנו. מאחר שתופעת הנשירה חושפת בעיה של טעוני טיפול שטרם מלאה את פתרונה, ומאחר שהרעיון של צימצום פערים לא הוכיח את עצמו, ולדעתי גם לא יוכיח את עצמו בעתיד הקרוב, מפני שלא זו הבעיה האמיתית — עלינו לאמץ לעצמנו את התפיסה הזאת: אנו צריכים לצפות לצימצום פערים בין השכבות השונות אלא לצימצום וסילוק קשיו בין כל ילד טעון טיפול כדי שיוכל להתמודד ביתר קלות עם המטלות החינוכיות המגוונות של בית-הספר. כמקום לצמצום את הפער בין שכבת טעוני הטיפול לבין המכרססים, אנו צריכים לצמצם, ראשית כול, את הפער בין הפוטנציאל של הילד טעון הטיפול לבין הישגיו, ורק אן, ורק בשלב מאוחר יותר, לנסות לצמצם פערים בין שתי השכבות.

חברי הכנסת, מפאת חשיבות הנושא ברצוני להציע כי נושא הנשירה יעלה לדיון מקיף במליאת הכנסת ושהדיון בנושא הנשירה יביא בעקבותיו דיונים נוספים שיאירו בכל פעם אספקטים שונים המהווים והמאפיינים את ה"סינדרום" הסבוך של טעוני הטיפול.

להאירה בזרקור. עדיין מראה הסטאטיסטיקה, לצערנו, את התמונה המחרידה של אלפי נושרים כשלכת בסתיו מבתי-הספר ברחבי המדינה.

מחקר על הנשירה מבתי-הספר היסודיים בישראל נערך בשנים 1957—1958 ביזמותו של שר החינוך והתרבות דאז. המחקר נהוגל בפיקוחה של ועדה שבראשה עמד פרופסור דושקין. חבריה היו פרופסור פרנקשטיין, ד"ר אורתר ואחרים. מטרת המחקר היתה לגלות את היקף הנשירה ולעמוד על סיבותיה. לסיכום ממצאי המחקר מצאו החוקרים שהנשירה נפוצה למדי בשכבות הנחשלות — בערך 2% — אולם לא המצב הכלכלי והתרבותי הירוד הוא הגורם הישיר לנשירה אלא השתלבותו של גורם זה בכשלון הלימודי.

אלמלא נכשל הילד בלימודיו לא היה הדוחק הכלכלי לבדו מביא לידי נשירה. מכאן סיכמו החוקרים, ואני מצטט: "שעיקר האממציים למניעת הנשירה צריכים להיות מכוונים נגד הכשלון הלימודי".

13 שנים חולפות והגברת גולדה מאיר הקימה והפ"עילה את ועדת ראש הממשלה לילדים ובני-נוער במצור קה. באפריל 1971, בשנת ה"כ"ה למדינת ישראל, מוגשים לה 240 המלצות. ברצוני לצטט קטע מדו"ח זה, שעוד אחזור ואעלה אותו במרוצת הזמן בכנסת. בעמוד 3, סעיף ב', מצביע הדו"ח על כמה מעגלים של אוכלוסיות שוליות שצריך לראותן כדרגות של כשלון בהתמודדות הפדאגוגית של בית-הספר. אני מצטט: "המעגל הראשון והחמור הוא של הנושרים מבתי-הספר, המקיף כ-3% מכלל התלמידים. 12 אלף תלמידים נשרו, מתוכם לפני גמר כיתה ו', מתציתם לאחריה. שני-שלישים מהם בנים ושליש בנות. 90% הם בני יוצאי אסיה ואפריקה. בשנת 1974 עצרה המשטרה 8 אלפים קטינים." רבותי חברי הכנסת, כולנו עשינו שגיאות, אבל משיגאותינו עלינו כולנו ללמוד. הייתכן להרשות דבר כזה במדינת ישראל?

למרה הצער ועל אף ההמלצות של הוועדה לא חלו שינויים מהותיים בנושא הנשירה. לדאבוני, עודנה לחם חוקנו. מפתיעה העובדה שבשנת תשל"ו לא התרחש שום שינוי. והנה הדו"ח של שנת תשל"ו, תלמידים שלא ביקרו ביקור סדיר: בכיתה א' — 498 תלמידים; בכיתה ב' — 482; בכיתה ג' — 529; בכיתה ד' — 701; בכיתה ה' — 770; בכיתה ו' — 845; בכיתה ז' — 1,190; בכיתה ח' — 1,582; בכיתה ט' — 1,883; בכיתה י' — 562; אחרים — 207; סך-הכל 9,249 תלמידים. רבותי, הנחונים מתבססים רק על 70% מתוך כלל האוכלוסיה. לאמור, המצב הוא שיש 12 אלף תלמידים שאינם מבקרים ביקור סדיר בבתי-הספר.

וכל כך למה? האם אין זה אחד המרכיבים הבסיסיים המוכיחים עד כמה לא זכה הנושא של טעוני טיפול לטיפול השרשי הראוי לו? נראה לי שהטיפול שלנו בטעוני הטיפול לא השיג את מטרתו משום שלא השכלנו להקדים תרופה למכה. רק לאחר כשלון הילדים וירידת תדמיתם העצמית בעיניהם ובעיני מוריהם באים אנחנו אליהם עם קציני ביקור סדיר כמו לברך על הכשלון. קציני ביקור סדיר.

חברי הכנסת, מכיוון שאנו עם קטן, גדול ערכו של כל יחיד פי כמה. נראה לי כי אין סכנה גדולה יותר לחברה מתהליך הנשירה. זהו חומר נפץ המאיים על אשיות החברה. אלו הם המועמדים בפועל לשוטטות, אשיות החברה.

אפשר גם שרצוני בהקשר זה לאחד את כל מערי כות הטיפול בנוער בידי משרד החינוך כדי לאפשר טיפול משמעותי כולל, כדי לאפשר את תקיפת הבעיה מכל צדדיה; כמו כן רצויים מעקב ובקרה שלמים ומושלמים: גורם אחד הצופה על הכול, ומטפל בו בעתו. חברי הכנסת, ממדים מדאיגים של נשירה, לכאורה לגיטימית מבחינת החוק, של הפסקת לימודים, ישנם עדיין במערכת החינוך העל-יסודי, נשירה פיסית של תלמידים, המגיעים למסגרת העל-יסודית, שהם כבר נושרים מבחינה רוחנית, חברתית ולימודית. כרבה ומחצה של הנערים והנערות שאינם עובדים ואינם לומדים היא "אור אדום", אדום מאוד לחברתנו.

לכן יש לפתח מערכת של עזר, משיכה, סיוע ומניעה, בדומה לזו של בית-הספר היסודי, לאחר את הנוער, להשפיע עליו ולחנכו. נראה לי שיש לבחון עתה שינוי או שיפור במדיניות שבמרכז לא כל כך התאמת התלמיד לבית-הספר אלא התאמת בית-הספר לתלמיד, בחינת "חנך לנוער על-פי דרכו", על פי קצבו ועל-פי השיטה המתאימה לו. בקיצור, לא להטיל לנוער את חוריו בתחומי הידע בהתמודדותו בתכנית בית-הספר שלו אלא לבנות לו תכנית מיוחדת עם כלים ראויים. זה, כאמור, בגדר רעיון לבחינה.

כך, למשל, עלינו להיות מאוד יוזמים וערים לכך — מפני שבנפשנו הוא — שיתור תלמידים מבני עדות המזרח, מבני השכונות ועיירות הפיתוח¹ ובני העניים, יגיעו למדרגות הגבוהות ביותר של החינוך, הרבה יותר והרבה יותר ממה שלכאורה נראה שניתן לעשות.

גברתי היושבת-ראש, בכל אופן הבעיה נכבדה מפני היקפה, מפני עומקה ומפני פגיעתה בילדינו. השלכתה על החברה — שתיה שוויונית יותר וחוקה יותר, והיא על כן ראויה מאוד להיבחן בהקדם וברצינות. ושוב כמו חמיד, גיוסם של הטובים לעבודת החינוך וההוראה במקומות התורפה יועיל הרבה. יש לקרוא להם לשליחות ולגייסם לדגל, כבר הזכרתי שטוב עשה מגיש ההצעה, חבר-הכנסת יצחק יצחקי, שהתנדב לכך השנה.

כן גם אעיר שאף-על-פי שמערכת החינוך חייבת לעשות לה קדימויות ועדיפויות, הרי שקיצוץ קריטי במשאביה יפגע ביכלתה להפעיל גם תכניות חינוכיות אלו. אני מאמין ומקווה שנגיע להבנה גם בזה.

מפני החשיבות של בחינת הפתרונות לנשירה אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך של הכנסת. עוד נדון בנושאי החוק על כל מכלוליהם בכנסת, אבל נדמה לי שאיתור מדויק של הנקודה הזאת היה ראוי שייבחן בוועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת יצחקי, אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת?

יצחקי (הליכוד):

כן.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות. אני ממעידה הצעה זו להצבעה.

ה

צ

ב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

חברי הכנסת, נדמה לי שהגיעה העת לבטל את השם "טעוני טיפוח". המטביע אות קין על מצחם של ילדים, נערים ונערות צעירים — לרבות על מוסדות חינוך — ולטפל בבעיות לא בשמות תואר, גם לילדים אלה מגיע להיות ככל הילדים; ולמטרה זו, ורק למטרה זו, נזקקתי לקול מצפוני ונטלתי לעצמי את הזכות הגדולה להיות חבר כנסת.

אסיים בפסוק מספר קהלת, פרק י"א פסוק א': "שלח לחמך על פני המים, כי רבוב הימים תמצאנו".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה לברך את חבר-הכנסת יצחקי על נאומו הראשון בכנסת. ניכרים דברי האמת ודברי הכאב שלו. אני רוצה לברך אותו על שהנושא הראשון שהעלה הוא נושא חינוך, ודווקא חינוך החלשים שבחברה, ועל ההודעה החשובה שלו שלשם כך הוא בא לכנסת. אני בטוח שנפעל יחד לקידום החינוך. אני גם שומע שבנוסף להתמנהיגותו בחינוך ובכנסת, הוא התנדב להקצות חלק מזמנו לפעולה חינוכית בשכונות, ועל כן ברכתי המיוחדת שהיה לדוגמה לכולנו.

הנשירה מבית-הספר היא אמנם רעה חולה שיש להתמודד עמה. היא בעצם סימפטום למצב במשפחה או בבית-הספר שיש להתגבר עליו.

בחינוך היסודי, שהוא חינוך חובה, ולו מערך קציני ביקור סדיר ושיעורי-עזר ומעורבות טיפול בתלמיד ובמשפחה, חלה השנה ירידה ניכרת בנשירה ובהיעדרות מבית-הספר. עם זאת, מאחר שעדיין רבים הנושרים ומפני שרבים מאלה מידרדרים במערכת השיקום של נוער שולי ועברייני, שהיא קשה שבעתים ולעתים בלתי-תקומה, נעשה מאמץ נוסף בשנה הקרובה כדי לנקוט מדיניות מדורגת, ענפה ומגוונת למניעת הנשירה. הדבר ייעשה על-ידי הרחבת הפריסה של מערכת האיתור והעמקת הטיפול בתלמידים שאינם מבקרים בביקור סדיר; על-ידי הגדרת מבחנים ברורים להסמכת קציני ביקור סדיר ומיסוד הכשרתם, וכן על-ידי השתלמויות ארציות למורים מנחים לשיעורי-עזר והשתלמויות מחוזיות למדריכי מועדוניות למיניהם.

יעודכנו הוראות הטיפול ויפורסמו חוברות-עזר לנושאי התפקידים. יתווקו מערכי החינוך ותחזוק מעורבות המנהלים בטיפול בילד החרג והמשוטט. ייעשה גם מיבצע הסברה מיוחד בקרב ההורים. אני מקווה שפעולות אלו, תוך מעקב אחר ביצוען, יפחיתו במידה ניכרת את הנשירה.

גברתי היושבת-ראש, מדיניות המניעה צריכה להיג קט לא כאשר נשר התלמיד אלא בהיותו במצב של טרם נשירה, כלומר בתהליכי ההתנתקות וההידרדרות, בנשירה מהלימודים ומהתורה, עדיין לא נשירה מבית-הספר. כשהתלמיד בא לגן או לבית-הספר ואינו עוקב אחר הנלמד ואינו לומד ואינו מעורב, הוא חי בשולי הכיתה ובבית-הספר ובעצם בלבו הוא כבר מחוצה להם. חיונית איפוא מדיניות שתהפוך תלמידים אלה לגורם פועל ומעורב, גורם עירני, ותמנע מהם נשירה והידרדרות לאחר מכן, ולוא גם בגיל החינוך העל-יסודי בהיותם בני 15, 16 ו-17.

2. דרכי שיווקם של מוצרי מזון מן החי בישראל והוצור להקים רשות מרכזית לפיקוח על השיווק

היו"ר ש. ארכלי-אלמולינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: דרכי שיווקם של מוצרי מזון מן החי בישראל והוצור להקים רשות מרכזית לפיקוח על השיווק — הצעתו של חבר-הכנסת נפתלי פדר. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה. בישראל משווקים מדי שנה, לחצרות האוכלוסיה, מאות אלפי טונות של בשר בעלי-חיים ומוצריה. מאחורי עובדה סטטיסטית יבשה זו מסתתרת תמונה עגומה וקודרת: מתוך הכמות הגדולה שנשחטת עשרות אלפי טונות בשר ללא פיקוח וטרינארי ומחוץ למשחטות ולבתי-מטבחים. מוצרי בשר מובלים בתנאים בלתי-היגייניים וכמויות גדולות של בשר שאינו ראוי למאכל נמכרות לציבור. וכאילו לא די בכך, ממכר הבשר באטליות רבים בשווקים, בראש חוצות, בתנאים גרועים המסוכנים לבריאות הציבור ומנוגדים להוראות החוק.

קשה להאמין כי אלו פני המציאות במדינה מודרנית ומתקדמת כישראל בשנת 1977 וכאב להיווכח כי המאמץ צים שנעשו עד כה לשיפור המצב לא היו מספיקים. לדרכי שיווקם של מוצרי מזון מן החי בישראל השלכות רציניות על בריאותם של אזרחי המדינה ומטעם זה יש להעמיד את הנושא בשורה אחת עם העניינים החשובים העומדים על סדר-יומה של הכנסת. העלאת סוגיה זו לא באה כדי לנגח את הממשלה הנוכחית וודאי לא כדי להבליט או לעורר חילוקי דעות. אני סבור שלאחר שאנמק את הצעתי יסכימו כל חברי הבית כי יש לפעול בדחיפות לשיפור המצב.

בהזדמנות זו הרשו לי לשבח את הטלוויזיה הישראלית אשר התחקתה בסדרת כתבות אחרי בעיית ייצור המזון מן החי ודרכי שיווק והציגה בתוכנית "כלבוטק" את ממצאיה החמורים, תוך הדגשת הצורך בנקיטת פעולה לתיקון הליקויים. אין ספק שהציבור מצפה היום מגבחריו כי ינקטו צעדים ממשיים לגבי הטעון תיקון ושינוי תוך התייחסות עניינית וחיפוש פתרונות נאותים לבעיה. האפידמיולוג הראשי של משרד הבריאות קובע בדיון וחשבון האחרון שהגיש לי הבשר הוא מחולל הרעלות המזון הראשי בארץ. אלפי אנשים לוקים מדי שנה במחלות מעיים הגורמות לסבל כבד ולאבדן ימי עבודה רבים למשק. ברם, עובדה זו אינה מפתיעה כאשר די-וחים רשמיים מצביעים על כך כי כמויות גדולות ביותר של בשר נשלטות ונמכרות ללא פיקוח וטרינארי רפואי כמתחייב מן החוק.

תושבי המדינה אכלו בשנה האחרונה כ-64 אלף טונות של בשר עופות והודים אשר נשחטו ללא פיקוח וטרינארי. עדות מומחה של משרד החקלאות קבעה כי אלף טונות מבשר זה לא היו ראויות למאכל אדם.

מחקר של השירותים הווטרינאריים קבע כי 2,000 פרות שהיו מיועדות לשחיטת דחק נעלמו ונמכרו לציבור אף כי חלק ניכר מבשרן היה נגוע ומסול למאכל אדם. 70% מן הכבשים שמגדלים בישראל נשחטים בשחיטה שחורה וללא כל פיקוח וטרינארי. לא פחות חמור

המצב בשיווק הדגים, החזירים, האווזים, הגמלים, החמורים והסוסים, המגיעים לצלחתו של הצרכן בין אם מותר לשווקם ובין אם לאו.

גברתי הישבת-ראש, דברים חמורים אלה חלים גם לגבי בשר שנשחט באורח לגאלי כביכול במשחטות, בבתי-מטבחים ובבתי-נחירה. דיווחשבון מיוחד שהוכן על-ידי המועצה הישראלית למחקר ולפיתוח קובע כי רובם אינם ממלאים אחר הדרישות. די אם אציין לדוגמה את בית-המטבחיים של באר-שבע הפועל במבנה דחוס מימי התורכים: השחיטה בו מתבצעת על הרצפה ושפכיו זורמים לוואדי פתוח שבקרבתו אזורי מגורים ומסחר. הייאמן כי אחד משבעת בתי-המטבחים האזוריים המ-שוכלים שצריכים לפעול במדינה הוא בית-המטבחיים של בירת הנגב אשר לכל הדעות אינו ראוי לשמש ייעודיו? תמונה דומה תצטייר לעיני המבקרים בבתי-מטבחים נוספים וחומר לא פחות הוא המצב במשחטות העופות.

ספק אם עקרת הבית הקונה שימורי בשר, נקניק, בשר טחון או מעושן מודעת לכך כי מפעלי מזון רבים בארץ, ובעיקר הקטנים, אינם עומדים בדרישות המיני-מום בתחום ההיגיינה והטכנולוגיה. מפעלים כאלה, שאותם היה צריך לסגור מזמן, ממשיכים לייצר משום שיש רתיעה לסגרם ועקב תהליכים מתמשכים בבתי-המשפט.

ב-8 באוקטובר 1971 פורסמו ברשומות תקנות מקיפות בדבר הובלת בשר, דגים ועופות ומוצריהם על-פי חוק רישוי עסקים, תשכ"ח.

כנסת נכבדה, אין כמעט סעיף אחד בתקנות אלה שאיננו מופר מדי יום ביומו על-ידי הגורמים השונים העוסקים בהובלת הבשר. הבשר מובל בארגזי מטען של רכב פרטי, בטנדרים פתוחים ובמשאיות מיושנות שתאי המטען שלהן חלודים ומוזהמים. גם ההקנה הקובעת את צורת אריזתו של המוצר מופרת. כך, למשל, אורזים בשר מועשן בקופסאות קארטון משומשות ומלוכלכות שעהחוק קובע אריזה חד-פעמית.

חברי הכנסת, לא אלאה אתכם בתיאורים נוספים שימחישו את חומרת המצב. בתחום ייצור המזון מן החי ודרכי שיווק.

אחת הסיבות העיקריות למצב עגום זה נעוצה ברי-בוי הרשויות שעוסקות בפיקוח על המזון והחי, באי-נ-טרסים המנוגדים של הרשויות והגופים שאינם מצליחים להגיע לכלל הסכמה ושיתוף פעולה ביניהם וברביבוי חוקים ותקנות שרובם הם ירושה מתקופת המאנדט. גורמים העוסקים בייצור הבשר ובשיווק מנצלים מצב זה כדי להתחמק משמירה על חנאי היגיינה מינימאליים תוך עשיית רווחים קלים. גם דיו"ח המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח קבע כי, אני מצטט: "מספר הרשויות המחווקות והמבצעות בייצור מוצרים מן החי כה גדול, שחריג ויכול, במקרים רבים, ליפול בין הרשויות". סוף ציטוט.

אינני מתפלא כל עיקר כי בקר רב נשחט בשחיטה שחורה; הרי בכך מטפלים: משרד החקלאות, משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד הדתות, משטרת ישראל, נציבות מס הכנסה, הרשויות המקומיות — ולכל אחד מדיניות משלו.

להעלותו על סדר-היום הוא בעל חשיבות רבה. אני רוצה לשבח את חברי-הכנסת פדר על יומתו.

עוד לפני בדיקה מעמיקה ניתן לומר בוודאות כי יש מקום לפעולה רחבה בתקון הליקויים ושיפור המערכת.

חברי-הכנסת פדר בוודאי אינו מצפה כי בתקופה הקצרה מאז כינון הממשלה הנוכחית ניתן היה כבר להתגבר על הונחה בת שנים רבות. תיקון המצב יחייב היערכות אירגונית והקצאת מקורות כספיים. משרד החקלאות כבר יום דיונים עם משרד הפנים, משרד התעשיה, המסחר והתיירות ומשרד העבודה כדי לבחון את הדרכים לטיפול מהיר בנושא.

אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום או לדחותה ולחזור ולדון בה לאחר גמר הדיונים הבין-משרדיים וגביש התכנית להבראת המצב.

בקשתי להסיר את ההצעה, עם כל חשיבותה, ולדחות את הדיון בה — אין בה כל נימה פוליטית. ענייני, כדי לפתור את הנושא המסובך הזה בצורה המהירה והיעילה ביותר, יש לעשות זאת בדרך של טיפול בין-משרדי ולא על-ידי דיון בכנסת או בוועדה. אני מבטיח לכנסת לטפל בנושא זה בדחיפות הרבה ביותר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת נוף, להצעה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לנצל הזדמנות זו של נאום בפעם הראשונה תחת שריבטך ולומר שמבחינה מסוימת אני מצטער שנבחרת לסגן יושב-ראש הכנסת משום שהכנסת הפסידה יושבת-ראש מצוינת של ועדה.

הממשלה היא אמנם חדשה, אבל הנושא שלפנינו הוא נושא אשר מתגלגל על שולחן הכנסת ושולחן הממשלה זה כשמונה שנים. זה כשמונה שנים מתגלגלת הצעת חוק בנושא החשוב הזה, שאיננה מגיעה לכלל סיכום וגביש מהסיבה הפשוטה: אין לנושא שלפנינו אבא. יש הרבה משרדים המטפלים בכך וכתוצאה מכך הנושא נופל בין הכיסאות.

לכאורה, כמעט אפילו תמוה מדוע השיב היום על ההצעה שר החקלאות, כאשר בנושא זה מטפלים משרד החקלאות, משרד הבריאות, משרד הפנים, משרד המשטרה, משרד הדתות ומשרד התעשיה, המסחר והתיירות; ובפועל, כתוצאה מכך איש איננו מטפל בו. לכן על הכנסת היום לתת דעתה לא רק על עצם הנושא אלא על הבעיה של הפונקציונאליות, הממשלתית, לקבוע מי בעצם היום היא הסמכות המהכנית ולרכז את הכול ברשות אחת. כיום יש חוסר תיאום בין השירותים הוותיקים בינאריים במשרד החקלאות לבין שירות המזון במשרד הבריאות. במסגרת משרד הפנים נעשות באותו תחום עבירות יומיומיות בבתי-המטבחים הכפוסים לרשויות המקומיות, כפי שראינו באמת באותן תכניות טלוויזיה שטוב שהעלו את הנושא. בתוך בית-המטבחיים עצמו כפוף הוונריאר כטיפות מקצועית למשרד החקלאות, אבל משכורתו והכפפות האדמיניסטרטיביות שלו הן של הרשות המקומית הכפוסה למשרד הפנים. ולכן הן פעם יש בנושא זה גם שיקולים פוליטיים ויום מופר החוק בנושא ההובלה שגם הוא מתחלק בצורה מורה

גם מבקר המדינה התריע על המצב הקשה בתחום הכפוליות בטיפול במזון מן החי וקבע בדו"ח 16 כי, אני מצטט: "נמשך הפיזור של ההוראות בחוקים רבים שאינם מותאמים זה לזה". סוף הציטוט.

גברתי היושבת-ראש, כבר לפני 11 שנה הוגש על-ידי ועדה בין-משרדית, בראשות יעקב סלמן, דו"ח שהתריע על רוב הליקויים שצינתי. בדיקה שקיימתי בימים אלה העלתה כי רק מעט מאוד מההמלצות בתחום התחקיתי והאירגוני של הדו"ח התגשמו ועדיין אין מדיניות ממלכתית אחידה. נמשכים הכפוליות והעדר התיאום, הן לגבי כוח-אדם והן באשר לצידוד. ועדת סלמן המליצה על הקמת רשות מזון מרכזית. במקום ליישם הצעה זו הוקם שירות מזון בעל סמכויות מצומצמות הפועל במסגרת משרד הבריאות.

צר לי לקבוע, דווקא במליאת הכנסת, כי ועדות הכנסת טרם התייחסו למכלול ההיבטים של נושא זה ומ"דברי הכנסת" מסתבר כי התייחסותן היתה רק לצדדים אחדים של הבעיה. מסיבה זו הצעתי לקיים עתה דיון מקיף בנושא.

חברי הכנסת, במצב דברים עגום זה חייב הבית לתת דעתו על מציאת פתרון יסודי לסוגיית ייצור מוצרי מזון מן החי ודרכי שיווקם.

הנושא הכאוב שהעליתי בהצעתי נוגע לחמישה משרדי ממשלה ונמצא בתחום טיפולן של שלוש ועדות, לפחות, מוועדות הכנסת. כדי להימנע מתשובות שיתייחסו רק לחלק מן הממצאים ועל-מנת להקיף אחת ולתמיד את מכלול הבעיות הכרוכות בייצור מזון מן החי ובשיווקו, הנני מבקש מן הכנסת להטיל על ועדה משותפת של ועדות הכלכלה, הפנים והרווחה לבחון את כל הנושאים שהעליתי בהצעתי וכן נושאים חשובים נוספים שאינני מפרט אותם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי-הכנסת פדר, אני רוצה להעיר לך. שאתה יכול לבקש דיון במליאה. אתה לא יכול להציע כאן הקמתה של ועדה משותפת.

נפתלי פדר (המערך):

אני יכול לבקש שהנושא יועבר לאחת מן הוועדות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

לא. על-פי התקנון אתה יכול להציע לקיים דיון במליאה בנושא שאתה מעלה.

נפתלי פדר (המערך):

אם כן, אני מציע שהכנסת תקיים דיון בנושא שהעליתי. ברשימה נוספת, שאינני מפרט אותה כאן, אני מציע שורה של נושאים.

אני מקווה שההמלצות בנושא זה יעוגנו בחוק-מזון מרכזי ויביאו להקמתה של רשות מוסמכת אחת לפיקוח מרכזי על ייצור מזון מן החי ועל דרכי שיווקו. רק טיפול בדרך זו הוא ערובה לכך שנושא כה רגיש וחיוני לא יפול בין ריבוי החוקים ועודף הרשויות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. שרון :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הנושא שמוצע

מאוד: בתוך העיר — בכפיפות למשרד הפנים, בין הערים — בכפיפות למשרד הבריאות.

אל כל אלה מצטרף גם נושא הרעלים במזון. דו"ח הצוות לבדיקת הצרכים הטוקסולוגיים בישראל, של המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, מצביע על סכנות חמורות הנובעות הן מתרופות הניתנות לפרות ולעופות ערב שחיתתן והן ממזון שיש בו חמרי הדברה בעלי שיפוי שעוברים אחר-כך אל האוכלים.

ובדו"ח נוסף של הוועדה מטעם המועצה למחקר ולפיתוח נקבע כי המצב החמור הזה גובע, ואני מצטט: "מהעדר יכולת ממשלתית מקצועית להגדיר צרכים ודרישות וחוסר האפשרות או הרצון לביצוע התיקונים".

נכון שהדו"ח הזה מתייחס לממשלה הקודמת, והממשלה שלפנינו — כך אני מקווה — תפעל בהרבה יותר מרץ בנושא זה. אבל אני חושב שעל הכנסת לתת את דעתה, קודם כול, למבנה הפונקציונאלי: מי אחראי, מי ה"אבא" לנושא חיוני זה. ולכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכנסת כדי שקודם כול תקבע את מבנה הסמכויות, תרכז את כל החקיקה בנושא זה — חלקה מ-1939 — תביא להגשת הצעת חוק מודרני המתבסס על צרכי השעה הזאת ותיצור ריכוז של הנושא כולו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. לפנינו שלוש הצעות: לכלול את הנושא בסדר-היום; לא לכלול אותו; או להעבירו לוועדה. ובכן, אעמיד להצבעה ראשית את ההצעות לכלול את הנושא בסדר-היום או שלא לכלול אותו, זו מול זו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לא ברור מה הן שלוש ההצעות העומדות להצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אמרתי.

נפתלי פדר (המערך):

גברתי היושבת-ראש, אני מסכים להעביר את הצעתי לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם המציע מסכים להעביר את הצעתו לוועדה הצעתו איננה קיימת. לפיכך לפנינו שתי הצעות: הצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום והצעה להעבירו לוועדה. אני מעמידה את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו.

משה שחל (המערך):
אני מבקש למנות.

ה צ ב ע

מנחם הכהן (המערך):

חבריהכנסת בן-מאיר, אתה מצביע בעד הסרה מסדר-היום, שמא יגלו את כל הטריפות? כשמגיע לעניין קואליציה — אין עוד כשרות ואין שום דבר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבריהכנסת מנחם הכהן, לא מדברים בזמן ההצעה.

מנחם הכהן (המערך):

מאכילים את עם ישראל טריפות ולא איכפת לך.

חיים קורפו (הליכוד):

ואת זה רוצה חבר-הכנסת פדר לתקן?

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

35 —

בסדר-היום

בעד ההצעה להעביר את הנושא

36 —

לוועדה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה נתקבלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש למנות מחדש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, אפשר לבקש למנות מחדש? גברתי היושבת-ראש, מקובל שכאשר מבקשים למנות מחדש — מוגים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

כבר גמרנו את הנושא הזה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לא. היתה בקשה למנות מחדש.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אין כל הצדקה למנות מחדש. הכול היה ברור.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, אני ביקשתי מיד למנות מחדש.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: העברת המועצה הלאומית — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, אפשר לבקש למנות שני מו-נים. זה בוודאי מותר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

שמעתי. תקשיב לתשובה שלי: חבר-הכנסת בן-מאיר, בקשתך באה מאוחר מדי, סלח לי, וכבר עברתי להצעה הבאה.

דב שילנסקי (הליכוד):

היא באה באופן מיידי. חבר-הכנסת בן-מאיר ביקש באופן מיידי.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

לא. הוא לא ביקש. רק לאחר מכן.

שולמית אלתי (תנועה לזכויות האזרח):

— — — להעביר לוועדת הפירושים.

3. העברת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח במשרד ראש הממשלה למשרד האגריה והתשתית

שונים. לאחר מכן ירד משרד הקליטה בחשיבותו. התמנה לו שר שלא היה לו יכולת פיקוח, יכולת פיקוד או בקרה על כל משרדי הממשלה. כך קרה שהעולה נקרע בין משרד הקליטה, משרד העבודה ומשרד השיכון. במדינות רבות בעולם נמצאת המועצה למחקר ופיתוח במשרד ראש הממשלה. ממונה עליה שר מיוחד במשרד ראש הממשלה. לדעתי, הליכוד לא נהג עד עכשיו בקי-מוציית בסגני שרים. לא יקרה דבר אם סגן השר במשרד ראש הממשלה, חבר-הכנסת יורם ארידור, שהיום בעצם מכהן כאחראי על משרדי הממשלה שיאוישו כעבור כמה שבועות, יטול לידי במשרד ראש הממשלה את-אחריות למועצה למחקר ופיתוח. אני מתפלל שד"ש תהיה חלק מן הקואליציה; הייתי רוצה שד"ש תהיה חלק מן האופוזיציה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה עוד יכול לראות שאתה וחלק מחבריך במערך תמצאו את עצמכם בקואליציה.

עוזי ברעם (המערך):

אם ייכנס לממשלה מועמדה לתפקיד סגן ראש הממשלה — הוא מדען — זה מועמד מתאים לקחת על עצמו את תפקיד האחראי למועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח הוקמה בשנת 1949. ב-1969 היא קבעה את תפקידיה וממשלת ישראל אישרה אותם. התפקידים הם כדלקמן: א. להציע לממשלה מדיניות כלל-ממלכתית למחקר מדעי ולפיתוח טכנולוגי; טיפוח שטחי מחקר וטכנולוגיה חדשים ומבנה אירגוני רצוי למערך המחקר; ב. ייעוץ מדעי וטכנולוגי לממשלה בנושאים בעלי חשיבות לאומית; ג. עידוד מחקר ופיתוח בנושאים בעלי חשיבות לאומית; ד. מתן חוות-דעת לממשלה על תקציבי משרדיה המוקדשים למחקר ולפיתוח, ייעודיהם, עדיפויותיהם וחלוקתם; ה. תיאום פעולות המחקר והפיתוח של משרדי הממשלה; ו. ייעוץ לממשלה בקשר להקמת מכונים; ז. תיכנון מערך-מידע טכנולוגי ומדעי כלל-ארצי וכהנה וכהנה.

ברוב ארצות העולם הגאור הסמכות העליונה למחקר ולפיתוח מצויה במשרד ראש הממשלה. אם אתה מעביר את זה למשרד אחר, למשל למשרד האגריה, הרי ראשית כל, למשרד האגריה והתשתית יש שיקולים אחרים, יש לו אינטרסים פארטיקולאריים ומשוריינים. שנית, לא יכולה להיות לו השקפה כוללת על פיתוח המחקר מכל נקודות הראות. הוא מטפל בחלק מן המגזר של מפעלי האגריה, זו לא כל פעולת המדע והמחקר פונקציות מוגדרות ומובחנות. למשל, המועצה למחקר בתחום הממשלתי. משרד האגריה והתשתית הוא בעל ולפיתוח הנהיגה שכמעט בכל משרד יש מדען ראשי. המדענים הראשיים בכל משרדי הממשלה יכולים להיות מתואמים ומכוונים רק על-ידי משרד שפועל בסמכות ראש הממשלה עצמו. לא יכול להיות משרד אחר שיהיה ממונה על פעולת המדענים הראשיים במשרדים שנמצאים ברמה שווה לו ואולי אפילו ברמה גבוהה יותר.

כיצד זה מאורגן בעולם הגדול? בצרפת היה נסיון ציני, שם היתה מועצה לאומית במתכונת דומה. עליה

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לפנינו הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת עוזי ברעם, בנושא: העברת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח ממשרד ראש הממשלה למשרד האגריה והתשתית. רשות הדיבור לחבר-הכנסת ברעם.

עוזי ברעם (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מעלה הוא נושא אשר לפי השקפתי הלאומית צריך לעשות למניעתו. זאת הסיבה שדחיפותו אינה מוטלת בספק. הוקם משרד חדש לאגריה ותשתית והוא חלק מהחידושים שהכניסה ממשלת הליכוד — ולפי דעתי, הקמת משרד האגריה היא דווקא חידוש מבורך — אך אני חושב שהמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אינו לה מקום במשרד האגריה והתשתית, שהוקם זה לא כבר, ואין לה קשר עמו.

חברי כנסת נכבדים, בשבועות הספורים שאני מכהן כחבר כנסת הגעתי למסקנה שהליכוד בחר לעצמו טאקטיקה של ויכוח שהיא טאקטיקה של חיפוי במקום טאקטיקה של עימות. כל נושא בלי יוצא מן הכלל, לרבות הרצאותיו מאתמול של שמחה ארליך שר האוצר, סבב על 29 שנות שלטון המערך במדינה. ובעצם, המערך צריך לעמוד בעמדת התגוננות כלפיכם משום שכל מה שאתם עושים עכשיו זה לתקן את הדברים האיומים שהמערך קילקל. אני חושב שאתם עכשיו הולכים לקלל משהו שהמערך נהג בו באופן נכון ובאופן ציבורי. אבל יורשה לי להעיר גם הערה אחרת.

אם מספסלי הליכוד תימשך הביקורת הסיטונית על 29 השנים שהמערך קילקל בדין יהיה שתיתנו למערך גם את כל האשראי על מה שנעשה במדינה. לא ייתכן שכאשר סגן השר יורם ארידור בא ומשיק ספינה במספנת ישראל הוא יאמר שמספנות ישראל זה מפעל לדוגמה בכל העולם מבחינת היעילות. את זה אתם ווקעים לזכותכם, אבל את מה שאתם קוראים "מחדלים" — לחובת המערך.

אני רוצה לומר שבי-29 השנים האחרונות נעשו מחדלים ועיוותים, אבל אם תחלקו לעצמכם את הירושה בצורה לא סימטרית, שההישגים מעכשיו ואילך הם שלכם ובכל מחדל אשם המערך, נענה לכם בוויכוח. לא רצינו מעולם מונופול על צה"ל, אבל אם תצביעו על מחוליו נזקוף לזכות עצמנו גם את ההישגים.

ראש הממשלה, בנאום כינון הממשלה, שעה שאמר שיוקם משרד לאגריה ותשתית, אמר שהוחלט לצרף למשרד לאגריה תחומים המצויים במשרדי ממשלה אחרים, כגון: רשות לאגריה, חברת החשמל, מינהל הדלק, הוועדה לאגריה אטומית והמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח. לפני כן הוא אמר שיועברו גופים משני משרדים — משרד המסחר והתעשייה ומשרד האוצר. אף אחד לא הסב את תשומת-לבו לכך שמדובר בגוף שנמצא במשרד ראש הממשלה. אני חושב שהעברת המועצה למחקר ולפיתוח למשרד האגריה והתשתית תהיה כשלון בדיוק כמו השלשון של הקמת משרד הקליטה כפי שהוקם. המחשבה הראשונה היתה להקים משרד שיהיה משרד-אב ומשרד-על שיתאם בין משרדי ממשלה

ולגופן של הטענות שהשמיע המציע: טענה אחת לכאורה נתפסת היטב. אמר המציע: המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח עוסקת בנושא רחב על-משרדי כמו נושא המדע. אבל ממין אותה טענה יכול היה לעמוד כאן מציע אחר ולומר: משרד העבודה גיוס הוא עוסק בנושא על-משרדי. בכוח-האדם של המדינה. ולפיכך צריך גם את משרד העבודה לכפות לראש הממשלה. ויהיה מציע אחר רב-חשייה שירחיק לכת ויאמר: רבותי, מי עוד כמשרד האוצר עוסק בנושאים על-משרדיים? הוא מקצה תקציבי תיפעול לכל המשרדים הממשלתיים. אם כן, הבה ניקח גם את משרד האוצר וכפוף אותו לראש הממשלה. והרי לך ראש ממשלה שעוסק בכל הנושאים העל-משרדיים, אבל בדיועבד אינו יכול לעסוק אף באחד מהם. אינני סבור שמישהו יעלה בדעתו לכנס נושאים כאלה במשרד ראש הממשלה וכהעצת המציע להפקיד עליהם סגני שרים. נמצא שטענה זו, שלכאורה היא הטענה הכי נתפסת, אין לה על מה להישען במציאות של ארמיניסטרציה ממשלתית וגי-הול יעיל של ענייני הממלכה.

משרד האנרגיה והתשתית, על-פי מהותו — גם בלי המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח — עוסק בנושאים על-משרדיים. ואל יטעה המציע ואל יטעה שלמשרד האנרגיה יש אינטרסים פארטיקולאריים. משרד האנרגיה איננו צרכן של שום דבר הנמצא בתחום אחריותו. הוא מייצר אנרגיה שנועדת לכלל משרדי הממשלה ולכלל אזרחי ישראל ולא למגזר זה או זה. הוא עוסק, על-פי הגדרתו, רק בנושאי תשתית — ומדע וטכנולוגיה, שהם בלי שום ספק בתחום המחקר והפיתוח, הם נושאי תשתית אופייניים ביותר.

נקודה שנייה, שמן הדין לתת עליה את הדעת, היא שעל-ידי הכנסת נושא המחקר והפיתוח — כרגע בהגדרה הפתוחה, ועוד אגע בהגדרה המדויקת — למשרד בעל אופי של תשתית לא יצרת ניתוק מן הנושאים אלא דווקא קשר עם הנושאים. וזו אכן היתה הכוונה. יש דוגמה מאפיינת, אבל לגמרי לא בודדה. הפתרון של התפתח מי הים הוא על-ידי שליוב תחנות כוח במית' קנים דו-תכליתיים לייצור חשמל ומים. המועצה מופ' קדת היום על קידום פרויקט ההתפתח המשותף לנו ולממשלת ארצות-הברית. והעובדה שהמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח שולבה במשרד האנרגיה והתשתית מביאה בפעם הראשונה את הנושא תחת אחריות משרדית אחת. נושאים כאלה יש רבים. יש רשימה ארוכה של נושאים שמפתיע כיצד אפשר היה לטפל בהם עד היום בנייתוק מהמשרד העוסק בהם.

סוג אחר של נימוקים שהעלה המציע נגע ליריעה הרחבה שעליה מופקדת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח. כבר על הסף אומר שהמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח איננה עוסקת בנושאים של מדעי החברה. יש לה קבוצה קטנה שניסתה לבדוק את המדעים האלה והשכלתם על פיתוח הטכנולוגיה, אך לא כנושא בפני עצמו. ונושא זה אינו מוגדר בשום מקום, גם לא במסמך המקורי של פרופסור קציר. כמוכן, כאשר המועצה נמצאת במשרד ראש הממשלה, על-פי הגדרת הסמכויות של ראש הממשלה, היא יכולה לעסוק בכל-נושא בתחום המדע האקדמי, המחקרי והפיתוחי. אבל בהכנסתה לתוך משרד האנרגיה והתשתית היתה מגמה ברורה — לשחרר את ראש הממשלה מתפקיד שירות כלליים שממילא אין לו אפשרות להשתלט עליהם, ומסיבה זו גם לא כפפו

היה אחראי שר במשרד ראש הממשלה. בשנת 1963 הועברה המועצה לסמכות שר התעשייה שקיבל גם את-ריות לנושא המדע. לדברי הסקירה המוסמכת על הצ'חתה של המועצה, הרי משום שהמשרד היה משרד המסחר והתעשייה והמדע ניתנה עדיפות להדגש של צד המחקר התעשייתי ונראה שהמועצה חטאה לשליחותה. ראש-הממשלה ריימון באר החליט להחזירה למשרד ראש הממשלה עם שר מתאם מטעמו משום שטען שסולם עדיפות כולל יוכל להיעשות כן על-ידי יחידת מדע של משרד ראש הממשלה.

בבלגיה יש שר במשרד ראש הממשלה המטפל בנושא. בארצות-הברית יש משטר שונה, נשיאותי, אבל שם יש יועץ הנשיא למדע וטכנולוגיה שהקים לידו מועצה ציבורית. בעניין זה עסק בזמנו סגן הנשיא גלסון רוקפלר וכפי שידוע לי גם קארטר ממשיך במגמה הזאת. זאת ועוד, המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אינה מוגבלת רק לתחומי הטכנולוגיה. היא עוסקת, למשל, גם בתחומי מדעי החברה, כמו דרכים לעיצוב מדיניות. איזה קשר בין זה לבין אנרגיה ותשתית? כיצד אפשר לראות את הדברים כאשר אתה אמן על תחומים מוגדרים של אנרגיה ותשתית?

לפי דעתי, יש היום למדע חשיבות יתרה. המדע והטכנולוגיה היו בעמדה נחותה והיום אנחנו רוצים להגדיל חשיבותם.

הבעיה של ויסות עודף כוח-האדם המדעי וניצולו המאקסימאלי מחייבת שהמועצה למחקר ולפיתוח תהיה במשרד שיש לו השקפת-על כוללת. זה יכול להיות רק במשרד ראש הממשלה. אבקש לדון על הנושא במליאה.

היו"ר ש. ארבליי-אלמולינו:

רשות הדיבור לשר האנרגיה והתשתית, לתשובה.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה. המציע כבר תיאר בצורה כללית את תפקידה וסמכויותיה של המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח. הייתי רוצה לדייק רק בנקודה אחת, אם כי היא לא הנקודה המרכזית בפע' לוחה של המועצה למחקר ולפיתוח, והיא בעניין מינוי המדענים הראשיים. דבריו של המציע הנו יכולים ליצור את הרושם — ואינני חושב שהמציע התכוון ליצור רושם מוטעה — שהנה המועצה למחקר ולפיתוח ממנה מדענים בכל משרד ובכך היא חולשת על המחקר והפיתוח בכל שטחי חיינו. ולא היא. את המדענים הראשיים ממנה ועדה שבה יש למועצה למחקר ולפיתוח נציג. אבל משקל רב, אולי מכריע, יש בסופו של דבר לשר המופקד על המשרד ולא למועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

עוזי ברעם (המערך):

יושב-ראש המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח הוא יושב-ראש הוועדה הממנה מדענים ראשיים.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

הוא יושב-ראש והוא אחד מתוך חמישה-שבעה חברים. לכן אין משמעות הדבר שהמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח היא הממנה. יושב-ראש המועצה הלאומית מית למחקר ולפיתוח נושב לממנה בנושא המדע. הוא יושב-ראש הוועדה, אבל הויקה בין המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח ובין המדענים הראשיים היא זיקה ניהולית, בשום פנים ואופן איננה זיקה תפקידית.

ריך לשחרר את ראש הממשלה ולהטיל על שר, שהנושא שלו הוא הקרוב ביותר לנושא של המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, את האחריות הישירה, אבל בעיקר את הסינוע-למועצה הלאומית למחקר ולפיתוח שהיא תוכל למלא את תפקידיה ביעילות המאקסימלית. זה היה השיקול המרכזי.

לבסוף, חברי הכנסת, נימוק שאולי יתקבל על דעתכם: לפני ארבעה שבועות התקיים בכנסת זו דיון על הרכב משרדי הממשלה, כאשר נושא ההצעה לסדר-היום היה חלק מההצעות לגבי הרכב משרדי הממשלה. חברי כנסת מסייעות שונות התייחסו לנושא, קבעו עמ' דות, ובסופו של דבר אישרה הכנסת לפני ארבעה שבועות את ההרכב הזה של משרדי הממשלה. אם תקבל הכנסת עכשיו הצעה לסדר-היום כפי שהציע חבר-הכנסת ברעם, פירוש: הדבר שאנחנו פותחים תקדים, לא בלתי חוקי, אבל תקדים מזורז כעבודה של הכנסת, שכל ארבעה שבועות — ואני אומר ארבעה, מדוע לא שלושה? ומדוע שלושה ולא שניים? — יוכל חבר כנסת להחזיר לדיון נושאים גם אירגוניים, גם מהותיים ואולי גם תכניים פוליטיים.

לפיכך, מהנימוקים שהשמעתי, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היח"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גולומב.

דוד גולומב (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

דברי ודאי יבואו כהפתעה: אני מציע להעביר את העניין לוועדה. אני מציע להעביר את הנושא לוועדה כי כולנו משלמים מס שפתיים לחשיבות הנושא ואיננו מטפלים כראוי בבעיה. אם יש מקום לדון בה עניינית ולהציג את הדבר ואת הפרובלמטיקה שלו, מעשית ועניינית, זה יכול להיעשות בוועדה.

הנושא איננו רק מיקום המועצה למחקר ולפיתוח; הנושא הוא מדיניות הממשלה בנושא המחקר והפיתוח במדינה. הנושא מלא בעיות. אינני רוצה להקל ראש ולדבר על כשלונות בעבר ועל הצלחות בעתיד. לא כך הדבר. תחום זה עוסק בחומר המסובך ביותר בעולם, בגורם האנושי ובחלק המסובך שלו, של רישות ונהיגה נת עבודת מדענים. הבעיה המרכזית בנושא הזה ביש ראל היא תיאום עם זרועות הבטחון. המערכת המסועפת ביותר של מחקר ופיתוח במדינה היא המערכת של מחקר ופיתוח במערכת הבטחון. תיאום הטכנולוגיות או תיעול הטכנולוגיות הנוצרות בה לרשות התעשייה, לרשות המעשה, היא משימה ראשונה בחשיבותה. הנושא קשה גם מפני סיווג הבטחוני וגם מפני סיבוכו האנושי. מה מדיניות הממשלה בקשר לזה? איך היא חושבת לטפל בזה?

אני יכול, כמובן, להרחיב את הדברים לתחומים אחרים. לא אעשה זאת. הדבר הזה כשלעצמו מספיק.

וכאן שנאלת שאלה מהו מיקום מוקד הסמכות בתחום זה. השאלה של המיקום היא שאלה עקרונית, כי אין כאן בעיה של סמכות אדמיניסטרטיבית. הבעיה אינה מינהלית, יכול להיות שהיא תיאומית; הבעיה היא היערכות של המדיניות ושל הסמכות. יכול להיות שבי תחומים מסוימים יש מקום לסמכות במשרד ראש הממשלה שהוא המשרד החולש על כל המשרדים, לא מפני

לו את כוח-האדם ואף לא את תקציבי המדינה. סיבה נוספת היתה הרצון למקד את עבודתה של המועצה הלאומית: למזקק ולפיתוח במספר נושאים שבחלקם הגדול יהיו בתחום המשרד הזה; וחלקם שלא יהיה בתחום המשרד הזה יתן שירותים למשרדים אחרים, ממש כפי שהיתה עושה המועצה במשרד ראש הממשלה. אבל שירות זה איננו בשום פנים ואופן שירות אינטר-סנטי משום שהמשרד בתור שכזה איננו צרכן בעצמו.

בהצעה שהציע המציע הוא השתמש בביטוי "עמדת פיקוד נמוכה יותר". עמיתי, חבר-הכנסת ברעם, ממשלה זו, כמו גם קודמותיה, איננה בנויה על עמדות פיקוד. אם אתה רוצה לדקדק, גם ראש הממשלה — עליפי הגדרות חוק הממשלה — איננו עמדת פיקוד. הוא עמדת תיאום. הוא עמדת תיאום עליונה. לכן השאלה איננה בכלל עמדת פיקוד אלא יכולת פונקציונאלית של תיאום, כאשר יש לשר סמכויות. ותסכים אתי שהעיסוקים המוטלים על ראש הממשלה — גם אילו הסכמתי אתך לגבי העקרון של הרמות — הם כאלה שבסופו של דבר התיאום יהיה פחות יעיל אם לא יהיה ממונה על נושא זה שר ספציפי המשותף מראגות כלל המדינה ומתיאום בעיות כלל המדינה.

ההתייחסות הבאה שלי תהיה לטכניקה של הצגת הנושא. עד שהגיע חבר-הכנסת ברעם לפרק זה האמנתי שלמד את הסוגיה ושיקוליו הם שיקולים ענייניים ליעול עבודת הממשלה. ברגע שהמציע העלה נימוקים או הסברים כגון: הישגים — הם שלנו; כשלונות שייכים לממשלות הקודמות; לכן יש פה העברה מכאנית מכוח נת שהשיקול שלה הוא שיקול פוליטי; וכאשר הוא הרחיק עוד יותר ורמז לעבר ד"ש שאולי לד"ש יהיה סגן ראש ממשלה שהוא איש מדע מובהק, הוא רק שכת לומר שלא בתחום הטכנולוגי, בלי לפגוע באיש המדע המובהק באמת — אני הבינתי שהשיקול בהצעה לאת ההצעה אינו תרומה לעבודת הממשלה אלא מגמות של הוקעה וניגוח פוליטי. הנסיון הזה לסכסך עם ד"ש מאוד "מאפיין" שיקול לגופו של עניין, אפילו הוא בא בשולי ההנמקות.

גם הנימוק שכאשר ראש הממשלה העלה כאן את ההצעה מישוה לא הפנה את תשומת-לבו לכך שהמורצה הלאומית לפיתוח היא בתחום אחריות והוא בשגגה לא בחוסר תשומת-לב, עמד לפני הבית והציע להעביר מוסד מרכזי כזה בהיסח הדעת — גם זה מצביע על ההערכה לשיקול-הדעת, לעומק המחשבה, למעמדו של ראש הממשלה: כשצריך — הופכים אותו לעמדת פיקוד עליונה; וכשצריך — עושים ממנו איש תמים שאינו שוקל מה הוא מציע בתחום סמכויות המשרדים הממשלתיים.

חברי, חבר הכנסת המלומד, אף-על-פי-כן ההצעה שלך אינה פסולה על הסף. יש משקל לכמה מהשיקולים שאתה העלית כאן.

עוזי ברעם (המערך):

תודה רבה.

שר-הארגון והתשתית י. מודעי:

אבל הממשלה העמידה לפנינו את מכלול השיקולים, אלה שאתה העלית מול אלה שאני העליתי בדברי הקצרים, ורשימה ארוכה של שיקולים שעליהם ישבו פרקליון ממושך וביישוב-דעת רב. והמסקנה היתה שצ

- ה צ ב ע ה
- 53 — בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
- 45 — בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
- ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

חברי הכנסת, אבקש להודיע כי ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת נפתלי פדר, שהוחלט להעבירה לוועדה ולא נאמר לאיזו ועדה, תועבר לוועדת הכנסת שתחליט איזו ועדה תטפל בנושא.

יצחק נבון (המערך) :

אבקש לחזור על תוצאות ההצבעה על ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת עוזי ברעם.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

הודעתי ש-53 חברי כנסת הצביעו בעד הסרת ההצעה מסדר-היום ו-45 הצביעו בעד העברת ההצעה לוועדה.

שהנושא הוא רב-משדרי אלא מפני תכנו ואופיו. אדרבה, תבוא הממשלה לוועדה, תציג את מדיניותה. יכול להיות שנושאים מסוימים יתועלו אל משרד האנרגיה והתשתית, יכול להיות שתהיה חלוקה כזאת או כזאת.

יש לי רק חשש שכיוון שמתכונת הממשלה הוותיקה, נתפר העניין כחליפה למשרד. דיברנו על כך כשביקרנו את מבנה הממשלה.

הנושא כה חשוב שאפשר וצריך לדון בו לגופו. אנחנו מציעים לעשות זאת בוועדה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אני שואל את חברי-הכנסת ברעם האם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדה.

עוזי ברעם (המערך) :

כן.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אנחנו עוברים להצבעה.

4. מניעת קבלתם של עובדים חדשים על-ידי רשות גמלי התעופה

לים והנהלים של שירות המדינה, מקשה עליהם להגיע למעמד, לשכר שווה ולתנאים שווים הנהוגים לגבי חבריהם העובדים על ידם בתעשייה האווירית ובחברת "אל על". באותה עבודה, כאשר האחרונים מקבלים תנאים אחרים, כמובן יותר טובים. טענתם זו הוכרה כמוצדקת על-ידי כל הגורמים.

אדוני היושב-ראש, הפירסומים שהיו בימים האחרונים בעתונות, פירסומים שאותם אימתיתי בשיחות שקיימתי עם ועד העובדים, מעוררים דאגה, כי יש בהם חריגה מהנורמות אשר צריכות להדריך היום לא רק את מוסדות הממשלה אלא גם חברות ממשלתיות ותאגידים ולמנוע גיפוח מנגנונים, ביזבזו כספי הציבור ללא צורך ויצירת אבטלה סמויה.

בתאריך 11 ביולי 1977 הוגשה תכנית על-ידי מנהל הרשות ליושב-ראש מועצת הרשות וזה התבקש להביאה בהקדם לאישור ועדת האיקגון והתיפעול של המועצה. התכנית מכילה הצעות על היערכות אירגונית של רשות שדות-התעופה. ראיתי את נייר העבודה שהוגש. לפי התכנית המוצעת, בו מדובר על הקמת מטה לרשות שיהיה מורכב מ-31 אנשים, וזאת, כמובן, בלי המנגנון הטכני שיצטרף אליו. לא אפרט את כל המבנה המוצע, רק אציין את הפונקציות: מנהל כללי, מבקר פנימי, יועץ משפטי, ממונה על הסברה ויחסי ציבור, קצין בטחון, ראש אגף הנדסה שבאחריותו שלוש מחלקות, ראש אגף כלכלה, מסחר וכספים שבאחריותו ארבע מחלקות, ראש אגף אירגון ומינהל שבאחריותו ארבע מחלקות, ראש אגף פיקוח טיסה ובקרה שבאחריותו ארבע מחלקות קות ועוד.

ועדת האירגון והתיפעול נתבקשה לאשר את המבנה וכן את רשימת התפקידים שאותם המליצה לפטור מתוך בת מכרו ולהעביר את הרשימה לאחר-מכן לאישור הממשלה.

נדהמתי לראות את נייר העבודה. זהו יישום תכנית

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

לפנינו ההצעה הבאה לסדר-היום של חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמולזינו, בנושא: מניעת קבלת עובדים חדשים על-ידי רשות גמלי-התעופה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבלי-אלמולזינו.

שושנה ארבלי-אלמולזינו (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. חוק רשות שדות-התעופה, תשל"ז-1977, נתקבל בכנסת השמינית בתאריך 16 במאוס 1977 ונכנס לתוקף ב-16 ביוני 1977. תשעים יום מיום קבלתו בכנסת. בהתאם לכך מונתה מועצת הרשות ומונה מנהל כללי לרשות והם התחילו כבר בפעולתם.

יש לציין בברכה את ההחלטה שנתקבלה אז על הקמת רשות לשדות-התעופה, ובמיוחד כאשר הרעיון היה מקובל על כל הצדדים — על העובדים בנמלי-התעופה, על משרד התחבורה ומינהלות שדות-התעופה: שדה-התעופה בן-גוריון בלוד, שדה-התעופה עטרות בירושלים ושדה-התעופה באילת.

"המטרה העיקרית של המהלך הזה" — הקמת הרשות — "היא לאפשר לשדות-התעופה למצות את הפוטנציאל המסחרי-כלכלי הטמון בהם ולגייס בדרך זו ובדרכים אחרות משאבים כספיים לפיתוח הולם של שדות-התעופה כמתחייב מהתפתחות התעופה במדינת ישראל" — מדברי שר-התחבורה הקודם, חבר-הכנסת גד יעקבי, בכנסת ביום 28 בפברואר 1977 — כמו כן "להקנות לשדות-התעופה מעמד תיפעולי עצמאי יותר מהמתאפשר בשירות המדינה."

בהקמת השירות היתה התחשבות ברצונם של העובדים אשר במשך שנים טענו שהעובדה שנמלי-התעופה בן-גוריון, שהוא גמלי-התעופה הבין-לאומי היחיד של ישראל, מופעל ומנוהל כמחלקה ממשלתית במסגרת משרד התחבורה ומנוהל על-פי כל אותם הכללי

מקומם בפיתוחה של התעופה האזרחית בארץ ולא בהגדלה מיותרת של מנגנונים אשר יפריעו למערכת הקיימת ויסרבלו אותה. העובדים לא התנגדו ולא יתנגדו לקבלת עובדים אשר החוק מאפשר לקבל אותם ללא מכרוים, כדוגמת מנהלי שדות-התעופה, מנהלי הרשות וצוות מייצג למנהל. אבל אם מדובר בהכנסת עובדים בדרך הלא מקובלת, כלומר ללא מכרוים, ועל-ידי כך לקפח עובדים שיוכלו ללכת לאותם מכרוים, יראו בזאת פגיעה חמורה בציבור העובדים ויעשו את הכול על-מנת שעולל כזה לא ייעשה.

יש עובדים הממלאים אותן הפונקציות המוצעות על-ידי הרשות זה עשרים שנה. הקמת מנגנון מקביל עלולה לשבש את סדרי העבודה והתיפעול ולפגוע בעובדים. מסוכן הדבר במיוחד בתקופה העכשווית והאחריות על כך תיפול על מועצת הרשות; ואם ינסו לגרום לכך יושבתו הנמלים. אלה דברי העובדים.

רצוני לציין, חברי הכנסת, שהעובדים נמצאים בתקופת מעבר. מן ההכרח שייחתם אתם הסכם עבודה לאחר שחזלו להיות עובדי מדינה. משא-ומתן טרם התחיל בין הצדדים. האווירה הכללית אינה טובה, אף-על-פי ששדה-התעופה מתפקד והתנועה בעונה זו הגיעה לשיא שלא היה כמותו בעבר. בשלושת החודשים יולי, אוגוסט וספטמבר יעברו את נמל-התעופה בן-גוריון, על-פי התחזיות, למעלה ממיליון נוסעים. בהזדמנות זו רצוני לציין בהערכה ובהוקרה את תרומתם של העובדים, של מינהלת שדה-התעופה, על ההישגים האלה. חברי הכנסת, יש לעשות הכול כדי לא להביא למתיחות ללא צורך אצל העובדים ולחסיר את חוסר הוודאות אצלם לגבי כל העומד להתרחש בעתיד.

הקמת התאגיד בצורה כזו תהיה משגה שיעלה למשק מיליונים ויהפוך לצחוק ולקלס כל הכרוה על כך שיש להקפיא תקנים, למנוע גיפוח מנגנון, ומעל הכול — למנוע אבטלה סמויה ולפעול לניידות עובדים מהשירותים לייצור. אני אשמח מאוד אם סגן השר, אשר יעלה לבמה וישיב, יכחיש את הדברים והתכנית תיגנו. (חברי הכנסת ח. קורפו קורא קרי-את ביניים)

ישיבה שהיתה אמורה להתקיים ביום שני לא התקיימה מאחר שנודע שהנושא יעלה במת הכנסת. זאת עם כל המשמעות החמורה, כאשר עמדה להתקיים בשיבת הנמלים, אני מקווה שהעלאת ההצעה לסדר-היום מעל במת הכנסת תמנע את ביצוע התכנית הזאת שהוגש שה ב-11 ביולי שחזר על גבי לבן והוועדה נתבקשה לאשרה. אני מבקשת שהיא תילקח בחורה ולא תידון ולא תאושר.

אדוני היושב-ראש, אני חושבת שטוב שהכנסת תקיים דיון בנושא על-מנת למנוע בעתיד תופעות כאלה הסותרות את המדיניות המוצהרת שעליה אנו שומעים השכם והערב מפי הממשלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לסגן השר, חברי-הכנסת יורם ארידור.

סגן השר י. ארידור :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רשות שדות-התעופה הוקמה על-ידי חוק של הכנסת, חוק רשות שדות-התעופה, תשל"ז—1977, לפני למעלה מחודש

פארקיסונן בקצב ובמהירות. ברור שהקמת התאגיד מצ' ריכה שינוי מסגרת תיפעולית, אך אין זה אומר הקמת מוסד נוסף לקיים ומקביל לו. נמסר לי כי כל התפ' קידים שהרשות מציעה הם תפקידים שממלאים אותם עד עכשיו עובדים בשדה-התעופה בן-גוריון, והם ממל' אים אותם בהצלחה רבה. אישור התכנית המוצעת פ' רושו תוספת עשרות עובדים ויצירת תפקידים מקבילים, דבר שיגרום בהכרח לוויכוחים על סמכויות, לניירת נוספת, לסירבול, לכך שעובד אחד ידרוך על יבלות העובד השני, ביזובן מיליוני לירות ובנוסף לכך פגיעה במוסר העבודה. כי הרי כל עובד מיותר, כל תפקיד בלתי-הכרחי המאוויש על-ידי עובד נוסף, גורמים ליירדה באחריות העובד, פוגעים במוסר העבודה ומערערים את יחסי העבודה אשר לא פעם משמשים גם מקור לסיכסוכי עבודה.

כבוד היושב-ראש, רק אתמול הודיע שר האוצר בכנסת, במסגרת הצעדים הכלכליים שעליהם החליטה הממשלה, שיש להקפיא את התקנים הקפאה מוחלטת, שיש לעשות את כל האפשר להעביר עובדים ממשרד אחד לשני ולצמצם על-ידי כך את האבטלה הסמויה. והנה הידיעות על תכניות אשר סותרות את המגמה הזאת: יצירת מנגנון, קבלת עובדים נוספים שמספרם יגיע ל-50—60 עובדים למשרות שיוצרים אותן באופן מלאכותי ושיביאו להוצאה של כ-10 מיליון לירות, אם לא יותר. אני בטוחה ששר-התחבורה הקודם, חברי הכנסת גד יעקבי, לא לכך התכוון בהביאו לכנסת את חוק רשות שדות-התעופה.

ברצוני למסור לידיעת הבית שעל-פי נתונים של שדות-התעופה עובדים כיום בשדה-התעופה בן-גוריון 802 עובדים קבועים והתקציב הרגיל הוא 267.5 מיליון לירות, ההכנסות — 291 מיליון לירות, ותקציב הפיתוח לשנים 7/1976—1980/81 הוא 224.6 מיליון לירות. בדרכי של שדה-התעופה עורבים 10 אלפים נוסעים ליום בממוצע. בשדה-התעופה אילת: כוח-האדם — 36 עובדים, תקציב רגיל — 12.9 מיליון לירות, הכנסות — 2.4 מיליון לירות, ותקציב הפיתוח לחמש השנים הב' אות — 8.2 מיליון לירות. בשדה-התעופה בירושלים: כוח-האדם — 26 עובדים, התקציב הרגיל — 4.7 מיל' יון לירות, ההכנסות — 5 מיליון לירות, ותקציב הפיתוח בחמש השנים הבאות — 5.9 מיליון לירות. כוח-האדם כולל, כמובן, את כל סג' העובדים, לרבות סבלים ואנשי מקצוע בדרגים השונים.

חברי הכנסת, אם התכנית המוצעת תאושר ותתגשם — אני מקווה שלא — ייצא שעל כל 7—8 עובדים בנמל-התעופה יהיה עובד אחד שיעבוד במטה הרשות, שאת מיקומו קבעו בירושלים, דבר שאף הוא מייקר כיוון שהגוף האופראטיבי חייב להיות במקום שמתבצ' עים הדינאמיות והתיפעול ואין הוא צריך להסתכל על-י' הם ממרחקים. אך למען ירושלים מה לא עושים?

ביום שני שעבר עמדה להתקיים ישיבת ועדת איר-גון ותיפעול לאישור המבנה האירגוני המוצע, אך נדחתה בשל כמה סיבות, וביניהן יום חיל-האוויר. חברי הכנסת, בשיחה שקיימתי עם ועד העובדים הם מסרו לי כי העוב' דים ידחו מכל וכל כל מבנה אירגוני אשר עלול אך ורק להו'ק-לתיפעולם התקין של נמל-התעופה המאוג-דים ברשות. העובדים רואים בזה ביזובן מיותר לחלוטין של משאבים כספיים אשר יכולים להחלץ למצוא את

שים, והטיטה הזאת פשוט אינה קיימת! אפילו בתור טיטה. את פשוט אינך יודעת. אינני בא אליך בטענה על שאינך יודעת.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

— — — 11 ביולי.

פגן השר י. ארידור:

נכון, אבל כדאי לברר את הדברים. אני בא בטענות על שלא רצית לדעת, לא התעניינת. הטיטה שעליה הסתמכה הברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו אינה קיימת אפילו בתור טיטה. יש טיטה שנייה, שונה. את הטיטה השנייה חברת-הכנסת ארבל-אלמזלינו אינה מכירה. היא לא הסתמכה עליה. גם היא טיטה. מה שנשאר מכל הטיטות זה נאום המבוסס על טיטות.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

ועל מה אתה מבסס את הנאום שלך?

פגן השר י. ארידור:

אני מסביר עובדות.

(חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו קוראת קריאת-ביניים)
יכולת לפנות לקבל אינפורמציה.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

קיבלתי אינפורמציה ממקור ראשון, מהעובדים.

פגן השר י. ארידור:

גם לי יש אינפורמציה מהעובדים. אמרתי שקיבלתי טיטות ולא באת לברר מה המציאות הכלכלית ואת מעלה הצעה דחופה לסדר-היום.

(חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו קוראת קריאת-ביניים)

אף פעם לא הייתי במצב שלא אהיה מעודכן בזמן. נאום שאני נואם מעל במת הכנסת. תמיד הייתי מעודכן. מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם אתה מעודכן תגיד לנו מה כתוב בהצעה שלך.

חיים קירפו (הליכוד):

היא הגישה את זה כהצעה דחופה, לכן לא היה לה זמן.

פגן השר י. ארידור:

אינני בא בטענות לחברת-הכנסת ארבל-אלמזלינו. לינו. חבל היה להעסיק את הכנסת בטיטות ושאינו אצטרך לתת את התשובה שלא באופן פרטי.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

באמת זה נימוק מגוחך מאוד. תסלח לי. זה לא מכוון בד לסגן שר.

פגן השר י. ארידור:

יש טיטה שנייה. הטיטה השנייה היא כמעט בגדר הצעה, הצעת החלטה לוועדה לאירגון ותיעפול. אני רוצה להדגיש שגם כשיש הצעה כזאת יש שתי גישרות אות בוועדת האירגון והתיעפול. אני מצטט מהפרוטוקול של 11 ביולי שנה זו; בפרוטוקול זה מודיע יושב-ראש מועצת רשות שדות-התעפול, אהרן רמז; "התגבשו שתי דעות בדבר אירגון המשרד הראשי"; א, גישה הרואה צורך דחוף להקים סגל מנהל של הרשות תוך גיבול ענייני של שירותים ואנשים בשדות אך ללא

ימים. מטרת הרשות היתה ליצור מסגרת אירגונית וניהולית יותר גמישה ויותר יעילה לניהולם השוטף של שדות-התעפול בישראל ולפיתוחם.

כדי לעמוד על כך אני רוצה להזכיר שזו השנה השנייה שיש גידול בשיעור העולה על 20% בהיקף הפעילות ובתנועת הנוסעים ובמקביל לכך יש גידול משמעותי יותר בהובלת מטענים, שהיקפה גדל מ-57 אלף טונות לפני שנה עד ל-100 אלף טונות שלפי התחזית יעברו השנה במל-התעפול הקנ-לאומי. גם מסגרת טיסות השכר המותרות לישראל הורחבה ובמסגרתה הגיעו לישראל עד סוף שנת התקציב 1976 כ-16 אלף תיירים בטיסות שכר ישירות לשדה-התעפול אילת.

הגידול בהיקף הפעילות הנוכחית והצפויה מחייב, כמוגדר בחוק המקים את הרשות, שייכלול הניהול והאירגון והחשת קצב הפיתוח, לרבות גיוס-הון במתכונת של רשות בעלת גמישות מייבית בביצוע המדיניות; הן בתחום ניהול ענייני העובדים והן בתחום הקספי. על-פי הנחית שר התחבורה הקודם ועל-פי ההודעה שמסר לממשלה נקבע כי המשרד הראשי של הרשות יוקם בירושלים, בירת ישראל. אם הבחנתי בדברי חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו איוו גימת ביקורת על כך שהמשרד הראשי של הרשות יוקם בירושלים, אין לי אלא להצטרף על כך שאינני מסכים לגימה זו. הבחנתי בנימת ביקורת על כך שהמשרד הראשי יוקם בירושלים. אני רוצה להדגיש שאינני מצטרף לנימת הביקורת הזאת. אני חושב שהוא צריך לקום בירושלים.

המשרד הראשי של הרשות יעסוק, בין היתר, בקביעת מדיניות בתחומי הפיתוח, בגיוס והקצאת משאבים, בגיבוש תקציבים, תעריפים ותכניות פעולה, ובזאת ימלא את מקומם של משרדי הממשלה שעסקו בכך עד כה. נושא זה לא היה מעולם בתחום האחריות של מנהלות שדות-התעפול.

מועצת הרשות עוסקת כיום איפוא בגיבוש המכשירים הניהוליים והאירגוניים בתוקף הסמכויות שהוענקו לה על-פי החוק. הקו המנחה, שאימצה לה מועצת הרשות, הוא מניעת כפילויות והקפדת-יתר על מנגנון מצומצם ככל האפשר, תוך העסקת האנשים המוכשרים ביותר מבחינה מקצועית ותוך מתן עדיפות לעובדי הרשות שכישוריהם תואמים את דרישות התפקיד.

המבנה האירגוני של הרשות ותקן המשרד הראשי שלה נמצאים עדיין בשלבי דיון ראשוניים בלבד במועצת הרשות. חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו הסתמכה על פירסומים בעתונות, הסתמכה על גיירות שהגיעו לידיה, על דבר אחד היא לא הסתמכה — על אינפורמציה מוסמכת ממשרד התחבורה. את האינפורמציה הזאת היא לא ביקשה להשיג, אולי משום שידעה שאם יתנתן לה האינפורמציה לא יהיה טעם בהעלאת ההצעה לסדר-היום.

(חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו קוראת קריאת-ביניים)

שמעת: אינפורמציה ממשרד התחבורה, לא קיבלת אינפורמציה, לפחות לפי מיטב ידיעתי; ואם קיבלת אותה לא השתמשת בה. אני פשוט רוצה להדגיש שחברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו הסתמכה על טיטות. היא אינה מעודכנת אפילו בטיטות. העידכון שלה נגמר בטיטה הראשונה. המציעה המכובדת דיברה על טיטה ראשונה, שבה יש התייחסות ל-34 עובדים חד-

סגן השר י. אירדור:

— לתרומתם של העובדים בשדה-התעופה. אני חושב שהם תורמים הרבה והם עוד עתידים לתרום יותר. הממשלה מעריכה את תרומתם ומכבדת שירותם. אנחנו נכנסים עכשיו למשא-ומתן באמצעות הרשות על הסכם השכר. המשא-ומתן יתחיל השבוע. ביום שישי תתקיים הישיבה הראשונה. הבוקר החליטה הממשלה להסמיך את שר האוצר ושר התחבורה להנחות את הרשות בקשר למשא-ומתן זה. ההנחיות תבוצענה. כלומר, הממשלה דואגת לכל הדברים שמחובתה לדאוג. היא מסתמכת על מדיניות ברורה. המדיניות הזאת מנוגדת לכל גידול וניפוח המנגנון ללא צורך חיוני, כפי שאמר אתמול שר האוצר. המדיניות הזאת תבוצע על-ידי הממשלה גם בנמל-התעופה. אני בטוח שכל בזמן הקרוב לראות את ההתקדמות גם במשא-ומתן גם בהחייאתה של הרשות הלכה למעשה. באופן שהחוק יתאקלם במציאות בישראל וישרת את המטרות שלשמן נחקק.

לדעת, אדוני היושב-ראש, אין צורך להעסיק את הוועדה בנושא זה מהסיבות שהזכרתי ואני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

הישר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, ההצעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה של הכנסת ויש לכך שלוש סיבות. כולן עקרוניות באותה מידה. הסיבה הראשונה: כל הנושא של מינהל התעופה האזרחי הוא בעל משמעות לאומית. ממדרגה ראשונה. יש לו אספקטים לאומיים. התעופה, כמו כל ענף התחבורה, היא ענף יצרני במשק מודרני ולכן צריכה ועדת הכלכלה להתעניין בו. אני לא כל כך בטוח שצריך להטיל על הענף הזה סאנקציות של אי-קבלת עובדים. מן הראוי שוועדת הכלכלה תיתן את הדעת על הנושא באופן עקרוני.

שנית, רשות שדות-התעופה נמצאת עכשיו בהתהוות וזה זמן מצויין לכנסת. ולוועדת הכלכלה להתערב ולנסות להשפיע על העניינים כשהם במצב התהוות. עכשיו ניתן להשפיע ולא להתמתן ולבקר אחר-כך. מה גם שבאותו כתר עכשיו תלונות וביקורות. התקופה היא תקופת העברת שלטון, ולפי דעתי חייב הכנסת לעשות אם תעביר את הנושא לוועדת הכלכלה וזו תעסוק בו. העניין נמצא בשלבי התהוות ועדיין אפשר להשפיע.

סיבה שלישית: שהיא חשובה לא פחות. דווקא הרשות לענייני תעופה עברה לאחרונה תקופת סיכסוכי עבודה חמורים מאוד, עד כדי כך, אוי לאותה בושה, שממשלת ישראל הקודמת הפעילה בנושא אפילו את הצבא. זה סימפטום המעיד שלפחות היו צרות. אני מקווה שלא תהיינה. היחסים היו ודאי מתוחים מאוד. אם יש טענות של עובדים חייבים הכנסת לעשות אם תעביר את הנושא לוועדה והוועדה תשים עין גם על האספקט הזה ואף תשאל מה אומרים הוועדים: האם יש לקבל עובדים חדשים או לא? לא טוב שההתארגנות מחדש תתעלם מצרכי העובדים.

אני רוצה להגיד לסגן השר אירדור: אתה טוען, ובצדק, כי יש סגנון חדש. בסגנון הקודם כמעט על כל הצעה של האופוזיציה קם השר והציע להסירה. התנהגו איפוא אתם כאנשים יותר נאורים הרואים למרחוק חלק מהסגנון החדש הוא לומר: בבקשה, אתם רוצים לדעת?

עירוב תחומים: אירגוני; ב. להתבסס על האירגון וכוח האדם הקיים בנמל-התעופה בוגוריון ולהוסיף עליו רק מה שחסר שם, ללא מבנה אירגוני מוגדר.

ב-11 ביולי היו שתי דעות. לא היתה הכרעה. אני רוצה להבטיח שלא תהיה הכרעה בנושא זה אלא על דעת משרד התחבורה.

שרשנה ארבל-אלמוזילנו (המערך):

ועל דעת העובדים.

סגן השר י. אירדור:

על דעת משרד התחבורה, ומשרד התחבורה עומד בקשר עם העובדים ועם הנהלת הרשות בנושא זה. שר התחבורה ישתמש במלוא סמכויותיו בהתאם לחוק כדי שמדיניות העסקת אנשים על-ידי הרשות תהיה בהתאם למדיניות הממשלה. לא תהיינה שום עובדות מוגמרות. ניתנו על ידי הנחיות מתאימות להנהלת הרשות שלא תגרום לעובדות מוגמרות והן אמנם לא תהיינה.

אני רוצה להוסיף שיש ממשלה בישראל והממשלה היא שתקבע את המדיניות בהתאם לסמכויות החוקיות העומדות לרשותה. אצטט גם מהסמכויות האלה: לפי סעיף פים 25 בחוק רשות שדות-התעופה — בעניין סדרי קבלת עובדים ומימיונים; לפי סעיף 37 א וב — בעניין סמכות שר התחבורה לאשר את התקציב; לפי סעיף 25 — בעניין תנאי עבודה ושכר; ולפי סעיף 18 — בעניין עיון מחדש בכל נושא שהחליטה בו המועצה. כלומר, לא יהיה מצב שבו טיוטה הופכת להחלטה כתוצאה מחוסר התערבות של הממשלה. הממשלה ערה להצעות. זכותם של מגישי ההצעות להביא אותן, זכותה וחובתה של הממשלה לחוות דעה בעניין הצעות אלה לאחר התייעצות עם כל הגורמים הנוגעים בדבר. זה הנוהל התקין, כך זה יהיה. אין שום סיבה לזה עתה לגבי טיוטות. יכול להיות שיוגשו עוד טיוטות. כל אחד רשאי להגיש טיוטה. ההחלטה תיפול לא על-פי טיוטה זו או זו אלא על-פי מדיניות שהובאה על-ידי הממשלה והחלטותיה, כפי שהזכרתי אותן היום —

שרשנה ארבל-אלמוזילנו (המערך):

מה על המדיניות?

סגן השר י. אירדור:

— בדבר מאמץ מירבי של קבלת עובדים נוספים ומתן עדיפות לעובדים שנמצאים היום, בהתאם לכי-שוריהם.

אני מבין, אדוני היושב-ראש, שהעסקנו את הכנסת די זמן בנושא זה. לא כדאי להעסיק בנושא זה גם את ועדת הכנסת. אין זה נכון שיש אווירת לא טובה בשדה-התעופה. גם אני נפגש עם עובדים ואני יודע שהאווירה טובה, אולי יותר טובה מאשר היתה בעבר. היום יש סגנון חדש במגעים עם העובדים, סגנון פחות, לא מתנשא, מנותק מכבלי בירוקראטיה. הסגנון הזה משפיע לטובה על היחסים בין הממשלה ובין העובדים.

שרשנה ארבל-אלמוזילנו (המערך):

אין להם שר — — —

סגן השר י. אירדור:

היה להם, שר ולא היו להם יחסים. אין להם היום שר שמטפל רק במשרדם, אבל יחסים טובים יש להם. אני רוצה להודיש במת הכנסת את הערכתי —

שלמה הלל (המערך):

וזה נקרא לא להתנשא.

וששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אם הכנסת תחליט שלא לכלול בסדר-היום, אני
אתמוך בהעברה לוועדה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו מצביעים.

תחילה נצביע על הצעת סגן השר להסיר את הנושא
מסדר-היום מול הצעת המציעה לדון בו במליאה.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום — 57

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום — 18

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מבקש להעמיד את הצעתי להצבעה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת
פעיל, להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אם הסירו אותה מסדר-היום איך יעבירו אותה
לוועדה?

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה

לא נתקבלה.

5. התגברות הפשיעה והחובה להשליט חוק וסדר

שנה בביצוע עבירות, ברוב רובן של הפשעים היתה
עלייה ניכרת והנה כמה עובדות:

עבירות מרמה: מספרן ב-1976 עלה כדי 9,547
תיקים לעומת 8,620 ב-1975 — עלייה של קרוב ל-10%.

עבירות סחיטה, תופעה חברתית פלילית מכוערת
המתפשטת והולכת במדינה: 343 תיקים נפתחו אשתקד
לעומת 181 תיק ב-1975 — גידול של 100% כמעט.
בכל יום בוצעה סחיטה אחת מהסוג החמור.

שוחד: שוב עלייה חמורה, מדאיגה ומאיימת. נפתחו
233 תיקים לעומת 192 ב-1975 — עלייה של 16.1%.

מעשי שוד בנסיבות חמורות: הסטאטיסטיקה האכזרית
מצביעה על עלייה בשיעור של 5.7% מעשי השוד
הרגילים רבו ב-21.2%. לפי מניין הפשעים הללו בוצע
מעשה שוד חמור בכל יום מימות השנה. בסך-הכל,
345 מעשי שוד. ב-1976 רבו מעשי השוד שבהם נעשה
שימוש בנשק חם. כתוצאה מכך גדל מספר הנפגעים.

ההתפרצויות רבו במספר מבהיל ממש. נמנו 48,385
התפרצויות לעומת 43,104 לפני שנתיים — עלייה בשיעור
של 12.2%. ב-1975, בהשוואה ל-1974, נרשמה עלייה
של 15.7%.

חברי הכנסת, לפנינו תופעה מתפשטת והולכת כמ-
חלה ממארת בגופה של המדינה:

הצחיות: 414 הצחות אירעו ב-1976 מתוך 680 דליקות
שנרשמו — עלייה של 20.90 לעומת 1975; ולעומת השנה
הקודמת — עלייה של 50%. בהצחות אלו: אבד רכוש
של מאות מיליוני לירות; בחלקו עלה באש רכוש יצרני
וציוד רב-ערך לבעליו.

— אולי זה לא נעים, אבל לא נורא — שיעבור לוועדה.
לבסוף, צודק סגן השר ארידור, יש בארץ ממשלה.
לצד הרב, היא עכשיו יותר "בעל-בית" מאשר
הממשלה הקודמת. יש גם כנסת בישראל ויש ועדת
כלכלה. יש גם ציבור עובדים. אני מציע שהפעם,
במסגרת המיוחדת של הסגנון החדש, יואיל הליכוד וסגן
השר להסכים שהצעת חברת-הכנסת שושנה ארבל-
אלמוזלינו תועבר לוועדת הכלכלה, תידון שם בדחיפות,
כך שבמקביל לתהליך של יצירת הרשות למל"ת-תעופה
תשפיע הכנסת באופן חיובי על ההתארגנות.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני שואל את חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמו-
זלינו: האם את מסכימה להעביר לוועדה?

יצחק נבון (המערך):

אני חושב שרק אם השר מציע צריך לשאול את
חבר הכנסת. השר לא הסכים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

נאמר לי אחרת.

סגן השר י. ארידור:

שואלים את חבר הכנסת האם הוא רוצה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

מוכיר הכנסת אמר לי שאני חייב לשאול, לכן אני
שואל. חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, את
מסכימה?

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת
יוסף תמיר: התגברות הפשיעה והחובה להשליט חוק
וסדר. רשות הדיבור לחברת-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכשלון החמור
ביותר של הממשל היוצא היה באופן טיפולו בבעיות
הפנים של ישראל, ובמיוחד בסוגיות החברתיות והשלי-
כותיהן על רקמת חיינו. היתה קריאה בלתי-נכונה של
ההתרחשויות שאירעו בקרב בדים שונים של האז-
כלוסיה. כתוצאה מכך נוצרה בארץ קהיליית פשע אימ-
תנית. זו גדלה והתפשטה והיא מונה כיום רכבות צע-
רים ולא צעירים. היא מהווה איום מבפנים ואינני בטוח
שהוא אינו חמור מהאיום מבחוץ.

בעטיו של תהליך זה נשתבשו באופן מהותי ויסורי
הנרמות המתייחסות לשמירה על החוק והסדר. שובשו
ועותו, עד לבלי הכר, כללי אכיפת חוקי המדינה שאותם
אנו מחוקקים בבית הזה. ערכים חינוכיים, אנושיים ומו-
סריים כאלה הפכו לחוכא ואיטולוא.

ככתוך חממה, שנוצרה בשנים האחרונות, גדל וצמח
זרע הפורענות. הוא התפשט כנגע ממאיר. את פירותיו
אנו קוצרים עתה כשהפשעה לסוגיה הגיעה לממדים
אימתניים. מספרי העבריינות לסוגיה הם מחירידים.

לפני מספרים המתייחסים לשנת 1976 ולשנים הקו-
דמות לה. דיים כדי לזעזע. אשתקד נרשמו קרוב לרבע-
מיליון עבירות מסוג פשע ועוון. רבע-מיליון תיקים
נפתחו במדינת ישראל. 50,233 אנשים הואשמו באותה

נותנים יד, למעשה, להתפשטות האלימות ול"כל דאלים גבר".

מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
ומשלמים גם פיצויים.

יוסף תמיר (הליכוד):
משלמים פיצויים והדבר חוזר חלילה, כי זהו פתח לשחיתות נוספת ועידוד הפשיעה במדינת ישראל. ואנחנו עדים לקיומו של עולם תחתון מאורגן המטיל אימה על-ידי משפטים משלו.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
את שני הדברים בכל זאת לא צריך לומר בנשימה אחת.

יוסף תמיר (הליכוד):
זה פותח פתח לעבריינות שאין לה שיעור ואין לה גבול. ועבריינות אחת מולידה אחרת, חמורה יותר.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אבל בין אנשים שלוקחים לעצמם מקום לחיות ובין פשע מאורגן יש הבדל.

יוסף תמיר (הליכוד):
סלח לי. כשאדם עולה על שטח שנועד לגן עירוני או לבית-ספר בתל-אביב ומפנה אותו תמורת אלפי לירות פיצויים — זוהי פשיעה לא פחות חמורה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
רבבות; זה כבר לא אלפים — רבבות לירות.

יוסף תמיר (הליכוד):
אני רוצה לומר לך, חבר-הכנסת נוף — — —

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אני יודע שבעניין זה חברי וירשובסקי הולך אתך. אני במקרה זה מעדיף את האדם בכל זאת. לא הייתי מתייחס לזה במסגרת פשע מאורגן.

יוסף תמיר (הליכוד):
אני מתייחס בחריפות-יותר לתופעה הזאת. חלק מהפשע המאורגן בא מהכנסות גזעניים אנשים על-ידי מעשים שהם במסגרת התארגנות מראש.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
בהחלט.

יוסף תמיר (הליכוד):
יש לך אישור מפי מי שהיה היועץ המשפטי של עיריית תל-אביב.

יותר מזה, אני חושב שמה שקרה בתחום גניבת בחינות הבגרות הוא דבר נורא, כי הורים היו שותפים לגניבת מבחנים של משרד החינוך — — —

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אני מסכים אתך.

יוסף תמיר (הליכוד):
— — — בידי בנייהם וילדיהם, ועל-ידי כך מתחנים את הילדים לעבריינות ולפשע וגדל דור של אנשים המולזלים בחוק ובסדר.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אבל אדם שנכנס לשייר-מוניס ב-1949, למבנה נטוש

רצח ונסיון לרצח: בכל שבוע, גברתי היושבת-ראש, גרשמים סטאטיסטית מקרי רצח אחדים. בסך-הכל במ" מוצע, למעלה מרצח לשבוע. הסתמנה עליה בגניבות מתוך כלי רכב: בסך-הכל, 22 אלף מקרים. רבו מכול הפשעים שהם בתחום עבירות רכוש. שיעורם הכולל היה ב-1976 כרי 82.4% מכלל הפשעות — עלייה של 7.2% לעומת 1975.

מספרים אלה, חברי הכנסת, דיים להצביע על כך שהחברה הישראלית נתונה זה מספר שנים בתהליך של התדרדרות מוסרית, פריקת עול של החוק והסדר, רדיפת אמוק אחר חמרנות ורווחים קלים בלא לברור באמצעים. תופעה זו חייבת לעודד את הכנסת, את הממשל, את האוכלוסיה — את הכול. זאת מטרת העלאת הצעתי על סדר-היום וברצוני להגיע את המוסדות והציבור לפתוח במערכה לעקירת הנגע. לפחות בלום את הנגע המאיים עלינו מבפנים.

אם אינני טועה החל המפנה לחומרה לפני כחמש שנים, כשנרצח שוטר ברחוב ביכורי-העתים או רחוב המאספים, בלב בזה של תל-אביב, על-ידי פורץ. מאז ואילך העליתי בוועדת הפנים ואיכות הסביבה ובמליאת הכנסת הצעות נגד ה"פרוטקשן" בשוק-הכרמל, שנודע ברבים, והצבעתי אז לפני שר המשטרה והמפכ"ל שא" נחנו עומדים מול גילויי פשע מאורגן במדינת ישראל. צר לי לומר, חברי הכנסת, שהאחראים לבטחון הפנים, לקיום משטר החוק והסדר, לא קראו נכון את האותות שנתגלו. הוויכוחים הנוקבים שקיימנו — והם היו רבים — לא הניבו פירות ולא הועילו הרבה. הפשיעה הפכה במשך השנים להיות לממלכה אדירה וזו מקיפה מערכות הברחה וסמים. כמעט תופעה שטנית היא מה שמגלה העתון "טיים" מלפני שבוע, שישראל מעבירה לאש"פ כחמישה מיליון דולר לשנה תמורת הסמים שאש"פ מעביר לשירותם ולצרכיהם של המעשנים במדינת יש-ראל, רובם ככולם יהודים. קשה להאמין, אבל זאת עובדה.

יתר התופעות הן העלמות מס, גבייה בלתי-חוקית, אלימה, מעשי תרמית, זיופים, פריצה ושוד, גזל של זקנים, נשים וטף — דבר שלא היה במדינת ישראל עד לשנים האחרונות — ובצורה אכזרית ביותר. כמו כן אונס, זנות, סחיטה ואיומים, הטלת מורא ואימים, הצי תות ואף רצח, כפי שאמרנו קודם, ורצח לפי הזמנה או לשם חיסול חשבונות — דבר שכמעט מקובל אצלנו כתופעה רגילה: כאילו מותר לחסל חשבונות ולקפח חיי בני-אדם. והגיעו הדברים לידי כך שאף חברי הבית הזה מקבלים אימים בטלפון ובכתב ואף בתי-המשפט ושופטים נתונים היום לאיומים ולהתפרצויות המבנות את בתי-המשפט באולמי בתי-המשפט עצמם.

המעשים הללו מלווים לעתים בגילויי אכזריות ופראות וואנדאליזם. הם גובלים במעשים אל-אנושיים מצד דור שגדל על הערצת הפשע, על לעג למסד שגילה אזלת יד במלחמה בו. רק אתמול שמעתי בשידור, שהיה ב"מיקרופון פתוח" בין תושבי תל-אביב לבין ראש העירייה, כי כמה וכמה עבריינים עלו לאחרונה על שטחים ציבוריים של עיריית תל-אביב בשכונה ששמה נווה-צה"ל, בדרומה של העיר, תפסו את הקרקעות, את השטחים הללו שהיו מיועדים לשירותים ציבוריים, וכיום הם דורשים מהמדינה ומן העירייה פיצויים על-מנת שיירדו, ואינני יודע כיצד דברים אלה יימשכו. הם

יוסף תמיר (הליכוד):

בינתיים הפך עניין הפשע בארץ לעסק מכנים מיל-יונים. לדעתי, אנו עומדים בפני תעשיית פשע ענפה. והגשק החם ואי-התחשבות בחיי בני-אדם הפכו להיות לחלק מהמשחק הנוראי הזה.

מה עוד שבציבור מתרגשת והולכת תחושה. שצריך לחשוש מהתופעה הזאת; ואם לחשוש — פירוש הדבר לעודד את הפשע הזה.

אני מצטער מאוד, אדוני שר הפנים והמשטרה, שהממשלה — אם כי בזמן של מספר שבועות קשה היה לעשות משהו — לא הקדישה דיון בעניינים אלה. היא עוסקת בענייני חוץ ובטחון, היא עוסקת בענייני משק וכלכלה. הייתי רוצה שתעסוק גם בענייני פנים וחברה של המדינה, בעניינים של איכות חיינו וכיצד ניראה במדינה הזאת אם לא נשמור על עוצמתנו הפנימית ועל ערכים בתחום זה.

אקצר, גברתי היושבת-ראש. עלינו לחנך את האזרחים לכן שהממשל חייב לדאוג לבטחונם מתוך שותפות בינם לבין השלטונות השונים. ואינני מטיל את האחריות רק על המשטרה. תהיה זו טעות אם נדרוש מהמשטרה דברים שאין בכוחה לבצע. כי היא רק חלק מהמנגנון הזה שמופקד על החוק והסדר במדינה. זה מתחיל מהחינוך דרך הקניית ערכים, דרך שותפות אמינה בין הממשלה לבין הציבור, דרך עזרה הדדית למלחמה בפשע, התערבות פעילה של המשטרה, חקיקה שתקל על המשטרה בהבאת ראיות ולא תכביד עליה, ביטול הסחבת על-ידי בתי-המשפט, דבר שגורם לעיות דין מאין כמוות ולעינויי דין. בדרך כלל אני חושב שהממשלה צריכה לערוך מסע לעקירת הפשע במדינת ישראל, להקניית ערכים של חוק וסדר, של משטר של אכיפת חוקים, כי בלעדיהם לא תהיה חברה שתוכל להתמודד עם בעיות החוץ והבטחון ועם קיום מצבנו הקשה במערכה על עצם הגנת המדינה מפני גורמים זרים.

רבותי, עלינו ליצור בארץ אקלים חברתי וממסדי שבו העברייני, הוויית, הסחטן, הרמאי, הרוצח לא ירגישו

בנות. אקלים כזה לא קיים כיום. היום ראשי הפשע המאורגן, מנהיגיו, האחראים לו מתהלכים בריש גלי, נוסעים במכוניות פאר של מודלים אמריקניים מסוג מסויים. אני חושב שהמשטרה אפילו יודעת מי הם אלא שעדיין לא מצליחים להשיב אותם בבית-הסוהר.

גברתי היושבת-ראש, המלחמה בפשע כיום איננה עניין של מה בכך. הליכוד חרת על מצעו מלחמה למען הקניית תכנים של חוק וסדר. הייתי רוצה שהממשלה הזאת תעשה בנדון. לא רק ענייני כלכלה מדאיגים את העם הזה ולא רק ענייני המגעים עם ארצות-הברית. אנחנו מעוניינים גם לחיות בחברה שלנו בנסיבות וב-תנאים אשר יצדיקו קיומה של חברה תרבותית תקינה. אני רוצה לדייק את דברי בציטוט מדברי חכם קדמון, מדינאי ופילוסוף שאתמול הזכרנו אותו בישיבה מסויימת. היה זה מרקוס קיקרו שאמר בזמנו, לפני אלפיים שנה, שמדינה שאיננה מנהלת את ענייניה הפנימיים כראוי ובצורה תקינה — לא יעזרו לה שום אמצעי לחימה וכלי נשק שיובאו מחוץ-לארץ. זהו הלך שצריך לעמוד לנגד עינינו גם היום.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע שהמליאה תקיים דיון בנושא חשוב זה. הראיה שאחרי באים חמישה-ישיבה חברים לדון בעניינים שהם והיום פתוח או יותר לנושא קיום משטר של חוק וסדר במדינת ישראל. הצעתי מצדי-קה החלטה שנקדיש דיון במליאה, נסיק את המסקנות ונביע באמצעות הבריור הזה את עמדתנו החד-צדדית לגבי סוגיה חמורה מאין כמותה.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אם מותר לי להציע ששלוש ההצעות הבאות תוק-דמנה ?

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

ותשיב אחר-כך בידך על כולן. אני מקבלת.

6. הפיצוץ בגבעתיים והשלכותיו

רני מילוא (הליכוד):

— בנושא כל כך מרכזי בחיינו — — —

יוסף תמיר (הליכוד):

הם בורחים מן הפשע.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אולי זו אחת הסיבות — — —

רני מילוא (הליכוד):

בחוף מתפוצצים רימונים, בחוף מציתים דליקות ואולם המליאה עומד ריק ומיותר בדיון בנושא זה.

הצחת הבטיק בגבעתיים, שהביאה לדחיפות הנושא לסדר-היום, היא חמורה כשלעצמה. כחצי-שעה לאחר ההצחה ביקרתי במקום וראיתי את ממדי הנזק. בית של שלוש קומות היה אחוז להבות והרוס בחלקו ובנס לא נפגע איש ולא היה אבדן בחיי אדם. אמש הושלך רימון יד בבאר-שבע לעבר קבוצת אנשים שישבה בבית-קפה במרכז המסחרי ומכונית נמלטה לכיוון צפון, לכיוון תל-

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אנחנו עוברים לשלוש הצעות לסדר-היום בעניין הפיצוץ בגבעתיים והשלכותיו.

שר-הפנים י. בורג :

הצעות מספר 114, 115, ו-136.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

כן, כן. הפיצוץ בגבעתיים והשלכותיו. רשות הדי-בור לראשון הנאמרים, לחבר-הכנסת מילוא, ואחריו — לחבר-הכנסת חריש.

רני מילוא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, לפני שאכנס לגופו של עניין יורשה לי להביע את אכזבתי מהתובדה שמספר כל כך מועט של חברים משתתפים בישיבה זו במליאה בנושא כל כך מרכזי —

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אלה שבאולם מאזכרים יחד אתך.

משפחות מרובות ילדים, שחיייהם נהרסו ועליהם לשלם מדי חודש בחודש אלפי לירות במסגרת של הסדר תשלום-מים שנעשה עם המלווה, כתוצאה מהסתבכות של ערב אחד במועדון קלפים. בדקתי את הדברים היטב, האם מדובר בקלפון מושבע שמוצא בזה עיסוק או שזה מקרה. קיבלתי תיאור מדויק כיצד אותו אדם הגיע למועדון, כיצד השקו אותו שם, כיצד הוא הפסיד שם עשרות אלפי לירות וכיצד עד היום, בלחץ של איומים אלימים, הוא נאלץ מדי חודש לשלם אלפי לירות לבעלי המועדון. כל זה כאשר יש אפשרות להדביר, לאתר ולחסל את התופעה הזאת של מועדוני קלפים. רק בתל-אביב רבתי קיימים למעלה מ-60 מועדונים כאלה שחלקם הגדול גם ידוע למשטרה. עם כל הכבוד, אני אומר דברים לאחר שבדקתי אותם.

החברה הישראלית סובלת מתופעה חמורה של דמי חסות אשר רק באמצעות פעולה מקיפה ונמרצת ניתן להפסיקה. חברה עצמאית בה במשך שנים בני חסות, ובמיוחד במישור הכלכלי, הצמיחה גם תופעה של דמי חסות. לעתים משלמים דמי חסות כדי להיות בני חסות. זה הגיע עד לדרגים הבכירים ביותר.

לשמחתנו, הצליחה לאחרונה המשטרה, בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, להושיב במקומם חלק מבני החסות וכן הצליחה בכל הנוגע לחקירות כלכליות. אולם בכל הנוגע לפשע המאורגן לא הצליחה המשטרה במשימתה, ולוא באופן חלקי. יש למשטרה בענות, חילוקי-דעות ענייניים ולא ענייניים ובסופו של דבר מוצרים צעדיהם של אותם כוחות במשטרה שהציבו להם מטרה להדביר את הפשע המאורגן והמתוחכם.

אדוני השר, רצוני להציע מעל במה זו כי המשטרה תתגייס במלוא המרץ למלחמה בפשע המאורגן לכל סוגיו. יש לשקול בכובד ראש — אני מציע את זה במלוא הרצינות — להפסיק לתקופה של שישה חודשים רישום דיווחות חגיגה ולהפנות את כל כוח-האדם למלחמה בסכנה הרצינית לחיי החברה הישראלית, כפי שבאה לביטוי בתופעות של פשע, מאורגן, דמי חסות ואלימות. יש לגייס כל גורם אפשרי. יש לשקול פנייה לציבור הסטודנטים שבתקופת הפגרה יתגייסו לפעילות במשטרה. אולי חלק מהם יכול בתקופת הלימודים לשלב עבודה במסגרת המשטרה עם לימודים ובכך לתרום להחדרת כוחות אנושיים ברמה גבוהה לפעולת המשטרה וגם להשגת המטרות שיש להשיג במישור זה.

בסיום אני רוצה להציע שהכנסת תקים ועדת-חקירה מיוחדת עם סמכויות חקורות לחקור ולהזמין עדים בנושא הפשע המאורגן בישראל ובכל אותם נושאים ותופעות שאנחנו עדים להם מדי יום ביומו.

חריש ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת חריש, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

מיכאל חריש (המערך):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני גאה להיות חושב גבעתיים, כמו היושבת-ראש ועוד חבר כנסת אחד, שכני לספסל.

(קריאה: כמעט שיש כאן רוב לתושבי גבעתיים.)

גבעתיים — מי שמכיר אותה — היא עיר שקטה וגעיעה שאיננה מורגלת בפשע ובאלימות. אחוז הפשיעה בגבעתיים הוא הנמוך ביותר בגוש דן ונדמה לי שגם

אביב. עדיין לא ברור אם ההצעה והשלכת הרימוז נעשו במסגרת של חיסול חשבונות, במסגרת של נסיון לגביית דמי ביטוח או חיסול מתחרים מסחריים. דבר אחד ברור היום ללא צל של ספק: ההצעה בגבעתיים נעשתה על-ידי שכירי חרב שתמורת תשלום, על-פי הזמנה, מוכנים לבצע כל פשע. רק תזמין במקום הנכון — יש ביצוע, בדרך כלל טוב.

מאיר זורע (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
יש תעריף.

יוני מילוא (הליכוד):

יש גם תעריף. בהחלט. יש גם תעריף.

לצערי, יש לנו נסיון עשיר בתחומים שונים, בין היתר גביית חובות באמצעים אלימים — לרבות, אם זכור לחברים היושבים כאן, רצח לור בהרצליה, שלפי מיטב ידיעתי מבצעיו עדיין לא נתפסו — הנחת מטעני חבלה ואלימות על כל סוגיה.

רצוני להדגיש שלאחרונה הגיע אלי מידע מוסמך ובדוק על נסיונות של ראשי הפשע המאורגן במקומות ישוב שונים להשתלט על סניפי מפלגות פוליטיות ובמקומות אחדים אף הצליחו אנשי ה"פרוטקשן" להגיע לעמדות השפעה חשובות.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
האם אפשר לקבל פירוט על כך?

יוני מילוא (הליכוד):

בהחלט. אני מוכן למסור פירוט. מעל דוכן זה וברגע זה אני רק אציין תופעות שהיו ועדיין קיימות בקריית-שמונה בנושא זה. אינני רוצה להיכנס לפרטים. אני רק יכול לומר שלאחר המהפך הפוליטי עברו גורמי מים מסוימים, שניסו להשתלט על סניף מסויים באותו מקום, לסניף של מפלגה אחרת ומנסים היום להשתלט עליו, לאור המהפך ולאור התקוות שלהם שהבחירות המוניציפאליות ישקפו את תוצאות הבחירות שהיו לכנסת.

מורדי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
באמצעים של פשע מאורגן או באמצעים המקובלים בארץ?

יוני מילוא (הליכוד):

האמצעים של אותם אנשים הם, בין היתר, אמצעים מקובלים ובין היתר גם אמצעים בלתי-מקובלים. התוצאה היא שלאחר ההשתלטות כל האמצעים כשרים ועמדות השפעה ניתנו לאנשים שהם שותפים באותה מערכת.

הפשע המאורגן בישראל, להערכתי, התרחב וחדר לאחרונה לתחומים רבים שהיו מחוץ לתחום עד לזמן האחרון. התפשטות הפשע המאורגן נובעת, לדעתי, בין היתר, מן הסיבה שבמשך השנים לא הדבירה המשטרה את מוקדי צמיחתו של אותו פשע.

במשך שנים מנוהלים בארץ מועדוני קלפים, חלקם מנוהלים בידיעת המשטרה. מועדונים אלה בלבד, בהיותם חממה לצמיחת פשעים חמורים, מהווים רשת משוכללת ללכידתם של אורחים תמימים או חלשי אופי. בטכניקה משוכללת מסבכים בעלי המועדונים האלה את אותם האנשים בהלוואות גדולות שניתנות להם תוך כדי משחק קלפים במקום. נפגשתי עם אנשים בעלי משפחות, ביניהן

תופעות הסחיטה וגביית דמי החסות נעשו יותר פור-פולאריט. יש פה חברי כנסת שהתמחו בנושא "פרו-טקשן". עובדה היא שהתופעות האלה ממשיכות להתפשט ולפרוח בקנה-מידה גדול, בעיקר בתל-אביב, בבתי-ים, בשכונת-התקווה, בשוק-הכרמל. המבינים בנושא אומרים ששוק הבשר, הבוטיקים לאופנה וענף הבידור נהנים כולם מ"חסות" של נותני החסות.

רוני מילוא (הליכוד):
ב-80% לפחות.

מיכאל חריש (המערך):

ככל שידוע, רוב בני-האדם שמאיימים עליהם משל-מים מפחד שאם יתלוננו יציתו את עסקיהם ולא יוכלו למנוע את הפגע.

באזור בני-ברק ופתח-תקווה היתה שורה של הצעות מסתוריות ותמוהות במטויות, במפעלי תעשיה, בענפי רהיטים, אריגה וכיוצא באלה. רוב המציתים לא התגלו.

כבוד היושבת-ראש, תופעה חדשה יחסית, שמדאגת רבים וטובים, היא שרבות מפעולות האלימות וההצתה מבוצעות על-ידי שכירים לצרכי העניין ולא על-ידי הצדדים המעוניינים עצמם. פעולות אלו מבוצעות תמורת שכר גבוה ומתחיל להתפתח ענף חדש בכלכלה הישר-אלית, ענף מסוכן ביותר לציבור.

כבוד היושבת-ראש, אינני יודע אם כבר הוקם במ-דינת ישראל המוסד של "חווזה", אך ההתפתחות מובי-לה ללא ספק לכיוון זה. אל נופתע אם ייוודע לנו שיש "חווים" לביצוע רצח עם מחירון וכללי משחק מקובלים.

רוני מילוא (הליכוד):

על גביית שקים יש תעריפים קבועים.

מיכאל חריש (המערך):

אני דיברתי על "חווים" לרצח. ועל כך, למיטב ידי-עתי, עדיין אין עובדות. בתחומי ההצתה ובכל יתר תחומי האלימות — כבר יש. כאשר מתחילים בזה קל מאוד להגיע עד הסוף. ומכך אני חושש.

כבוד היושבת-ראש, מה הרקע להתפתחויות חמורות אלו? ראשית, המשטרה איננה מצליחה לגייס את כוח-האדם הדרוש לה לצרכי פעולתה נגד הפשע האלים. הפעולה האובייקטיבית ביותר היא פעולת המגיעה. ולשם כך דרושים באזור תל-אביב בלבד לפחות עוד כ-1,000 שוטרים. היום יש 500 תקנים ריקים באזור זה. פעולת המגיעה צריכה להיעשות על-ידי הכוחות של זרוע הסיוע. ודווקא בשטח זה המחסור הוא קריטי. בקראי את ד"ר משטרת ישראל לשנת 1976 אני מוצא שם תופעה מורוה: מתוך 13,377 סדר-הכל רק 3,893 הם שוטרים ורבי-שוטרים, וכל היתר, 9,484, הם בעלי דרגות מסמל ומעלה. יוצא איפוא שעל כל שוטר, לפי ד"ר זה, יש שני מפקדים.

לפי מיטב הבנתי החובבנית, בסולם העדיפויות המש-טרת חייבת לתפוס מקום ראשון מניעת הפשעים. וזה אומרי: זרוע סיוע הנמצאת במקום, שאנשיה מכירים את הסביבה, יוצרים קשרים, מאפשרים מניעת פשע ובמקרה של פגיעה או פשיעה מקילים על הגלוי.

חברי הכנסת, לאחרונה נוספה בעיית העדות המיי-דית של העדים. אם יתמשך התופעה שעדים מעידים מספר חודשים לאחר הפשע, הרי שפחדם ורתיעתם יילכו

במדינה כולה. אבל, חברי הכנסת, מאז יום ב', 11 בחודש בלילה, חיים תושבי גבעתיים בחשש ובפחד. מאות מתושבי העיר, ביניהם עבדכם הנאמן — כנראה, באיזה מקום בהמון היה גם חבר-הכנסת מילוא, כפי ששמעתי — היו עדי ראייה לזוועה של חיסול בית שלם על קומותיו תוך פחות מחצי-שעה, כאשר רק נס ומקרה שאין להם הסבר מנעו מתושבי הדירות ברחוב כצנלסון מוות איום בשריפה.

כבוד היושבת-ראש, גבעתיים, כפי שידוע לך היטב, היא עיר קטנה בשטחה. ניתן לעבור אותה באופניים לארכה ולרחבה תוך חצי-שעה. רחוב כצנלסון פינת רחוב וייצמן זה מקום מרכזי בגבעתיים. זה מקום שבו היה בית באזור שבו עוברים תושבים לפחות מספר פע-מים בשבוע. בימים אלה נתקלים שם בשלד של בניין שהיה סואן ופעיל, עם בית-קפה קטן ונחמד עם עוגות ביתיות, בניין אשר היה ואיננו. הבניין נהרס כולו במ-עשה הצתה שתוצאותיו הביאו לשיא חדש את מעשי הפשע והאלימות הגוברים במדינת ישראל.

כבוד היושבת-ראש, המקרה בגבעתיים הוא שיא חדש בתחום הפלילי אשר נהפך לבעיה לאומית וחברתית חמורה.

מסתבר מהדין-וחשבון של משטרת ישראל לשנת 1976 שהמשטרה עצמה רואה בדאגה רבה את "ההידרדרות שחלה בשנת 1976 בשימוש באלימות בגילוייה החמורים ביותר: ריבוי מקרי הרצח והנסיון לרצח הקשורים בעבירות אחרות, כגון שוד, סחר בסמים וסיכסוכים בין עבריינים". אין רצוני לעשות פה דראמטיזציה מיותרת של הנושא. המציאות, כפי שציטטתי מדו"ח משטרת יש-ראל, חמורה ודראמטית דייה. כוונתי להביא את הכנסת להתייחסות רצינית ושקולה לפרובלמטיקה שמולה עומדת החברה הישראלית.

בדברי כאן רצוני להתעכב רק על מספר בעיות מרכזיות שעמן אין מתמודדים כראוי היום: (א) בעיית ההרתעת העדים על-ידי רצח, איומים ברצח או פעולות אלימות ואכזריות; (ב) הבעיה של ביצוע פעולות פליליות של רצח ואלימות קשה על-ידי שכירים לצורך העניין ולא על-ידי בעלי הריב עצמם; (ג) בעיית הסחיטה ודמי החסות; (ד) ריבוי מקרי שוד מזויין; (ה) בעיית הסמים. בעיית ההרתעה של העדים היא אולי החמורה ביותר משום שהיא פוגעת בכל סיכוי להתמודד עם הבעיה. את העדים מרתיעים על-ידי רצח, נסיון לרצח, איומים על חייהם ועל חיי בני משפחותיהם ועל-ידי נקמה בעדים שהעידו כבר בעבר, נקמה שלעתים מתבצעת אף בבתי-הסוהר. המקרה הידוע ביותר של נסיון להרתעת עדים היה זה של הוגר רינה ושמולאי קטלן, שניסו למנוע מהם להעיד במשפט סמים על-ידי הטמנת רימון ממולכד בחדר השנה של בני-הזוג. אורחת שהיתה שם נהרגה. אבל עדיין בעיית העדות שלהם לא באה על פתרונה.

חברי הכנסת, אם אורחים במדינה יפחדו להעיד, אין כמעט אפשרות להגיש כתב-אישום או להוכיח מקרים רציניים בבתי-המשפט.

כבוד היושבת-ראש, גם בעניין הסמים חלה תפנית חמורה עם הופעת ההרואין בכמויות מוגברות וריבוי השימוש בו. ההרואין נמנה עם הסמים הקשים ולעוסקים בו קשים בין-לאומיים. כך שהתופעה מהווה סכנה בט-חוונית נוסף להיותה מסוכנת ביותר מבחינה חברתית פנימית.

לבעיית הזירוז של טיפול המערכת המשפטית במשפטים המובאים לפניה, לבעיית העונשים וגזרי-הדין על עבירות אלימות, גם אם נצטרך לקבוע עונשי מינימום כדי להביא לידי ביטוי חד-משמעי את רצון המחקק. במסגרת הטיפול של הכנסת יש לבדוק בצורה יסודית את בעיית הפשע המאורגן, מקורותיו, מקורות צידו וחמרי הנפץ שבידיו.

ולאחרונה, כאיש גבעתיים, ברצוני לשוב לעניין המקומי ולנצל במה זו כדי לפנות למשטרה שתהפוך את נקודת המשטרה בעיר גבעתיים לתחנת משטרה על כל המשתמע מכך. תחנה זו דרושה להתחזקת השקט הנפשי והשלווה לתושבי גבעתיים. הצחת הכית ברחוב כצנלסון הוא המקרה השני של פיצוץ בעיר זו תוך שנה. ואין איש בטוח שזהו המקרה האחרון. ראוי עיר זו וראויים תושביה להגנה יתרה מלאה של המשטרה, מה עוד שבכמה מאזורי העיר חסרים טלפונים וטלפונים ציבוריים, ואזעקת עזרה במקרה-חירום היא פרובלמאטית.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מה שקרה בגבעתיים, אילו היה עומד כתופעה בפני עצמה, היינו חייבים להתייחס אליו בחומרה, קל וחומר. כאשר הוא מהווה סימפטום אחד בלבד, חמור, לתופעה ההולכת ומחמירה ברחובות ישראל, אם חומרת המקרה בגבעתיים, הנזק שנגרם וסכנת הנפשות שהיתה כרוכה בו יביאו אותנו למתן תשומת-לב רבה יותר לאחת הבעיות הקשות, החמורות והמסוכנות העומדות לפני החברה בישראל — אולי בכך הפקנו משהו טוב מהמקרה המועז והחמור הזה.

כנסת נכבדה, אומרים שהדיאגנוזה היא החלק החשוב של הטיפול במחלה. כלומר, קודם כול חייבים להכיר בבעיה. אחד הדברים המצערם הקורים אצלנו הוא אי-הרצון להכיר בדברים לא טובים. כפסיכולוג אני יודע שיש מנגנוני הגנה אצל בני-אדם ובחברה בכללותה שמביאים אותנו להימנע מהכרה במחלה חמורה. וכל עוד אין מכירים במחלה, כל עוד אדם מנסה להשתעשע באשליה שהדבר אינו קיים, לעולם אי-אפשר יהיה לגשת לרפואי יסודי ולטיפול יסודי. צריך להכיר בבעיה, צריך להכיר בה בכל חומרתה. אז אולי יהיה סיכוי להתחיל לטפל בה.

אני סבור זה זמן רב שלצערנו קיים במדינת ישראל פשע מאורגן בהיקף גדול והוא הולך וגדל מיום ליום. תמיד הצטערתי על ההודעות של מפקדי משטרה, של שר המשטרה בהודמנויות קודמות, בכנסת הקודמת כמוכן, שאין פשע מאורגן. כל הוויכוח הזה, כל הנסיון להמעיט בתופעה — אינני יודע מה זה נותן. אדריבה, לפי הבנתי המשטרה היא הראשונה שצריכה להעיר את תשומת-לבנו לחומרת הבעיה, ובצדק. היא צריכה להתריע, היא צריכה להיות זו שתעיר את החברה לחומרת הסכנה, כי היא המופקדת על שמירת הרחובות, השלום, השלווה והשקט בחברה הישראלית.

והרי לא באים בטענות למשטרה — לדעתי, בכל אופן — על התופעה. שורש התופעה ודאי אינו במשטרה אלא בחללים חברתיים עמוקים ביותר. כל התביעה, כל הבקשה, למשטרה היא לטפל בתופעה שלא היא אחראית

ויתגברו, בנוסף לעובדה שבעבור מספר חודשים גם הזכרון נעשה מעורפל יותר ודיוק העדות נפגם. דבר זה מביא לכך שמפסידים משפטים, כי גם עדים מהימנים מתחילים להיות פחות מהימנים עם עבור הזמן.

באזור תל-אביב ממתינים למשפט 3,500 תיקים עם ראיות, מהם 1,600 תיקים בבית-המשפט המחוזי, חלקם מאז 1973.

מועלית אף טענה שבזמן ההמתנה הממושכת למשפטים מבצעים הנאשמים בעבירות אלימות עוד מעשים פליליים, לעתים כדי להשיג מימון הדרוש לצורך הסניגוריה ויתר הוצאות המשפט, אך גם מתוך הנחה שיש חפיפה בעונשים. אולם החמור ביותר בפרשה זו הוא שאין כמעט אפשרות להגן על העדים במשך חודשים ארוכים. ולא יכולה להיות אפשרות כזאת. המשטרה, עם כוח-האדם המצומצם שלה, איננה מסוגלת להתמודד עם בעיה של עדים ומשפטים שממתינים חודשים ולעתים אף שנים.

מתוך יחס של כבוד לבתי-המשפט ומבלי לנסות לפגוע במערכת המשפט, אני סבור שמחובתנו להתריע נגד המצב שנוצר ולפעול לתיקונו. הפגרות הארוכות של בתי-המשפט, הצטברות התיקים והסחבת בתי-המשפט הן חלק מהותי של המצב שנוצר ועלינו לפעול לתיקונו של מצב זה.

עם כל הכבוד הראוי, עלינו להעלות עוד נקודת ביקורת אחת כלפי בתי-המשפט, וזו הנקודה של פסקי-הדין הקלים הניתנים על עבירות קשות וחמורות. אם בבית-משפט מחוזי גוזרים על מבצעי שוד מזויין חמש שנים ועל מבצעי שוד אצל זוג מבוגר בשיכון בבלי — שוד שלווה באלימות, במכות, בכפיית ידי הזקנים והורדת הכשיטים מעל ידיהם — ארבע שנים וחצי, הרי שכל כוח ההרתעה והחוק נפגע. הסיכון להיחלפס קטן, הסיכון לצאת חייב במשפט לאחר חודשים קטן גם הוא. ואם לאחר הכול גור הדין גם הוא אינו מרתיע הרי שהעניין נעשה כדאי ביותר מבחינה כלכלית.

כבוד היושבת-ראש, בדיון בנושא זה אני רוצה לפנות אל חברי ממשלת הליכוד: יש שמועות שבמסגרת הפסטיבאל יש עליית הליכוד לשלטון יש כוונה לתת חנינה כללית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

"פסטיבאל" — — —

מיכאל חריש (המערך):

אני מבין שיש על מה לשמוח. אבל שמעתי שיש כוונה לתת חנינה כללית. על הכוונה לתת חנינה למלביני הון שחור כבר התבשרנו. אני רוצה להזהיר מפני מתן חנינה כללית. גם כאן יש הצטברות הון שחור מפשיעה פלילית. אם רוצים לתת חנינה כללית פירוש הדבר להציף את הארץ בפושעים מועדים, להגדיל את הסכנה של אלימות ופשע ולהגביר את הסכנה לבטחון הציבור.

כבוד היושבת-ראש, כדי להתמודד עם תופעות האלימות והסמים יש להביא לשתוף פעולה מלא בין המשטרה, בין הכנסת כמוסד המחוקק ובין מערכת בתי-המשפט. הכנסת היא זו אשר, בתוקף סמכותה כמחוקקת ובתוקף סמכותה כמפקחת על הרשות המבצעת וכמי שקובעת סופית את תקציב המדינה, תוכל לפעול לתיאום זה של כל המערכות.

על כן אני מציע שהכנסת תטפל בנושא תוך התייחסות לבעיית המחסור בכוח-אדם במשטרת ישראל,

על-ידי בתי-המשפט. עלינו לדון בעונש המאקסימאלי הנקוב לעבירות מסוימות. ואני לא אתבייש להציע, אני מקוה שיהיו לי שותפים, להגדיל עונשים. אין לנו עונש מוות בארץ, אבל, לדעתי, חוטף ילד, קטין, בשביל כופר כסף — עונשו המאקסימאלי, הנקוב בחוק, חייב להיות מאסר עולם. גונב איש ומכרו — לפי ההלכה דינו דין מוות. חייב להיות מאסר עולם. כי איזה פשע יכול להיות יותר חמור מזה? ותמיד יש בזה סיכון לנפשו של הילד. פעם זה ילד יותר גדול, מחר זה יכול להיות תינוק. אגב, זה מה שקרה באותה פרשת לינדברג: מתוך חוסר טיפול הילד מת.

כל התופעות האלה מביאות אותנו למצב שלדעתי אנחנו חייבים לעצור אותו היום. יש לשכנע את הציבור, אבל גם את בית המחוקקים, שאין בעיה יותר חמורה מזו. וככל שאנחנו מתריעים על זה, עדיין לא יצאנו ידי חובתנו. כי ההתדרדרות היא כבר במצב איום. למשל נושא ה"פרוטקשן": זה סרטן שאחר-כך קשה יהיה להתגבר עליו. ה"פרוטקשן" נותן כסף עצום בידי העולם התחתון; כסף זה דבר משחית ומשחד ואז כבר קשה יותר לטפל בזה. מי שחקר ומכיר את הנושא, וחוקק על מפקדי המשטרה שהם חקרו ולמדו ומכירים היטב מה קרה בארצות-הברית ובמדינות אחרות, יודע שזה כדור שלג הולך וגדל, אחד מזין ומחזק את השני. חייבים לקטוע את זה באמצע ולהיאבק בגד זה בזה האמצעים.

קראתי שהיה ויכוח במשטרה, אינני יודע אם זה נכון. אבל אם יש ויכוח, ארשה לעצמי כחבר כנסת להביע את דעתי לפני שר הפנים הממונה על המשטרה והוא בוודאי י שקול אותה. הוויכוח היה על השאלה מה התפקיד העיקרי של המשטרה. התבשרנו שהיו שתי דעות: אחת אמרה שצריך להתרכז במלחמה בפשע, זו היתה כאילו דעתו של אותו קצין שהתפטר באיזו צורה מהמשטרה והוא היה ממונה על נושא המודיעין. ואין מלחמה בגד הפשע בלי מודיעין טוב, כמו שאין הבטחת הבטחון בלי מודיעין טוב. לעומת זאת היתה דעה של המטה הארצי של המשטרה, של גורמים במשטרה, שהדגישו לא כל כך את בעיית המלחמה בפשע ואת נושא אגף החקירות והמודיעין אלא יותר תפקידים משטרחיים אחרים: שמירת הסדר, נושאי בטחון פנים. אני מוכן להביע את דעתי, אולי רבים יחלקו עלי, אולי רבים יתקיפו אותי: אני רואה בנושא הפשע דבר יותר מסוכן מבעיית בטחון הפנים. כי אם אדם נהרג מפצצה ששם מחבל או פושע, בשביל מי שנפגע זה אותו דבר, אבל הנזק הציבורי המוראלי הרבה יותר גדול במקרה השני. כאשר יש פעולת-חבלה, כל האומה מתגבשת נגד זה. מעשה חבלה מגבש את האומה בנחישות החלטתנו להיאבק נגד זה, הוא מעלה את הערינות של הציבור. אין לזה השלכות מוראליות וראינו את זה. אין משבר מוראלי כאשר קורה דבר כזה, להיפך. עקב מקרים טראגיים שקרו לנו יש היום המשמר האזרחי. אני נמנה עמו, כל ארבעה שבועות בערך יוצא לי לשמור; וזה דבר אדיר של 100 אלף יהודים הולכים לשמור על בתיים.

מרכזי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי): וכאן כמה אלפי יהודים רוצים להרוג יהודים אחרים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כן, אלה יהודים שהורגים יהודים. פשע כזה אינו מביא להתגבשות והתלכדות אל מול הסכנה מבחוץ אלא זה מביא לדמוראליזאציה. אני רואה בפצצה בגבעתיים

לקיומה וצריכים לתת לה אמצעים לעשות את הדבר הזה. אבל לא צריך מראש לנסות להמעט מחומרת התופעה כדי שיהיה יותר טוב ליהודים. ראינו תופעה זו בהרבה תחומים, החל ביחסי חוץ ועד הנושא של הפשע המאורגן. יש איוז נטייה שאינה מובנת לי, נטייה חמורה, לא טובה ולא בריאה, להמעט מחומרת הדברים.

לכן אני רוצה לברך את שר הפנים החדש שבישיבת ועדת הפנים אמר במפורש עם היכנסו לתפקיד — כך קראתי בעתון — שקיים בארץ פשע מאורגן ושנחנו נעשה הכול כדי להילחם ולהיאבק בו. או, קודם כול, יישר כוח על ההכרה בנושא, זה כבר תשע-עשריות של הטיפול.

אדוני היושב-ראש, אם כבר הגענו להכרה בחומרת הבעיה, אי-אפשר לדעתי להגזים בתיאור סכנותיה. ואי-נני רוצה להשתמש בביטויים חריפים, על הפיכת הרוח-בות לג'ונגל וכו'. אבל אנחנו תמיד היינו מתפארים; אני, על כל פנים, הייתי מתפאר לפני תיירים — אני מכיר הרבה תיירים שבאים ארצה ואומרים: יש לכם פה מחבליים, יש לכם פה מלחמות — הייתי אומר להם: רבותי, עם כל המלחמות והמחבליים, עדיין הרבה יותר בטוח ללכת ברחובות תל-אביב מאשר ברחובות ניו יורק. התגאנו והתפארנו בזה, בצדק. אבל אני רוצה לומר שאם לא נדע לטפל בבעיה באופן יסודי ומהותי וראדיקאלי, עם הרבה יותר אמצעים ומאמצים מאשר עד כה, אנחנו נגיע למצב כמו ברחובות ניו יורק וכרכים רבים אחרים בעולם. יש לי גם הצעות בעניין זה, אגיד לזה, אני גם שותף לחלק מההצעות שחברי שקדמו לי דיברו עליהן. יש הצעות מרחיקות-לכת לשינויים. היום כבר אי-אפשר להגיד שכל אחד יכול ללכת בארץ הזאת בכל מקום מתוך בטחון. לצערי, זה כבר לא כך. ואנשים שלווים הזויים בבתי דירות בגבעתיים כבר חוששים, אם כי זה לא מעשה של יום יום. אבל גם בניו יורק זה לא מעשה של כל יום וכל שעה. אני הלכתי ברחובות ניו יורק, איש לא נטפל אלי, איש לא היכה אותי ולא רצה אותי. אבל מספיקת כמה תופעות. זה יוצר את הפחד, את אי-השקט. וראינו מה היה בבת-גיה: אנשים באו לתומם לבלות סוף שבוע בבית-מלון, ועקב חשבונות וסילוק חשבונות היתה הצתה במלון והיו מספר קרבנות. נדמה לי שגם אם לילדים נהרגה. וכך אנשים חפים מפשע, שבאו לבלות שבת במלון, נהרגו כתוצאה מהשתוללות הפשע.

בתקופה האחרונה ראינו בארץ פשע חדש שעד היום לא ראינו: חטיפת ילדים. זה דבר-חדש, חמור מאוד. אי אפשר להגזים בחומרתו. זה ענף חדש שפיתחו אצלנו בארץ, חטפו ילד בשביל כסף.

דני מילוא (הליכוד):

זה ענף חדש, אבל לא מקורי.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

ודאי שאינו מקורי. אנחנו זוכרים את פרשת לינדברג בארצות-הברית, כאשר חטפו את הילד של לינדברג, אותו טייס מפורסם. אחרי זה חוקקו שם עונש מוות למי שחוטף ילד.

אני שותף להצעתו של חבר-הכנסת חריש ואני מקווה שאוכל להגיש יחד איתו ועם חברי-הכנסת מילוא, אולי גם אחרים, הצעות חוק פרטיות בכל נושא מערכת העולשה בארץ, שאני חושב שהיא לוקה מאוד בחסר. קודם כול געסוק בחקיקה, אחר-כך נגיע למתן עונשים

וחבר-הכנסת מיכה חריש רמז על כך — היה בכך שמשרד המשפטים לא הצליח להתגבר על הפיגור העצום של שנים בדברים המגיעים לבתי-המשפט. אנשים ותיקים מחכים ועיניו הדין הוא לא פחות חמור, מעיוות הדין, אם מחכים כל כך הרבה זמן כל העניין מאבד את ערכו והאדם אינו מקשר את העונש לעניין, גם אחרי שאחד מגיע וזוכה לפסק-דין הוא מחכה חודשים, אם לא שנים, עד שההוצאה לפועל מבצעת את פסק-הדין. הדבר מביא לעירעור סמכות החוק וההתחשבות בחוק. חייבים לתקן דבר זה באופן מיידי ובצורה חריפה.

נקודה אחרונה: הנושא של עונשי מינימום. אני מסכים עם חבר-הכנסת חריש שיש בעיה של פסיקה והמחוקק, בסופו של דבר, חייב להבהיר את כוונתו. אני חושב שבעבירות מסוימות, בעיקר בעבירות של אלימות, בעיקר בעבירות שיש בהן אלמנטים של פשע מאורגן, חייב המחוקק לקבוע עונשי מינימום כדי להבטיח, משהם שמערכת השפיטה היא עצמאית ובלתי תלויה כאשר היא דנה כל אדם. נכבד את עצמאותה, אבל קביעת הנורמות של הענישה זו חובתה של החברה באמצעות בית המחוקקים. אנחנו חייבים לקבוע בזה נורמות ולתת סטאנדארטים.

אני גם שותף להערתו של חבר-הכנסת חריש נגד חנינה במקרה של עבירות שיש בהן אלימות, עבירות נגד גופו של האדם. אינני חושב שלחילופי שלטון יש קשר לחנינה במקרים כאלה. סוגיה אחרת זו הסוגיה של עבירות כלכליות — לא משום שהן פחות חמורות אלא משום שיש להן רקע אחר, אם כי גם לגביהן יש לשקול היטב. אני מסכים שכל חנינה יכולה להינתן רק אם היא קשורה למערכת החדשה של הקפדה שהמצב לא יחזור. אבל אני מסכים שאין זה קשור לאנשים שנשפטו על עבירות אלימות, עבירות של אונס, רצח, תקיפה, פריצה ודברים כאלה.

לסיכומי של דבר, אדוני היושב-ראש, אני מקווה שהכנסת תדון בנושא ואם השר יציע להעביר אותו לוועדה אני מודיע מראש שאני מסכים. אני חושב שהנקודה החשובה היא — שמחובתה של הכנסת ושל המשלה לתת עדיפות למשטרה, אם אנחנו רוצים שהמשטרה תראה במלחמה נגד הפשע ובהבטחה שאנשים יוכלו ללכת בבטחון ברחובות משימה ראשונה במעלה. זו משימתה האמיתית של המשטרה, גם של משטרת ישראל: מלחמת חרמה נגד הפשע כדי לעקור אותו מן השורש ולהבטיח שלא יקרו ברחובות ישראל דברים שקורים במקומות אחרים ונוכל להתגאות שאצלנו ברחובות אפשר ללכת ביום ובלילה ללא קורא וללא פחד.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר הפנים לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו עוסקים בסוגיה שהיא סוגיה חמורה, אליבא דכולי עלמא, סוגיה חמורה לכלל, לפרט, למשפחות אשר אסון בא עליהן. ראשית כול, ברצוני לומר שאין תרופות קלות ואולי אגיד אחר-כך משהו. שנית, אני מזוהר את כולנו מפני אנטי תיוות לא נכונות. כאשר חבר-הכנסת בן-מאיר, למשל, מביא כאילו היו שתי אסכולות בוויכוח מסויים במשטרה — דבר שבא בעיקרו מן העתון — כאילו אסכולה אחת אומרת: הבה ננסוק במלחמה נגד הפשע, והשנייה אומרת: הבה נשמור על הסדר — אני חושב

עניין הרבה יותר חמור משום שזה עניין של פשע ולא של מלחמה. לצערנו, יש לנו מלחמה עם מחבלים — מה אפשר לעשות — והיא מתנהלת בגבולות ובפנים; אז לוחמים את המלחמה הזאת. זה לא יערער את רוח העם וזאת לא החזית הקשה של העם הזה. המלחמה לא תוכרע בפעולות חבלה ואירוגני המחבלים אינם האויבים המסוכנים שלנו. למדינות ערב יש צבא וכו'. אבל הפשע זה דבר שמקעקע את יסודות החברה, זה מערער את כל הבטחון הפנימי לא כלפי חוץ אלא כלפי עצמנו. כאן יש יהודים ששומרים על עצמם מול אויב וכאן יש יהודים שבאים להרוג יהודים. וזה נהפך למסחר, זה נעשה עם חושים. אי-אפשר לזלזל בחומרת הדבר הזה.

אני רוצה להעלות עוד שני נושאים. הזכרתי את עניין הענישה. אני פונה לממשלה שתבדוק מחדש את כל חקיקת הענישה בתחומים האלה. קודם כל חייבים להחמיר בעונשים. שנית, לדעתי, חייבים לשנות את החוק כדי לתת יותר אמצעים למשטרה למנוע הפחדת עדים. אני מבין שרק לפני שבוע הועבר חוק שאני מאוד מכבד עליו, שאדם שיש לו חשד של איזמים לא יוכל להשתחרר בערבות עד שלא תיגבה העדוה.

אני חושב שיש מקום לשקול אם אדם, שנעצר פעם או פעמיים על עבירה שיש בה אלימות ונעצר שוב מחשש שיעבור עבירה זאת עוד הפעם, צריך בכלל לקבל שיחרור בערבות. אמנם יש בזה בלי ספק הכבדה על זכויות האדם — הוא עדיין חף מפשע — אבל צריך לשקול באופן מאוזן ולא באופן בלתי-מאוזן את טובת הכלל וגם את טובת הציבור, כאשר יש אנשים המשתחררים בערבות ואחר-כך מבצעים מעשי רצח, אונס, מעשי פשע חמורים אחרים ולעומתם יש אנשים חפים מפשע וסובלים שעליהם אנחנו חייבים להגן, ראשית כול.

מרדכי אלגרבל (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

הבעיה היא של חינוך לפני הכול.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מסכים אתך וטוב שהערת לי, כי אפשר לומר על בעיית החינוך: "It goes without saying". יסוד הבעיה אינו במשטרה, יסוד הבעיה הוא בבעיית החינוך, בהתבררות והתרבותיות. ברור שיש לכך סיבה, אך בוא נבחין בין השניים. האחד לא מונע את השני. איך אמר בן-גוריון? צריך להילחם ב"ספר הלבן" כאילו אין מלחמה, לצריך להילחם יחד עם האנגלים כאילו אין "הספר הלבן". אנחנו צריכים לדאוג לנושא החינוך, לנושא החברה, בכל התוקף, כאילו נושא הפשיעה לא קיים. אבל העובדה שהסיבה היא בחינוך לא צריכה להטות אותנו מן הטיפול בדרכי המניעה והענישה כדי להגן על הציבור עד שנוכל לעשות טיפול שורש. עד שעושים טיפול בשן נותנים לחולה משהו להרגעה כדי שלא יסבול.

מרדכי אלגרבל (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אני מקבל את זה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מודה לך שתיקנת, כי אחרת זו לא היתה שלמות, משום שלא נגעת בעניין הראשון, אבל כרגע אנחנו עוסקים בבעיית המשטרה, בבעיית המניעה, בבעיית שמירת החוק.

דבר נוסף: אחד הקשלונוגות הגדולים שלנו בעבר —

חוברת ו', ישיבה ט"ו
— הצעות לסדר-היום (בורג, וירשובסקי) —

I can see. אבל המשטרה, למשל, לא תוכל לומר לא מהו היקף העניין שבו אנו עוסקים ולא מה הצעד דים שנוקטים על-מנת להתגבר באותה מידה שניתן להתגבר.

אם כן, אני הייתי מעדיף שהעניין יידון בוועדה כדי שגם באי-הכוח של המשטרה, וייתכן גם של משרד דים אחרים, יוכלו לומר מה שיש לומר. אבל נהיה גלויים, אין זה עניין של משרד הפנים ואין זה עניין של משרד המשטרה בלבד. אם לקחתי כרגע את העניינים מן-המחברת הכנסת בן-מיאיר הרי זה על-מנת לצטט כותרות מתוכם, ומדובר בעתוני ערב מהיום: "תצפית מבתי-המלון סייעו בלכידת גנבים על החוף"; "קנס לפרוצה שגנבה מלקוח בשעת עבודה" — אשרי הניסוח; "חילי שנכווה חשוד בהצתת 'הפרפר'"; "רדפו אחרי רכב גנוב ולכדו חשוד בשוד". הייתי יכול לצטט עוד: "עצורים וקרוביהם התפרעו בבית-המשפט באילת וה' שופט נמלט ללשכתו"; "רוכל חשוד ששפך גפט על פקת עירוני ואיים להציתו"; "גופת הבעל הוצאה מקבר" רה ומעצר האשה הוארך".

מי עומד כאן? החברה ולא משרד, כולנו, כל אחד לפי האחריות ולפי הגרמאים והקילוגרמים של משקל העניין. הייתי יכול להעשיר את הפרוטוקול משני עתוני ערב בלבד, אבל לא זה העניין.

אילו הייתי רוצה בוויכוח רעיוני-אידיאולוגי, הייתי אומר משהו על עשרת הדיברות, שלא לחנים כתוב בהם גם: "לא תגנוב, לא תרצח, לא תנאף", על-מנת שיידעו שחברה לא יכולה להיות לבנה אם לא שומרים את ה"לא", והחברה היום היא חברה מתירנית. התשובה ה"לא" קיימת במדינת משטרה. יש תשובות כאלה, בייחוד במזרח אירופה, אבל גם בקונטיננט האסיאתי, בקונטיננט הנט האפריקני ובקונטיננט הדרום-אמריקני. מדינת משטרה אינה תשובה לתקון החברה. ומה לעשות כאשר החברה העלית ש.ד. גורדון רצה לבנות ושאלו, אנשי תורה ועבודה, רצינו ורצינו בה, היום במיעוט ונסיגה. אלה דברים שאנו צריכים לדעת כאשר אנו באים לדון בנושא.

אישית, אחרי היכרות של שבועות מועטים ביותר, פחות מחודש — כי בסך-הכול הממשלה היא בת חודש, והעברת העניינים לאגף המשטרה במשרד הפנים — פחות מזה — אני יכול לומר: שאנשי המשטרה עובדים למעלה מכוחם, וזאת גם מפני שהם עובדים למעלה ממספרם — אם המדובר בסוירים ממונעים, אם המדובר בעזרה שבאה על-ידי המשטרה האזרחי, אם המדובר במל-חמה בבריונות במקומות ציבוריים, בבתי-קולנוע. ברור שהמשטרה עושה מה שהיא יכולה לעשות. קיום סוירים לשם מניעה או להיענות מהירה הוא אחד היסודות; ואני יכול לציין שבחלק מסוים של החיים יש התקדמות, למשל על-ידי שהמשטרה חייבה מפעלים, מוסדות, בנקים לנקוט אמצעים פסיים ואמצעים אלקטרוניים על-מנת להקטין את הגירוי ואת הפיתוי לפשע גופא.

אני רוצה לומר שצדקו חברי הכנסת אשר העלו את העניין של גבעתיים. העניין אינו בודד. בבתי-היה בחורש מאי פיצוץ בדירה של הורי עד אשר נועד לשמש עד מדינה במשפט סמים, וזאת על-מנת להרתיע אותו מלמסור עדות. המשטרה מצאה את האשמים. אחד הורשע. ביפו, בשדרות-ירושלים, הונח מטען בדירת בני-

שאתה יכול לקחת שני מקרים מנוגדים זה לזה, שונים זה מזה במשקלם, בחידוד ובחריפות שבהם ויש לך או אנטי תיזה קלה בין שתי אסכולות. אני גורס אחרת.

עוד לפני מספר שנים — והעניין היה בעתון — הסתייגתי מן ההגדרה שבאה ממשרד המשפטים שאין פשע מאורגן בישראל. לא גרסתי את זה. אמנם רצו או להוכיח שהביטוי הזה חל על כל דיקדוקיה ופרטיה של המאפיה בארצות-הברית. ואולם כל מדינה ומדינה עם החברה שלה, עם החומרות שלה ועם העבירות שלה, וסמאנטיקה אינה טיח. בעניין שנוגע לאשיות חברה אסור לקחת הגדרה, כפי שהיא אולי ניתנת ליישום בארצות-הברית, ולומר: היות שהגדרה זו על כל דיקדוקיה איננה ניתנת במומנט מסוים ליישום בארץ-ישראל, אם כן, אין כדבר הזה אצלנו. אינני מקבל את זה לא באופן לוגי ולא באופן פראגמאטי. הרי יש פינה אפלה בתוך החברה שלנו ובה הדברים השונים נפגשים, כשם שבשכונות העוני נפגש המקרה הסוציאלי עם המקרה האסוציאלי ושניהם יחד יוצרים הווי מסוריי. אינני גורס את האנטי תיזה מפני שאני יודע על פינות אפלות בחיים שלנו: על מי שהולך לגניבות מפני שהוא צריך את הסם; על הבחורה שאי-אפשר להוריד מהכביש באשר היא זקוקה לכסף על-מנת לר-כוש סם; על זה שנותן את הסם. בלי פשע מאורגן או אירגון של פשע דבר כזה בלתי-אפשרי. באותה פינה נפגשים, אם כן, כל אותם הדברים. מה לי אפוא אסור לה כזאת או אסכולה כזאת כאשר כולם צודקים ובמש-טרה כל דבר ודבר כשהוא לעצמו הוא בסולם העדי-פויות? חטיפת ארנקים של אשה זקנה, חלשה, תיירת ברחוב — זה טוב? ואם לא יכתבו במשך כמה חודשים כפי שהיתה כאן הצעה אחת — ראפורטים על חנייה במקום שאסור לחנות, האם אלה שכותבים את הראפורטים הם דווקא אלה שמסוגלים לנהל מערכת זו או זו? העניינים מסובכים ואני מציע לכולנו ללכת כאן בראייה כוללת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
ללכת, לא לעמוד.

שר-הפנים י. בורג:
ראשית כול, חברי הכנסת כמעט הלכו ואני עומד כאן. מה קריאת-הביניים עכשיו?

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
זה חלק מהרעה החולה.

שר-הפנים י. בורג:
רצוני לומר מלה בנוגע לחנינות. גם בשנת 1948 היה מהפך בשלטון, לא דווקא כמו שהיה במאי השנה אלא מסוג היסטורי אחר לגמרי. ניתנה חנינה ל-170 אסירים בקיורוב, אשר כ-60 מהם היו בבתי-הסוהר דאו בגלל רצח, שוד, אונס וכגון דא. כעבור שבועות מעטים רובם של אלה אשר קיבלו את החנינה על הפשעים שאני הזכרתי חזרו להיות שוב בבתי-הכלא. לכן הייתי אומר — ובזה חברה-הכנסת בן-מיאיר אכן צדק — שיש לעשות אבחנה דקה מאוד בין החטאים והעונשים לבין רעיון החנינה.

חברי הכנסת, ובייחוד אלה אשר הציעו לקיים כאן את הדיון, בחפץ רב הייתי מסכים שיתקיים דיון במ-ליאה אלא שמתוך נסיון מאז 1949 אני חושש שהמליאה תהיה ריקה ואותו הדבר שאנו עוקים לו — התעוררות דעת הקהל — לא יושג. יהיו כמה נאומים — That's all

הזוג קטלן שהיו צריכים לשמש עדי מדינה. נעצרו שני חשודים, החקירה הושלמה והתיק הועבר לפרקליטות לתביעה.

במה שנוגע למעשה בגבעתיים, שם לא היה חומר נפץ אלא חומר דליק שבגלל תנאי המקום התפתח להתפוצצות. יש יסוד להניח שהמטרה מצאה את האש-מים, בכל אופן את החשודים, ועל מה שכתוב בעתונים אין אני צריך לחזור. העניין חמור ואני יכול לומר שאחד ההדגשים החשובים ביותר שאני רואה בעבודה העתידית של המשטרה יהיה במלחמה ללא רתיעה בפשע המאורגן ובפשע המתארגן. זה תפקיד שאנו חייבים ליטול על עצמנו מחוץ שלוש סיבות. סיבה ראשונה: הגנה על חיי הפרט ועל זכותו; סיבה שנייה: הגנה על החיים המסודרים שלנו בתוך קהיליה; והסיבה השלישית: להגן על השם הטוב של הארץ הזאת.

אשר על כן, כדי לא למנוע מחברי הכנסת ידע ומידע, אני מציע להעביר את הדיון המפורט יותר אל הוועדה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
איזו ועדה?

שר-הפנים י. בורג:
ועדת הפנים.

7. הפצת סמים בקרב קטינים ודרכי ההרתעה

שעדיין מחפשים דרכים ועומדים על הגבול. לגבי אלה הבעיה היא משמעותית.

אם לפני כשתי עשרות שנים היתה בעיית הסמים קיימת בשולי החברה והנוקט להם נפלט ממנה מלווה סטיגמה, הרי היום מסתמן חשש כי היוצא דופן הופך לגורמאטיבי. בעבר היה השימוש שכיה בעיקר בקרב האוכלוסיה הבלתי-מפותחת והמקופחת מבחינת רווחה חברתית; צריכת הסמים היוותה בריחה ממציבים בלתי-נסבלים או קניית אילוניה. היום, לגבי חלק ניכר מבין המשתמשים בסמים, לא לשם דחיית השלילה באה הצריכה אלא כדי לספק גירויים לתענוגות ולמלא חלל שנתה-וזה עקב ירידת ערכם של סיפוקים גורמאטיביים שבעבר היו כרוכים במאמץ. אם בעבר היה השימוש מלווה תחושה לא נוחה שבמעשה שלילי והיה תריס ומעצור לגבי אלה שעמדו על הגבול — ויש להניח שמספרם היה רב לאין ערוך מאלה שנוזקו לסמים — הרי כאשר חדר הנגע והגיע לנוער הלא-מקופח, יותר מאשר הוא פגע בו עצמו הוא סילק רסיסי מעצורים שהיו קיימים בקרב הנוער המקופח וכך קיבל כמעט לגיטימציה גורמאטיבית.

מאחורי השימוש בסם מסתתר בקצהו האחד הנער הטעון טינה וחוסר אמון כלפי החברה שאיכותה והוא למד סבל ותחושת מחסור; ובקצהו האחר עומד הנער שסבל מעודף שמשמעותו העמוקה יותר אף היא מחסור. אלו ואלו גירויים והם מחפשים את זהותם ודרכם.

דברי שר הפנים לגבי טישטוש הגבולות, כפי שאני מסבירה אותם, בין המותר לבין האסור, שכמעט הרבה יותר מותר מאשר אסור — אולי גם הם צריכים להועק אחתנו לדון בנושא.

ממל שני סוגי הנוער הנ"ל ניצב הסיטרא אחרא,

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לפנינו ההצעה הבאה לסדר-היום, בנושא: הפצת סמים בקרב קטינים ודרכי ההרתעה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שטרן-קטן.

שר-שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי, תוך רגשי כבוד ויראה, אני רוצה לברך את היושב-ראש ואת הבית, בבחינת בית נבחרים ובית מחוקקים כאחד, כי יעלה בידם לייצג נאמנה את שולחיהם ויצליחו לחוקק חוקים טובים וישרים לכלל האומה, מעבר לגוונים המפרידים, ויידעו לאחד את השניים לטובת המדינה ונצח ישראל כאחד.

כמי שעבר וראה סבל ושכול רב כל כך של העם, תורשה לי נימה אישית. לגבי, מעמ' זה בתוך מדינת ישראל ריבונית, שלו זכותי, הוא בעל משמעות מיוחדת. אינני יכולה שלא לראות את ההתרגשות ההיסטורית כמלווה התגלות על-טבעית — כך אני חשה ורק כך אולי ניתן לתפוס אותה.

ומכאן, באתנחתא, לבעיות השעה. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למה נזעקתי? — לא הפירסום הרע שני בכלי התקשורת של השבועות האחרונים המתייחס לחוגים מסויימים הביא אותי להעלאת הנושא ולפתוחה בדיון בו דווקא אלא דאגה עמוקה ואמיתית למתרחש היום ולהשלכות לגבי המחר מבחינת שלום החברה והפירט כאחד. הרעש שקם סביב גילוי השימוש בסמים בקרב האוכלוסיה המבוססת, כביכול, אין פירושו, לפחות לא לגבי, כי חוגים אלה עדיפים על חוגים אחרים; אלא שבני-נוער אלה היו אולי בבחינת "בארום גפלה שלהבת" שעד כה היו מעין מודל להזדהות או לשאיפה כמנסה להידמות, לפחות מצד אלה מקרב בני-הנוער

חוברת ו', ישיבה ט"ו
— הצעות לסדר-היום (שטרן-קטן, אברמוביץ) —

לנורמה ובוודאי שהוא מתעלם מן האלמנט המהותי כל כך של ההשתעבדות.

חברי הכנסת, אנחנו נקראים לעירנות מרבית, כי הולך ונפגע הפוטנציאל, האוצר הטבעי המירבי שלנו — האדם. לא בכדי ההתייחסות למפיץ היא מועטה כל כך למרות החומרה שבמעשה. לא פעם שמענו כאילו החמ"ר הענישה לא תביא להפסקת ההפצה אלא תגרום לתופעות לוואי חמורות מאוד, כמו, למשל, האמרת המחירים והצורך לבצע גניבות כדי להשיג את הכסף לקניית הסמים. אמנם, הטענה נכונה, אבל במה דברים אמורים? בעיקר בצרכנים המכורים כבר לסם. אבל לגבי אלה שהם בבחינת מתחילים, סביר להניח מחד גיסא, כי הרחקת המפיץ, ובעקבות זה קשיים בהשגת הסם והאמרת המחירים, ודאי עשויים להיות גורם וועוצר. ומאידך גיסא, יש גם יסוד להניח את ההיפך: כלומר, אי-עצירת ההפצה של הסמים ודאי תגרום להרחבת המעגל עם כל המשתמע מכך.

מותר לי לומר כי הזכות להגנת הנוקל לסמים והציי- בור כולו מפני תופעות אנטר-סוציאליות אינה פתוחה מוכותה של המפיץ. אינו דומה המודח, הקונה המבוגר, בעל היכולת לשקול ולשפוט, אלא שאינם בשלים עדיין לכך. זה אינו אומר כי מכירת סמים לבוגרים אינה עבירה, אבל אינו דומה מסית ומדיח בר-דעת משפטית לזה שמסית ומדיח קטין שאינו בר-דעת משפטית. וזאת אפילו אם הוא יודע להבחין בין טוב ורע; לא תמיד הוא יודע לשקול את התוצאות הלא-מיידיות של המע- שה. רוב המתחילים בטוחים שלא יגיעו להתמכרות. אבל אלה שאינם מתחילים ודאי לא יגיעו להתמכרות.

לאור כל זאת, כבוד היושב-ראש וחברי הכנסת, אני באה להציע מספר נקודות הנוגעות לחקיקה, ענישה ודרכי ביצוע, והן כולן מכוונות כלפי המפיץ. אם אין בהן פתרון מלא, פתרון חלקי ודאי יש בהן, לפחות לעצור ולצמצם את הבעיה:

ראשית, מתן עדיפות והקצאת משאבים לתיגבור המעקב על-ידי המשטרה. ידוע לנו כי המשטרה מקיימת יחידה מיוחדת לטיפול בנושא וידועים לי גם הקשיים הטכניים והמשפטיים הכרוכים בתפיסת המפיץ. אבל אינטנסיביות והתמדה במעקב, גם אם אינן מקדמות מבחינת התפיסה, סביר להניח כי הן מגבירות את הסיי- כון למפיץ, וזה כשלעצמן, יכול לשמש גורם מרתיע; שנית, חקיקת חוק שיקבע כי עצירת המפיץ על מכירת סמים לקטינים תהיה עילה למאסר חובה ולא תאפשר שיחרור בערבות. עד תום המשפט. השיקולים אינם מצריכים הסבר; שלישית, תיקבע לא רק ענישת מאק- סימום אלא גם רצפת מאסר חובה. אני מניחה שאם תיקבע מראש, בצורה חד-משמעית, ענישת מינימום, עשוי גם דבר זה לתרום במידה מסוימת להרתעה.

מפאת חומרת הבעיה ביקשתי כי הכנסת תדון בהק- דם בנקודות שהעליתי. ובסיכום, בלב כבוד ברוגני להד- גיש ולהסביר לחברי הכנסת ולסבר אולי את האזון כי, לדעתי, הקשר בין סמים לקטין וענישת המפיץ בחלט איננו קשר מכאני בין עבירה בין עבירה הרע מקרבך," יש בו קשר מוסרי בבחינת "וביערת הרע מקרבך," ועיקרו ומטרתו הגנת הציבור על-ידי הרחקת מסכנו.

היו"ר מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה,

תרתי משמע, בעל האינטרס האחר אשר מושיט יד ומנפ- נף בפתרון — פתיון, וכך מוצאים זה את זה — הספק את קרבנו — ונוצר קשר של עניין משותף, סוד משותף, והגיוע — איב משותף: החוק, החברה.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יודעת שאינני מחדשת. כל מה שנאמר לפני היום מעל במת הכנסת מחזק ומסביר את דברי ולא אביא מספרים, כי אינני יכולה להביא מספרים, אלא אומר לצורך ההדגש כי עלינו להזדרז ולגלות יתר עירנות לבעיה אנושית-חבר- תית-לאומית — אני מרשה לעצמי לחזק את דברי קוד- מי — ואף בטחונית.

בשלב זה מצוי כבר בידינו מידע ניכר המעיד כי השימוש בסמים אינו תמיד גופה של הבעיה אלא סימ- פטום, סממן חיצוני, ואם תרצו — אות אזהרה לנו, ל- חברה, לקיומו של מרקם בעיות שיכולות להיות שונות במהותן.

יש לדעת כי גם הסימפטום כשלעצמו בעל משמ- עות הוא שבהכרח עלול ליהפך למניע להיווצרות בע- יות חדשות חמורות עוד יותר וכך הוא מכניס את החברה למעגל קסמים. וכאן למעשה רוצה אני לומר לחברי הכנסת בן-מאיר. כי דיאגנוזה אולי כבר קיימת, השאלה היא: תרגום הדיאגנוזה לריפוי. משום כך שומה עלינו לתקוף את התופעה במישורים ורמות שונים שהמכנה המשותף לכולם — מניעה. דברי מכוונים למניעה בש- לוש רמות. אך מהרחוקה יותר אל המיידית. שלושה פתרונות בעיצוב דמותו של הקטין, האזרה של המחר: מערכת הבית; מערכות החינוך, לרבות כלי התקשורת למיניהם; החברה — הרחוב.

לא אעסוק כאן בפירוט תחומי הפעולה ודרכי ההת- ערכות ברמת המניעה הראשונית והשניית — במערכות הבית והחינוך — בטרגם היווצרות הבעיות. זה צריך להיעשות במסגרת הוועדות. אומר כי התמקדות בשני מישורים מהותיים אלה — על-מנת שהאזרח של המחר ילמד לדעת את תפקידו ולשאת בהם באחריות ולא נהיה עדים לגישה האומרת: כאשר הגער אינו ממלא את הפונקציות המוטלות עליו, במקום להתייחס לגער ולחפש צרכים לחיזוק, נבטל את הפונקציות — קרי, הדין על בחינות הבגרות — מחייבת היערכות מחודשת ורה-אוריינטציה שלא משרד ממשלתי אחד יוכל להת- מודד אתה אלא גידס ותיאום בין כל הגורמים שיש להם שטחי מגע בנושאים במשותף.

ומכאן למניעה המיידית. ידוע לי כי על-ידי גופים ומוסדות שונים קיימות ועדות ועוסקות בבעיה וכל אחת מתכננת בתחומה התמקדות בנושא. אבל כולם מתייחסים, בעיקר, במשתמש בסם. אין ספק שזה עיקרה של הבעיה, אולם נראה לי כי באותה מידה חסרה התייחסות לשותף לדבר עבירה, המפיץ, המסית ומדיח. ברצוני להציע כיוון נוסף לתקיפת הבעיה על-ידי מלח- מה במפיץ. הפצת הסמים בקרב קטנים בגלל בצע כסף, דבר שמעמיד את הצעיר על שכיב הפשע, היא, לדעתי, גרועה מהדחה לגניבה. בגניבה מודע המודח למעשה שיש עמו קלון, פגיעה בזולת, ואין עמו הגורם של התמכרות; ואילו בשימוש בסמים אנו נתקלים בגי- ש — אם תרצו בתיאוריה שהולכת ומתפתחת — של פיה הגער אינו חש כלל בסגיעה בזולת, שהרי זה מכון לגופו שבבעלותו, הוא אינו רואה בזה מעשה שיש עמו קלון משום שהדבר, כפי שצינתי, הפך כמעט

ש"ר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נעים לי לעלות לדיון וכפי מנהג מסורת של הכנסת לברך חבר הכנסת ולפי פקודת הפרשנות זה כולל גם חברת הכנסת, על הגאון הראשון שלה שהיה מוקדש לנושא שקרוב ללבה. נעים לי באופן מיוחד לקיים את המנהג של הכנסת באשר המדובר בחברת כנסת שנבחרה מטעם רשימת המפד"ל ואשר אנחנו מכירים אותה בתור אחת הלוחמות, לוחמות המחתרת בגטו לודז'; ואשר אישית לי היה העונג והכבוד להיפגש איתה אחרי המלחמה, יחד עם שארית הפליטה בגרמניה, אשר שם היא עסקה בשיקום שארית הפליטה, שיקום נפשי ושיקום חינוכי בהקמת תנועת נוער חלוצית דתית. וכאשר היא באה לארץ, כאילו באופן לוגי, בוודאי באופן פסיכולוגי, נכנסה לתחום העבודה הסוציאלית. חברת קיבוץ יבנה, עובדת סוציאלית והיום מרצה לשאלות סוציאליות באוניברסיטת בראייל. אין לי שום ספק שהתכונות האישיות שלה, הלימוד וההשכלה המקצועית שלה יכולים לתרום תרומה נכבדה, בייחוד בתחום שבו היא מתמחית.

מורי ורבותי, למעשה יש קשר בין הנושא אשר עלה עכשיו לפנינו לבין אותו אירוע ההצעות לסדר-היום ששמענו מקודם. כי אם יש אחיזה במציאות — ויש — לשאלה ולקיום של פשע מאורגן, הרי זה בעניין סחר סמים. אם יש קשר בין חוקי ההיצע והביקוש — זה בסחורה הזאת. אם יש גבולות בין-לאומיים ולאומיים אשר מיטשטשים — הרי זה בבעיה הזאת. הגבולות בין יהודי לבין לא יהודי בתוככי מדינת ישראל, הגבולות של "הקו הירוק", הגבולות הבין-לאומיים בין הארץ לבין מדינות באסיה, באפריקה, באירופה וגם באמריקה. מיטשטשים. וזה הקושי היסודי בלחימה נגד תופעה הסמים. זה מבחינת המשטרה.

הרבה פעמים כאשר אני קורא בעתון אני חושב שיש איוה מין קשר בין מה שידוע ביהדות המסורתית בתוך "סמך מם" — הביטוי לדברים הרעים והגורעים ביותר, לדברים אשר בתורת הח"ן קוראים אותם "סמך מם" — לבין אותה תופעה של סם שאנחנו שמענו היום שוב עליה.

אני יכול לציין שלמשטרה בישראל הצלחות רבות בלחימה נגד הסמים, נגד הסחר בסמים, וכל זה עדיין לא מספיק. חברת-הכנסת, שרה שטרן-קטן שמה את האצבע על נקודה שבה לשאלה הכבדה הכללית יש עוד הכבדה נוספת. יש תופעות, כמו שיש מחלות, שכאשר הן מופיעות אצל הצעיר הן מופיעות יותר לחומרה מאשר אצל איש זקן. יש מחלה כמו מחלת דם מסויימת וכדומה, שכאשר היא מופיעה אצל קטין היא יותר מסוכנת. כך, אני מוכרח לומר, המצב בנוגע לסמך בהש-ווא ובבהתייחסות לגילאים.

אם אני מדבר על מואשמים בעניין סמים אני מו-דע — ואני מבקש מחברי הכנסת להיות מודעים — לכך שזה רק חלק קטן של אלה אשר פעילים בעניין. אינך יודע על כל פעיל, אינך יכול לשים יד על כל פעיל, לא על כל פעיל יש די הוכחות אשר התייגה קבילות לפני בית-משפט. לכן, כאשר אני אגיד עכשיו משהו על מואשמים צעירים בעניין עבירות סמים, אין הדבר משקף את ההיקף המלא של התופעה כשהיא הולצמח.

אישומי צעירים בעבירות סמים היו ב-1971 — 366; בשנת 1972 — ירידה; 213; בשנת 1973 — עלייה; 314;

בשנת 1974 — 550; בשנת 1975 — 845; בשנת 1976 — 478; בשנת 1977 — עד סוף יוני — 235. הווי אומר: אם אני מוציא את שנת 1972, שם האחוז של מואשמים צעירים היה 17%, ואם אני מוציא את שנת 1975, אשר שם האחוז היה 33, המספר מסתובב בין 20% עד 25% של כל המואשמים בעבירות סמים. אלה צעירים עד גיל עשרים ועד בכלל.

מי שיוודע את הכלל שמידת התלות בסם תלויה גם בשאלת הגיל אשר בו התחילה התלות — הוא יראה בחומרה רבתי את האחוז הזה של מואשמי עבירות הסמים בין צעירים המתנועע בין 20% עד 25%. ואני יכול לומר לגבי קטינים — צעירים, פירוש הדבר עד גיל עשרים — המדובר בוכרים עד גיל 16 ונקבות עד גיל 18; כך כל האישומים של קטינים ב-1974 היה 28, ב-1977 עד עתה 45. זה נראה לי כסימן מאוד לא טוב לאפשרויות הטיפול בנושא והעלייה בעבירות הסמים צריכה להדאיג את כולנו.

יש בעניין זה מרכיבים שונים. תרבות הנוער היום — אני יכול להשתמש במלה "תרבות", מפני שהמלה תרבות מופיעה בתורה לאו דווקא במובן החיובי — תרבות הנוער של הימים שלנו היא תרבות מתגוררת, תרבות מתגוררת שאינה מואסת בסמים כדי לתת העמקה וחיוזק להרגשת חיים כשהרגשה זו היא מזוייפת, או ההרגשה היא אמיתית והחיים האלה מזוייפים.

לזה מיתוסף, מלבד עניין התרבות המתגוררת, תרבות הנוער דהאינדא, הווי של שכבות מצוקה. יש שכבות מסויימות אשר שם הנגע הזה לא רק פגע אלא הוא גם מאוד מאוד מקובל. והדבר רע. מפני שכאשר אנחנו מדברים על תופעות הסמים, בייחוד אצל קטינים וצעירים, יש לדעת שנוצר מוקד של מפגשים. נוצר מפגש של הפשע, הפושע, המפתה והאונס אל הפשע גופא. אילו הייתי אומר שהמשטרה היא התשובה והתרופה, הייתי אומר פחות מחצי-האמת. אילו אמרתי שאפשר להגיע לפתרון בלי פעילות משטרתית, הייתי אומר את ההיפך של האמת. אני חושב שהיות שהסיבות הן מגוונות וההורשים של התופעות הם מגוונים — גם הטיי-פול צריך להיות מאוחד, מבחינת הסעד, מבחינת החינוך, מבחינת מערכת המשפטים — בשיפוט מהיר ובי שיפוט תקיף — וגם, כמוכן, מבחינת החינוך. ואינני יכול לתאר לי מורה שיהיה ראוי לתואר מורה טוב שאינו שם לב לילד הנושר, לילד בתיכון שנראה לו שאיננו כתמול שלשום.

כאן אני טוען מעל בימה זו, ואני בטוח שעל דעת כולכם: גם על מערכת החינוך לשים עין — עין טובה, לא עין רעה — על התלמיד. לפעמים הוא חלש בלימודים, לפעמים הוא במצוקה בבית, כל זה ביחד, מתוך תיאום בין ההנפים השונים של החברה — סעד, חינוך, משטרה, עבודה — כל הגורמים יחד. אנחנו צריכים להתקף את הבעיה כדי שיהיה לנו אולי סיכוי מסויים להתגבר.

אני חושב שאלה הם שני מעגלים שצריכים להיות קונצנטריים, שצריכים לפעול ולהפעיל יחד: מעגל החינוך ומעגל הלחימה. גורמי החינוך מחד גיסא וגורמי הלחימה בשימוש בסמים, בייחוד בין נערים וקטינים, מאידך גיסא.

מטעמים מובנים אינני יכול כאן במליאה לומר מה הן הדרכים, מה הפרובלמות, מה ההצעות, מה המס-

הו"ר י. מ. אברמוביץ:

נצביע על הצעת השר להעביר את ההצעה לוועדה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

8. שינוי הטיפול במקרי אונס

עברתי בריפורף על גליונות אחד מעתוני הערב של חודש יוני האחרון, דהיינו לפני חודש בלבד. מצאתי 16 כתבות על מקרי אונס שבוצעו באותו חודש. מבלי לייגע אתכם בפרטים אזכיר רק כמה מהם:

1 ביוני: צעירה ירושלמית הובאה לפנות בוקר לדירה בירושלים, שם נעשה בה מעשה מגונה, תוך איום בנשק, על-ידי תשוד המוכר למשטרה.

5 ביוני: חייל חמוש ברובה פגש תיירת באוטובוס מירושלים לתל-אביב, הציע לעזור לה למצוא את מקום הפצה, גרר את התיירת לחורשת עצים, אנס אותה תוך איום בנשק.

8 ביוני: חיפני בן 22 נעצר כחשוד באונס מפגרת. 12 ביוני: הוצא צו מעצר נגד שלושה חשודים בכ" ליאת בחורה ארבעה ימים בחדר ביפו לשם נגררה בכוח ונאנסה.

השעה מאוחרת ולכן לא אמשיך בקריאת הרשימה. יש כאן מקרים של אונס ילדות בנות 10 ו-14, שנלקחו מבית-הספר, ואף תינוקת בת שנתיים-יוחצי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשבאים לבדוק את הנהלים הנהוגים אצלנו מסתבר כי הנטייה היא להפוך את המאשימה לנאשמת אם לא הצליחה להוכיח כי אכן התנגדה בכוח. האם שאלנו עצמנו איך היינו נוהגים אנו למראה סכין וכלי נשק המופנים נגדנו? האם נהיר לנו מה הפחד וההלם שבהם נתקפת הנאנסת?

בניו יורק, בדו"ח רשמי של המשטרה, מדריכים במפורש את הנשים הנחקקות להתנגד רק אם הן בטוחות כי בכוחן להכניע את התוקף. התנגדות חזקה מעודדת אותו. במקרים רבים נשים שהתנגדו ונאבקו עם התוקף הוכו באכזריות ואף נרצחו.

אנחנו מכירים מקרים אלה גם אצלנו. חישבו כל אחד מכם: מה הקוץ אתם מייצעים לבתכם במקרה כזה?

בניהוד לדעה המקובלת, רק מיעוט של מקרי האונס מבוצע על-ידי סוטי מין. מרביתם מבוצעת על-ידי אנשי רגילים. מעשי האונס מתוכננים כמעשי אלימות כנגד נשים, בין שהן ילדות, נערות, או קשישות.

מחד גיסא, הצורך להוכיח כי אכן התנגדה, הצורך לעבור את כל שלבי ההשפלה העצמית, כאשר אופי המתלוננת ואישיותה הם טרף לחקירות שתי וערב של עורכי-דין ממולחים המגינים על האנסים ועלולים להביך בקלות כל אחד — כל אלה מביאים את הנשים למשבר נפשי ממושך.

מאידך גיסא, המערכת המשפטית שלנו מתייחסת בסליחות בלתי-מובנת לאנסים, איננה גוזרת את העונש שים המאקסימאליים המותרים בחוק — 14 שנה לאונס

פרל"ם המדויקים יותר, אשר על כן אני מציע להעביר זאת לוועדת הפנים.

הו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני שואל את חברת-הכנסת קטן אם היא מסכימה להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית): מסכימה ומאחלת הצלחה.

הו"ר י. מ. אברמוביץ:

ההצעה הבאה לסדר-היום: שינוי הטיפול במקרי אונס. רשות הדיבור לחברת-הכנסת אשל.

תמר אשל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כולנו היינו מעדיפים שלא לראות את המכוער ואת הטראגי הסובב אותנו. שנים רבות אנו נמנעים לעודד ויכוח ציבורי על פשעי האונס ההולכים ומתרבים בישראל, על צורת הטיפול בהם ועל ההדרכה לקרבנות פוטנציאליות.

פשעים אלה הם חלק מגל האלימות ההולך וגואה במדינתנו. האונס הוא אחד הפשעים המזעזעים ביותר בעולם, אבל גם החבויים ביותר בחברתנו, אשר רישור מן ובנקיזי נשארים בשממת קרבנו שנים רבות, ולפעמים עוברים גם לדור השני.

הגישה אצלנו אל קרבן האונס ואל האנס היא אמ" ביוראלנטית: לא פעם רואים את קרבן האונס כנאשמת ואת הפושע דנים במידת הרחמים.

ב-1 ביולי השנה פירסמה העתונאית תמר מרון ב"הארץ" מאמר בשם "אנאטומיה של אונס", שבו מתוארת השתלשלות מוזעזעת של טיפול במקרה אונס של סטודנטית, אם לשני ילדים, על-ידי גבר שנתן לה "טרמפ". בחורה זו החליטה להתעלם מן הבושה והלחץ צים החברתיים ולהתלונן במשטרה. אינני מאשימה, חלילה, מישור ברצון רע ובכוונות זדוניות. אולם סיפור המעשה רצוף אטימות, קשיחות וחוסר רגישות, שהביאו אותה לכלל התאבדות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין זה מקרה יוצא דופן. ידוע כי רק כ-10% מקרבנות האונס מתלוננות, מי מחמת הבושה ומי מחמת עינוי הנפש. שלבי החקירה, הבדיקה הרפואית והמשפט עצמו — הם מה מה שקראה אחת מהקרבנות "אונס מתמשך". יש לזכור כי קרבן האונס עברה טראומה נפשית קשה ביותר, אשר אותותיה עלולים להיות ניכרים בה כל חייה, והיא זקוקה לסעד נפשי. אין פלא שמשפחות רבות מעדיפות ללקק פצעייהן בסתר, מבלי להתלונן במשטרה. נושא זה איננו ספציפי לישראל. הוא מעסיק מדינות רבות שאמנם הביאו לתיקונים בסדרי הטיפול ובתחיקה הנוגעים עים לאונס. בארצות-הברית ובקאנאדה הוכנסו שינויים מפליגים בשנתיים האחרונות, ומדינות אירופיות עוברות אף הן תהליך שינויים.

אגב, אצלנו בישראל מתקבל הרושם כאילו מקרי אונס רבים במיוחד קורים דווקא לתיירות. האמת היא שהן באות מארצות שבהן נהוג לדווח ולהתלונן.

בתברתנו, חברה המהווה מפגש ועימות תרבויות, הסובלת ממתחים ועימות חברתי, כשהיחס לאשה הוא דו-ערכי, בארץ עלייה ותיירות, עלינו להיות מודעים לחריפות הבעיה, לחשוף אותה ולהתמודד אתה.

וכן תביא לתיקונים באופן ניהול משפטי האונס. להלן מספר הצעות: (א) הדיון במקרי אונס עדיף שתנהל בדלתיים סגורות או, לפחות, להרחיב את סמכויות בתי-המשפט לשמוע את המשפטים בדלתיים סגורות; (ב) איסור פירסום שמה של קרבן האונס ופרטים המזהים אותה; (ג) להכניס תיקון לפקודת הראיות שבעבירות אונס לא תהיה דרושה עדות סיוע לצורך הרשעה; (ד) בהרכב של שלושה שופטים לכלול גם שופטת; (ה) איסור חקירות שתי וערב משפילות של הקרבן על יחסיה עם גברים אחרים, מלבד בהיתר מיוחד של בית-המשפט, מסיבות שיירשמו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבעיה דחופה ומשוועת. אלה דיני נפשות שאינם ניתנים לדחייה. אל נאמר: זה לא יקרה אצלי ובמשפחתי. ילדות, נערות, נשים וקשישות, אפילו תינוקות — כולן חשופות.

אני מציעה להעביר את הנושא לטיפול הדחוף של ועדת-משנה מיוחדת של הכנסת, שבה ישולבו הגורמים העיקריים: ועדת הפנים וועדת החוקה, חוק ומשפט. בפעולתנו הדחופה, במעקב צמוד בתיקון הנהלים והחוק, בהסברה ובחינוך נוכל לתקן עול חברתי חמור הקיים בחברתנו ולגול חרפה מתוך חינוך.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לפי התקנון את לא יכולה להציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

תמר אשל (המערך):

אני מעדיפה טיפול דחוף ולא דיון, אדוני היושב-ראש, אני מציעה העברת הנושא לוועדה.

תופי טובי (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):

לפי התקנון את יכולה להציע לקיים דיון במליאה.

תמר אשל (המערך):

אני חברת כנסת חדשה ולא ידעתי זאת. אני מצטערת שהקדמתי את ההצעה המפורטת. אני מציעה, אדוני היושב-ראש, כי יהיה דיון במליאה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר הפנים לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין שחברת הכנסת החדשה הציעה לקיים דיון והביעה תוך כדי דיבור גם הסכמתה שהנושא יועבר לוועדה. אם הדבר כך גם אני מקבל בוודאי את ההצעה. היא נפגשת עם ההצעה שאני תושבת עליה.

אני רוצה להשתמש בהגדרת הנושא בביטוי ששמעתי מהסופר משה שמיר, שהוא גם חבר כנסת, שהגדיר בהזדמנות מסוימת "בדיון על נושא דומה את התרבות של החברה, ייתכן של החברה המודרנית בכלל, בשם תרבות גירוי. לא השקטה ולא השתקה אלא גירוי יצרים. מעשי אונס בתור שאלה ידועים והחברים המתעניינים יכולים לראות את ההגדרה בספר דברים, פרק כ"ב פסוק כ"ו, שם המעשה מוגדר "כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש". נדמה לי שזוהי הגדרה שהתורה נותנת והיא מתאימה לעניין.

הנושא שבו אנחנו דנים היום, יש לומר עליו כמה דברים. אני מרשה לעצמי, בתור חבר כנסת צעיר, בכניסתי את השעתי בכל אופן אני חבר כנסת צעיר, להציע לפני נשיאות הכנסת, לפני היושב-ראש והסגנים שאיש

20 שנה במקרה של אונס קבוצתי — עונשים שהיו מרתיעים אנשים פונטנציאליים.

הנושא עדין כי קיים תמיד החשש לניצול לרעה, סחיטה וכדומה מצד נשים נגד גברים. אולם נקודת המוצא צריכה להיות הגנה על הרוב הנפגע. עובדה היא כי אחוז המשקרות הוא זעום ביותר.

נושא זה סבוך וכאוב. ידוע לי כי הוועדה למעמד האשה בישראל נתנה דעתה עליו ואף משרד הסעד, איגוד העובדים הסוציאליים ואירגונים וולונטאריים ערים לו. הכנסת חייבת לטפל יומה בהנהגת שורת תיקונים דחופים.

לפנינו בעיה חברתית חמורה שיש לראותה על רקע המשבר החברתי הפוקד אותנו. יהיה צורך להביא לשינוי יסודי בגישות חברתיות על-ידי חינוך, הסברה וכדומה. המהפכה הזאת לא תיעשה בן-לילה, אך חייבים בה מידית. יש דברים אשר ניתן לעשותם בדחיפות.

אני מציעה בזאת מספר צעדים מידיים למשטרה, למשרד הסעד ומשרד הבריאות, אשר ימנעו סבל מיותר מקרבן האונס, יעודדו אותה להתלונן ויגבירו את אוויר רת הבטחון האישי: (1) לאפשר לקרבן האונס לפנות ישירות לבית חולים עוד לפני תלונתה במשטרה על-מנת להיבדק ולקבל תעודת רופא. לנהוג בקרבנות כבמקרי עזרה ראשונה ולא לתבוע מהן לשלם בעד הבדיקה. להדריך בבתי-החולים רופאים, אחיות ופקידי קבלה לגבי הטיפול במקרי אונס; (2) מתוך נסיון מדינות אחרות הוכח כי קרבנות האונס מעדיפות להיחקר על-ידי נשים. מוצע, על כן, שמשטרת ישראל תכשיר חוקרות משטרה לתפקיד זה תוך הדגשת הרגישות האנושית; (3) לשתף בחקירה עובד סוציאלי או סוציולוג, מאומן במיוחד למקרים אלה, כפי שמציע איגוד העובדים הסוציאליים; (4) לקבוע מספר פסיכולוגים או פסיכיאטרים, בכל מקום שאפשר לקרוא אותם, לסעד נפשי לקרבן ולמעקב עד יעבור ההלם; (5) לאחר החקירה במשטרה לא להשאיר את קרבן האונס לבדה. לתת לה תחבורה ומלווה לבדיקה בבית-החולים. לגבי מלווה אפשר להיעזר בשירותי מתנדבות שיכשרו לכך; (6) להתחיל את המתלוננת לביתה בצירוף אותה מלווה כאשר עובד סוציאלי, פסיכולוג או שירות מתנדבים מיוחד ישמור על קשר אתה בימים הראשונים או שתוכל לפנות אליהם לרגל המשך ההלם והדכאון; (7) יש להביא בחשבון אפשרות פירסום טלפון מיוחד בערים הגדולות שלשם אפשר להתלונן ישירות על מקרי אונס; (8) להקים יחידות סיוע במספר מרכזים בארץ מטעם אירגונים וולונטאריים, עם משרדי הסעד והבריאות, אשר אליהם תוכל לפנות פנייה ראשונה אשה נאנסת הנמצאת במצוקה ואיננה רוצה לפנות למשטרה. יחידות אלו יתנו סעד, ייעוץ ומעקב ואף יעודדו את המתלוננת לפנות למשטרה. תחנות ער"ן — עזרה ראשונה נפשית — הקיימות כבר במספר מקומות בארץ, תוכלנה להיות נקודת מוצא להפעלת יחידות אלו; (9) להקים ליד מטה המשטרה צוות המורכב מאנשי משטרה, עובדים סוציאליים, רופאים, פסיכולוגים ושירותי מתנדבים אזרחיים כש"ל, ער"ן וכדומה שיקבלו דיווח מלא על עבירות המין ויעקבו אחרי יעילות אמצעי הטיפול וההסברה על-מנת לשפרם.

אלה צעדים אדמיניסטרטיביים בעיקרם הניתנים לביצוע מייד ויש לתת להם פירסום נרחב, מלווה בהדרגה מצד המשטרה. אולם יש גם צורך דחוף בבדיקה מחודשת של התחיקה שתשנה את הדין בעבירות אונס

1976 נרשמו בכל הארץ 150 מקרי אונס בכות או באיו מים, ומספר התיקים שבהם נתגלו הנאשמים היה 134. הווי אומר: 89%. במחצית 1977 הסתמנה ירידה במספר המקרים: 47 מקרים, מהם התגלו עד עתה העבריינים ב-40 תיקים — 85.1%. נדמה לי שזה אחוז שלא צריך להתבייש בו.

ברור שבכל חקירה מסוג זה מושקע מאמץ רב והאחוז הגבוה של גילויים יוכיח זאת.

תמר אשל (המערך):

רבים לא מגיעים למשטרה, אחרי ה"הידלורוזה" שהקרבו צריכה לעבור במשטרה.

שרה-פנים י. בורג:

לא את, לא אני ולא המשטרה יכולים לחקור מקרה שלא בא לידיעתנו. זה אולי פגם טכני, אבל הוא קיים. מה שלא ידוע לא קיים, אף-על-פיי-שהוא קיים.

החקירים המטפלים בחקירת אונס מודעים למצב הנפשי המיוחד של המתלוננת. אני מוכן להיענות לכמה דברים שחברת הכנסת הציעה. אנחנו — כפי שאני שומע — שמים לב שהמתלוננת לא תלך בגפה לבדי קות רפואיות; דואגים שמישהו ילך אתה אחר-כך הבית, תה, מישהו מן המשטרה, מהמשפחה או ידיד המשפחה. כל אספקט שיש בו משהו הומאני, הומאניטרי, יש לשים לב אליו. היות שהנושא עדין אני מסכים שהוא יועבר לוועדה. אני מציע שוועדת הכנסת תקבע איו ועדה, או איו ועדה משותפת, תטפל בנושא.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

כיוון שחברת-הכנסת תמר אשל הסכימה מראש להע-ברה לוועדה, נעבור להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

רו את דחיפות ההצעה, שיתנו גם עצה שהצעה כזאת יכולה להיות מובאת גם בתוך הוועדה ולא דרך הטיפול של הצעה לסדר-היום. כי מה היה קורה? אילו, למשל, הייתי מקבל את ההצעה לדון במליאה על שינוי הטי-פול במקרי אונס — — —

שלמה הלל (המערך):

אני הייתי מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

שרה-פנים י. בורג:

אבל בינתיים היו יכולים גם לדון. העניין יותר מסובך ממה ששמענו כאן. ראשית כול, יש להבדיל בארץ — כל זמן שאין די מקומות בבתי-סוהר או בבתי-חולים לחולי נפש — שיש כמה סוטים, ואני עוד אומר משהו על מספרם או בדומה לכך, המתהלכים ומטיילים אימה על סביבה שלמה. סוטי מין — זה יכול להיות אונס, מעשה מגונה ודברים מגונים אחרים — סובלים מסטייה פאתולוגית שלפעמים אינה ניתנת לרי-פוי. הייתי בוועדה שחברת-הכנסת תמר אשל הציעה. יש סוגיה אם מן הראוי לוותר על עדות סיוע. אין דבר קל יותר מאשר לטפול שקר על מישו. לא צריך באופן מתוחכם להקליט שיחה של איש פארלאמנט עם מישו אחר. יכולים לטפול האשמות. מתוך נקמה יכולים כעבור חודש להפוך דבר שקודם היה מתוך הסכמה לאינסטרומנט של שנאה, קנאה וסחטנות. משום כך, בספרות המשפטית מאוד זהירים בנושא הזה.

עכשיו נראה כמה מספרים שגם הם נכונים, כשם שכל דבר מסוג זה שקורה הוא טראגדיה. כבר נאמר שכל אדם הוא עולם ולא ואמרו חז"ל: "כל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא". כל אדם עומד לזכותו היותו עולם מלא, אבל את המספרים עלינו בכל זאת לשמוע.

בשנת 1975 נרשמו 163 מקרים וב-145 תיקים נתגלו הנאשמים. הווי אומר: 89% של הנאשמים נמצאו. בשנת

9. הכאת אסירים באגף 7 אשר בבית-הסוהר המרכזי בבאר-שבע

בתי-הסוהר בארץ הם במתכונת פרימיטיבית אשר כל אדם נאור חייב לסלוד ממנה ולתבוע שינוי יסודי בנהלים הקיימים בה. איך-חיים היום אסירים בבתי-הכלא בארץ? בתא צר, אשר לפעמים שטחו אינו עולה על 20 מטר מרובע, חיים בין 16 ל-22 אסירים. אסירים אלו חייבים לפעמים לבלות חלק ניכר מחייהם בצורה זו כאשר הצפיפות בתא יותר גדולה מצפיפות בדיר חזירים. איך יכול בן צלם אנוש לתרגל מצב איוס זה בקשיים כספיים ואחרים? הלא מצב מוזעזע זה הוא היסוד לכל הבעיות בבתי-הסוהר. אם החברה הופכת בני אדם לחיות, מה לנו כי נלץ על התנהגות פרועה של אסירים, על מעשי סדום בבתי-הסוהר, על מעשי רצח בין אסירים ותקיפות סוהרים? טיב המזון אשר מוגש לאסירים בבתי-הסוהר הוא מתחת לכל ביקורת וכמוהו הנוהג של מניעת מזון וסיגאריות מן האסירים על-ידי שלטונות בתי-הכלא. הם נובעים, לדעתי, מנקמות החברה.

אם בית-הסוהר אכן נועד להיות מוסד שיקומי, כפי שהדבר הכרחי בחברה מתוקנת, מה איכפת לנו אילו סיגאריות יעשן האסיר בזמן שהותו בכלא? מדוע עלינו להגביל אותו לעישון סיגאריות מסוימות? בנהל

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לפנינו ההצעה הבאה לסדר-היום של חברת-הכנסת צ'רלי ביטון, בנושא: הכאת אסירים באגף 7 אשר בבית-הסוהר המרכזי בבאר שבע. רשות הדיבור לחברת הכנסת ביטון.

צ'רלי ביטון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאתייחס לנושא ההצעה לסדר-היום, כדאי שתשמעו סקירה קצרה על מצב בתי-הכלא בארץ, לשם מה הוקמו ומהי מטרתם.

מי שרואה בבית-הסוהר מכשיר הענשה נגד אלו שמעזו בדרקם החברתית הוא אדם הבא לספק את יצרי הנקם הפרועים והחולניים של. בחברה מתוקנת אין מקום לנקמות ואנו יודעים שכל החוקים והמשפטים נועדו למנוע מראש נקמות אישיות, על אחת כמה וכמה נקמה המונית של החברה כולה. אולי לא ידוע לכם, אך בתי-הסוהר בארץ, גם אם לא התכוון השלטון לכך, הפכו למכשיר נקמה נגד אנשים שהאינטרס שלנו מחייב אותנו לדאוג לשיקומם כדי שיחזרו לתפקד כאזרחים מן השורה בחברתנו.

ממכות אלו נפגעו כ־30 אסירים, שחמישה מהם — כך ידוע לי — נפצעו פצעים קשים מאוד. האסיר יעקב דרעי פצוע קשה וחלק מגופו נתון בגבס; כנ"ל גם האסיר יצחק דיין. האסיר אליהו בושירה פצוע קשה ויש חשש לשברים בצלעותיו. האסיר דוד סעדון סובל מחבלות חמורות בכל גופו; כנ"ל גם האסיר עמוס תמם. הטענה של שלטונות בתי-הכלא, שלפיה יש בבית-הסוהר מאבק בין כנופיה מאשקלון לבין כנופיה מאילת, היא טענה מגוחכת ואפילו מטופשת. חברי הכנסת, שמות האסירים שהזכרתי הם שמותיהם של אסירים תושבי ירושלים. שום טענה לא תוכל לחפות על המעשה הנפשע והחמור שעשו הסוהרים בכלא באר-שבע.

אצטט לפניכם עדות אסיר שנגבתה תחת שבועה על-ידי עורך-דלן שביקר שם: עדותו של האסיר דוד אליי מלך שאינו בין הפצועים קשה ולא נשלח לצינוק. ואסביר מדוע אני מצוין שלא נשלח לצינוק, וזוהי עדותו:

"בשעה 11 בלילה באו ופקדו לארוז את הציוד האישי לחיפוש. כשקראו לי לקחתי את הציוד והלכתי לחדר האוכל. שם ישב בלב, האחראי למגזר היהודי בבית-הסוהר. סביבו עמדו הרבה סוהרים. בחדר האוכל הורדתי את הציוד מעל הכתף והנחתי אותו על הרצפה. קיבלתי פקודה מהסוהר לויט לחלוץ סנדלים. כשהתכרר פפתי אל הסנדלים קיבלתי מלויט בעיטה בפרצוף. שאלתי: למה אותם מרביץ? אז התנפלו עלי כל הסוהרים עם אלות. זיהיתי פרט ללויט גם את אוליאל מהמכבסה, אלקובי ממטבח הסוהרים ודנדינקר היהודי.

צעקתי להם: אתם מרביצים לאדם שנפגע בצבא בריאות. אז אמר לי אלקובי, שהיה לבוש בחלוק לבן: אני חובש, תוריד את החולצה, אני רוצה לבדוק אותך. הורדתי את החולצה. אמר לי: תשכב על הרצפה. לא הספקתי לשכב ותשכבתי במכה. אמר לי: תנשום עמוק ותעצור את הנשימה. עשיתי כמו שהוא אמר. פתאום ראיתי שהוא צוחק ויחד אתו צוחקים כל הסוהרים האחרים; גם הסגן לבל צחק. הבנתי שהוא לא חובש וקמתי מהרצפה. איך שקמתי קיבלתי אגרוף בפנים מלויט, אלוו הצטרף הסוהר ממשרד הרישום. והוא הצביע שם על סוהר שעבר במקום. זה גנח לי בפנים. כך הרביצו לי כולם, עד שסוהר אחד בשם אלטיט, שהוא מדריך בדק בית, נכנס באמצע וצעק: די, תעזבו אותו. הוא חילץ אותי בידיים שלו מתוך הידיים שלהם. אחרי שחילץ אותי, בדרך חזרה לתא, המשיכו לויט ואוליאל במכות איומות.

ביום שבת, 9 ביולי 1977, כשהוציאו אותנו לחצר, עלינו על גג בית-הסוהר. היו לנו שתי סיבות. רצינו שיידעו בחוץ מה קורה אתנו בבית-הסוהר ורצינו לדעת מה עם אלה שהובלו לצינוקות. ראינו שהם קיבלו מכות רצח."

תארו לכם, חברי הכנסת, דברים כאלה קורים בישראל.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
למה זה קרה?

צ'רלי ביטון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):

תשאל את שלטונות בית-הסוהר. העובדה שלא נתנו לבקר מחפה על זה.

הקיים, בית-הסוהר עצמו מספק סוג מסויים של סיגא-ריות תמורת תשלום מצד האסיר, וזאת כדי למנוע, לפי טענות שירות בתי-הסוהר, הברחות של סמים. אני שואל: אם כך הדבר, מדוע לא ימכרו לאסיר את כל סוגי הסיגאריות כדי שתהיה לו ההרגשה שהחברה אינה מתנקמת בו אלא שואפת לקרבו אליה ולהתייחס אליו כאל אדם?

ביקור המשפחות אצל יקיריהן בכלא נערך אחת לשבועיים. הזמן המוקצה לביקור הוא חצי-שעה. תארו לכם, חברי הכנסת, שאם באה לבקר את בנה השפוט למספר שנים וקיר זכוכית משורינת מפריד בינה לבין בנה. באיזו זכות מונעים מהאם את הצורך הטבעי ללכת ולנשק את פרי בטנה? עושים זאת בשם "מניעת ההבר"חות", אך אתם יודעים בוודאי שהמקום שבו אף פעם אין מחסור בסמים הוא בית-הסוהר. לא מזמן אף שמענו שבכלא שטה נתגלה אקדח ואפילו רימונים, וזאת למרות כל אמצעי הבטחון, כניכור, נוקטת ההנהלה. במחיצה שאנו מציבים בין האם לבנה אנו הופכים גם את האם לשונאת סביבתה ומעוררים גם בה, כמו בבנה, רגשות נקמה כלפי החברה.

חברי הכנסת, האם ידוע לכם שעל הפרת-משמעת קלה מכניסים אסיר לצינוק למשך שבועה ימים? האם ידוע לכם מה זה צינוק? צינוק הוא מבנה שרחבו מטר אחד ואורכו שני מטר. אסיר שנכנס לשם חייב ללכת את שעות היום הארוכות ללא מזון, ללא שירותים וללא שמש והוא שרוי באפילה מוחלטת. בדרך כלל נותנים לאסיר בצינוק רק לחם ומים. בשפת שירות בתי-הסוהר זה נקרא "לחם עוני" או משהו בדומה לזה. זאת צורת ענישה המתאימה בסגנונה למיי-הבניים. האם אתם חושבים שאסיר היוצא מן הצינוק הופך להיות ממושמע יותר? להיפך, אסיר כזה הופך להיות לשונא גדול יותר של הסוהרים. האם זוהי המטרה?

בדרך לצינוק קרה מה שקרה בכלא באר-שבע. מה בעצם קרה בכלא באר-שבע? לפני שאספר לכם, ברצוני לציין שכל החומר שברשותי סופק לי על-ידי האסירים באמצעות בני משפחותיהם; ובמידענות זאת ברצוני למחות על כי שלטונות בית-הסוהר מנעו ממני את האפשרות לבקר בכלא באר-שבע ולעמוד על מצב העניינים שם ובכך למלא את חובתי ההפארלאמנטארי. גם אם בדיווח שקיבלתי יש אי-דיוקים מסויימים, אשמים בכך שלטונות בתי-הסוהר, שאלמלא סירובם יכולתי לעמוד כאן לפני הבית ולהביא לפניכם עובדות בדוקות ומהימנות יותר.

בכלא באר-שבע, באגף מספר 7, פתחו האסירים בשביתת רעב, בתגובה על עונשים קולקטיביים שהוטלו עליהם על-ידי הנהלת בית-הסוהר. במושגים של הנה"לות בתי-הכלא, שביית-רעב היא הפרת-משמעת חמורה. לכן החליטה, כפי הנראה, ההנהלה לשלוח את מארגני השביתה לצינוק האיום והנורא. אך הסוהרים, שנתמנו על ביצוע המשימה, לא הסתפקו בחובלת האסירים לצ"י נוק. הם נתנו פורקן ליצרים הבארבאריים שבהם והתינהגו בצורה חמורה שאינה הולמת בן-אנוש. הם היכו אסירים, אשר נכבדו באיוקים עם ידיהם לאחור, מכות איומות, כשהם משתמשים באלות, בבעיטות ובמפתחות הברזל הגדולים של תאי הכלא. הם היכו בהם ללא הבחנה, חבלות חמורות בנוף האסירים ופגעו עמוק בנפשם.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
רצחו שם אדם בבית-הסוהר?

צירלי ביטון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):
רצחו, אבל את הרוצח מצאו לפני המקרה הזה.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
לא היו שותפים לרצח?

צירלי ביטון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):
המקרה הזה לא היה בגלל הרצח.

"העובדה שלרוב אסירי אגף ד" — זה המשך עדותו של האסיר — "לא נתנו לקבל את הביקורים של המשפחות ממש הפחידה. שכנו, אולי רוצים לעשות לנו במוצאי שבת הפתחה נוספת כמו בליל שבת".

חברי הכנסת, אם ניקח בחשבון שרק 50% ממה שאומר האסיר הם דברי אמת, האם אתם יכולים להסכים עם התנהגות-כזאת. מצד. סוהרים? דבר'ם כאלה, כפי שקרו בבית-הכלא בבאר-שבע, אינם חריגים. דברים כאלה קורים בכל בתי-הכלא בארץ בכל יום. יום יום מכים אסירים יהודים. ואם כלפי יהודים מתנהגים ככה, על אחת כמה וכמה כלפי אסירים ערבים. ההתעללות באחרונים קלה עוד יותר לסוהרים סאדיסטיים וחסרי מצפון.

אדוני היושב-ראש, אני מלא תקווה שחברי הבית יביעו סלידה מהתעללות בלתי-אנושית באסירים חסרי מגן. לכן אני מציע להקים ועדה פארלאמנטאית שתבדוק את המצב בבתי-הסוהר בארץ בכלל ובבאר-שבע בפרט. אל לנו לסמוך על ועדת החקירה שהוקמה עלי-ידי שירות בתי-הסוהר. שימו לב כיצד התנהג שירות בתי-הסוהר עם הופעת הידיעה על ההכאות בכלא באר-שבע. קודם כול, הם הכחישו מכל וכל. דובר שירות בתי-הסוהר, תת-גונדר תורג'מן, הכחיש הכאת אסירים וטען כי לא היו דברים מעולם. רק בלחץ משפחות האסירים, שהפגינו ליד משרדי נציבות שירות בתי-הסוהר, נאלץ הדובר להודות שאכן הוכו אסירים עלי-ידי שימוש בכוח סביר, עקב התנגדות מצדם להובלתם לצינוק. בעקבות המשך הסערה הציבורית בנושא — ואני מוכרח לציין שהציבור שלנו ברובו המכריע סולד מהמעשים שנעשו בכלא באר-שבע, סלידה שבאה לידי ביטוי בסיקור האובייקטיבי הראוי לציון של כל אמצעי התקשורת שלא נרתעו ודרשו הסברים למעשה — רק בעקבות המשך הסערה הציבורית בנושא נאלץ נציב שירות בתי-הסוהר להודות כי סוהרים מסוימים חרגו מסמם כוחם והפעילו נגד האסירים כוח מעל לסביר.

חברי הכנסת, אני רוצה לתת דוגמה מה זה "כוח מעל לסביר". אני עברתי הפעלת כוח שהוא סביר. כוח סביר שהופעל עלי בפעם האחרונה היה כאשר קיבלתי מכות באלות בראש. היה לי פתח בראש עם שבעה תפרים. שלושה שבועות הראש היה חשוש. זה כוח סביר. תארו לכם מה זה "כוח מעל לסביר".

בנוסף לוועדה הפארלאמנטאית המוצעת, אני מציע ועדה נוספת אשר תגיש המלצותיה לכנסת. מטרת המלצות אלו תהיה לשנות את מהות בתי-הסוהר ממכשיר ענישה למכשיר שיקום. אמנה מספר נקודות אשר יביאו לדעתנו, לשינוי המיוחל:

(א) הוצאת שירות בתי-הסוהר מתחום המשטרה והפיכתו למסד עצמאי שתפקידו לסייע לאסיר לחזור לחיי חברה תקינים;

(ב) פתרון בעיית הצפיפות: תאי האסירים לא יהיו מאוכלסים ביותר מארבעה אסירים;

(ג) מתן שכר מלא, כמקובל בשוק, תמורת עבודת האסיר בכלא, כאשר משכר זה ינוכח הוצאות לכללתו של האסיר. יהיה בכך בשביל האסירים משום חינוך לחיי עבודה. כמו כן יצטבר לזכותם סכום כסף שיאפשר להם עם שיתורם להשתלב בחיי החברה באופן תקין. לא נעשה לאסירים טובה עלי-ידי מתן שכר זה. הם יקבלו שכר בעד עבודה יצרנית. באופן זה נוכל להביא גם לביטולו המוחלט של המוסד המוגזג הנקרא "האגור" דה לשיקום האסיר", שאינה תורמת באופן מעשי לשיקומו של האסיר, וזאת מעצם היותה אגודה וולונטארית אשר שיתורה את החברה מהצורך בהקמת מוסד ממלכתי לשיקום האסיר באופן מקיף.

(ד) איוש בתי-הסוהר בעובדים סוציאליים, אנשי חינוך, מדריכי ספורט, פסיכולוגים ואנשי שיקום אחרים במטרה להביא לחיסול מצורתם של האסירים והרחקתם ממצב הפשע. חברי הכנסת, אולי אני נשמע לכם כאיש חולם, אבל האמינו לי כי בהתייעצות עם אנשי מקצוע ועם כלכלנים הוברר לי כי האמצעים שהצעתי יביאו בסופו של דבר להפחתה ניכרת בהוצאות, הן הכספיות והן של כוח-האדם. ובכלל תארו לכם את ההבדל המשמעותי בתועלת שנפיק מהשקעת המשאבים המוצעים בהשוואה למצב הקיים היום;

(ה) ביטול הגהולים הקיימים בתחום ביקורי המשפחות אצל האסירים;

(ו) ביטול ההגבלות על הסיגאריות והמוזון.

חברי הכנסת, בידי עוד הצעות רבות בנושא שלפני דעתי יוכלו לשפר את מצב בתי-הסוהר ולהביא לירידה ניכרת בפשיעה הקיימת.

אדוני היושב-ראש, ניתנה לנו הזדמנות אשר ספק אם תתורר ואנחנו עוסקים בבעיה שלא נוכל להתעלם ממנה. במקדם או במאוחר יצטרך הבית להחליט על שינוי מהותי באופיו של בית-הסוהר וככל שנקדים כן ייטב לחברה כולה.

מה שעושה החברה כיום איננו פתרון לבעיה אלא דחייתה לכמה שנים, מה הרי ברור מעל לכל ספק שהחברה תצטרך להתמודד עם הבעיה ביתר חריפות עם שיתורו של האסיר מאותו גיהנום הנקרא בית-סוהר. כמעט כל אסיר המשתחרר היום מהכלא מלא רגשי נקם כלפי החברה ולכן סיכויי השתקם אפסיים.

לכן, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, אני מציע לדון בנושא חשוב וכאוב זה במליאת הכנסת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להעביר את הצעת חברי-הכנסת ביטון לוועדה, וזה מתוך שתי סיבות: (א) חלק מאלה שהוא האשים אינם רשאים להופיע במליאת הכנסת ולומר מה שיש להם לומר; (ב) אם יש הצעות — וודאי יש, לא רק אצלו — כדי לתקן אותם דברים הטעונים תיקון וניתנים לתיקון, הרי ודאי שגם הוויכוח עליהן מוטב שיתקיים עם אלה שצריכים אחר-כך לבצע.

אני פטור בשעה זו ובמעמד זה מלהיכנס לפילוסוף

חיים קורפו (הליכוד):

אינך חושב שאנחנו מתארים לעצמנו שהם יושבים שם על אמירת תהלים.

שר-הפנים י. בורג:

אינני מדבר על האספקט שבדרך כלל לא יושב אדם בבית-סוהר אם לא נידון; אני מדבר על האספקט של האלימות. וכאן אין דבר יותר קל מאשר לעשות ציור עם שני צבעים בלבד, שחור ולבן; השחור ירוכז על המשטרה, על הסוהרים, והלבן — על האחרים. לכן אמרתי שיש אספקט אובייקטיבי ויש אספקט סובייקטיבי. האספקט האובייקטיבי אלה הם תנאי הדיור ומה שמשמעם מהם. אף אחד לא יכול להיות מאושר מזה ובכמה מבתי-הכלא המצב בלתי-רצוי. יש תכניות לשפר, אבל מן התכנית עד השיפור לא תמיד מגיעים מהר. אני מודע לעניין ואינני מאושר ממנו אלא הוספתי, חבר-הכנסת קורפו, שמול הדברים האובייקטיביים יש תנאים סובייקטיביים, משום שסוג האסיר במקומות מסוימים שונה מסוג האסיר במקומות אחרים; ואם יש לך צירוף של מקרים לא פשוטים, של אנשים שנדונים להרבה זמן ואולי גם אין להם הרבה להפסיד, אתה מגיע אז לתופעות כפי שהגענו.

ואני רוצה לומר כאן את ה"קרדו" שלי בנושא: על חופש הפרט ועל זכות הפרט צריך לשמור עד כמה שאפשר והזכות הזאת עומדת לאסיר עד כמה שאפשר, אבל אנחנו צריכים גם לדעת את עובדת הסוהרים; וכשם שמחובתנו להגן על האסיר כך עלינו להגן גם על הסוהר. הוא עובד בתנאים קשים, תנאים קשים אובייקטיביים וסובייקטיביים, והחברה צריכה לדעת את זה בדיוק כמו שהיא צריכה לדעת את זה.

באשר אני יכול לדבר כאן, לצערי, רק באופן כללי ואני מעוניין, למען תיקון המצב, שהדיבור יהיה יותר מפורט, אני מציע להעביר גם את הנושא הזה לוועדת הפנים. אם ועדת הפנים תחליט שתהיה ועדה מיוחדת, ועדת-משנה או משהו אחר, אני אומר בכל לבי שאנשי משרד הפנים, אנשי המשטרה ואנשי שירות בתי-הסוהר ישמחו לשתף פעולה כדי לתקן את המעוות.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני שואל את חבר-הכנסת ביטון אם הוא מסכים להעביר את הנושא לוועדת הפנים, כהצעת השר.

צירלי ביטון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון): מסכים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה את הצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה, אס-ירצה-השם, ביום שני הבא, ישיבה זו נעולה.

פיה של עונשין ולפילוסופיה של בתי-כלא. הדעות שונות. פעם הייתי יותר צעיר; היו לי השקפות אחרות במקצת. אבל אין זה משנה. אני מוכן להודות מראש שהמצב כפי שהוא היום — וכמעט בכל הארצות, לאו דווקא אצלנו — אינו מן המזהירים והמלככים. יש לזה סיבות כלליות ויש לזה סיבות ספציפיות.

בוודאי אין זה מתפקדי ולא מהאופי שלי להתווכח כאן על שם זה או זה. אבל אני מוכן לומר שיש לפני שמות אנשים, מאלה שחבר-הכנסת ביטון הזכיר, שסייבו רבו להופיע לביקורת הרפואית. יש, אם כן, סתירה בין הנייר שבדידי לבין הדברים שהוא אמר ואני אדרוש שהוועדה גם תבדוק מי אמר את זה. אני התעניינתי במיוחד לאור השמועות, באחד שהיה בגבס. לפני דיווחשבון של השירות הרפואי שלפיו בתי-החולים "סורו-קה" בבאר-שבע המליץ על טיפול סימפטומאטי בלבד. אותם דברים שלגביהם יש סתירה בין הדברים שחבר-הכנסת ביטון אמר כאן ושפורסמו גם בעתונות לבין המסמכים שלפני — אני בהחלט מעוניין שהם ייבדקו ביתר פירוט ועיון בוועדה.

כאשר שמעתי לראשונה על מעשה הרצח בביתן 7 ביקשתי דיווח. לא באתי על סיפוקי המלא וביקשתי להתבונן בעניין עוד פעם. וכאשר באו ההמלצות שיש בהן שינוי מקום העבודה ושינוי המעמד הסכמתי גם למסקנות וגם להמלצות וסמכתי ידי עליהן.

אני מעוניין שהנושא ילובן בוועדה. כפי שאמר לי יושב-ראש ועדת הפנים, חבר-הכנסת הלל, בדעתו להקים ועדת-משנה באופן מיוחד למגזר זה של החיים שלי, ואני מקווה שהיא תקום במהרה. נוסף לכך, באשר הקומפלס הוא רחב — הייתי אומר שהוא הצטברות של 29 שנים פלוס התגברות של הפשע המאורגן והכי-לתי-מאורגן — אני מקווה שתוך זמן סביר נוכל אולי גם לומר שאנחנו מקימים ועדה ממלכתית ציבורית לשם בדיקה והכנת הצעות.

יש דברים אובייקטיביים ויש דברים סובייקטיביים. אם, למשל, בבית-הכלא בבאר-שבע היתה הבנייה מכוונת ל-450 נפש והיום נמצאות שם קרוב ל-900 נפש, ברור שאין בתוספת הכמותית הזאת כדי לשפר; יש בזה הרעה איכותית משמעותית. זה מתבטא בתנאי לחץ, מים, שירותים פגומים, תנאי אוכל, צפיפות. אלה דברים שאנחנו צריכים לדעת. הדברים התפתחו כפי שהתפתחו. אי-אפשר לתקן את זה תוך יום. אבל חברה מתוקנת אינה פטורה מלדאוג גם לאלה שנכשלו, יש אחריות של כולם לכולם.

ברם, על-מנת שהתמונה תהיה גם מאוזנת, אני רוצה לומר — בלי שמות, לפי העקרון שלי — שגם אוכלוסיית האסירים השתנתה. מבין אלה שלמשל השתתפו במהומות, וזה ביטוי די טוב, די עדין, די פארלא-מנטארי למצב, אחד כבר היה בבית-מאסר שלוש פעמים ונידון על 20 גניבות, פריצות וכו'; אחרים נידונו על התפרצויות, גניבות, גרימת חבלה גופנית, שימוש ברכב, חבלה, גרימת נזק, שימוש בכוח, החזקת סמים, תקיפות, איום בנשק, נזק גופני — — —

נספחות

א. סדר-היום לשיבות י"ג-ט"ו

- א. חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977 (תיקון), תשל"ז-1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ב. הצעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון שלא יחול דין רציפות על הצעות חוק אלו:
 - (1) חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 9), תשל"ו-1976;
 - (2) חוק לתיקון פקודת העיריות (תיקון מס' 18), תשל"ה-1975;
- ג. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:
 - (1) צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 41), תשל"ז-1977;
 - (2) צו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת), תשל"ז-1977;
 - (3) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 16), תשל"ז-1977;
 - (4) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 17), תשל"ז-1977;
 - (5) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 19), תשל"ז-1977;
- ד. חוק לטיפול בחולי נפש (תיקון מס' 4), תשל"ו-1977 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 8), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק בתי המשפט (סמכויות בעבירות מיוחדות), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק אכיפת פסקי חוץ (תיקון מס' 2), תשל"ו-1977 (קריאה ראשונה).
- ח. הצעות לסדר-היום.
- ט. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז-1976 (קריאה ראשונה).
- י. הודעת הממשלה בעניין המדיניות הכלכלית - דיון.
- יא. שאלות ותשובות.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות י"ג-ט"ו

30. מ. עמאר (המערך): העברת ריכוז היבוא של מצר-כים חיוניים מידי הממשלה לידי יבואנים פרטיים.
31. י. יצחקי (הליכוד): נשירת תלמידים ממערכת החינוך.
32. נ. סדר (המערך): דרכי שיווקם של מוצרי מזון מן החי בישראל והצורך להקים רשות מרכזית לפיקוח על השיווק.
33. ע. ברעם (המערך): העברת המועצה הלאומית למח-קר ופיתוח ממשרד ראש הממשלה למשרד האנרגיה והתשתית.
34. ש. ארבל-אלמוזלינו (המערך): מניעת קבלתם של עובדים חדשים על-ידי רשות נמלי התעופה.
35. י. תמיר (הליכוד): התגברות הפשיעה והחובה להש-ליט חוק וסדר.
- 36-38. הפיצוץ בגבעתיים והשלכותיו - הצעות חב-רי-הכנסת ר. מילוא, מ. חריש, י. בן-מאיר.
39. ש. שטרן-קטן (חזית דתית לאומית): הפצת סמים בקרב קטינים ודרכי ההרתעה.
40. ת. אשל (המערך): שינוי הטיפול במקרי אונס.
41. צ'ר. ביטון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון): הכאת אסירים באגף 7 אשר בבית-הסוהר המרכזי בבאר-שבע.

ג. הצעת חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977 (תיקון), תשל"ז-1977

1. תיקון שם החוק
 2. תיקונים כלליים
- בכל מקום שבו נאמר בחוק העיקרי "תקופת המע-בר" יבוא "תקופת התקציב" ובכל מקום שבו נאמר בחוק העיקרי "26.7 אחוזים" יבוא "43.4 אחוזים".
- חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977, תשל"ז-1977¹ (להלן - החוק העיקרי), ייקרא "חוק תקציב לחודשים אפריל-ספטמבר 1977, תשל"ז-1977".

3. תיקון סעיף 1
בסעיף 1 לחוק העיקרי, במקום הגדרת "תקופת המעבר" יבוא: "תקופת התקציב" — התקופה שמיום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977) עד יום י"ח בתשרי תשל"ח (30 בספטמבר 1977);".
4. תיקון סעיף 2
בסעיף 2 לחוק העיקרי —
(1) בסעיף קטן (א), במקום 31,800,000 אלפי לירות" יבוא 54,200,000 אלפי לירות" ובסופו יבוא "ובתוספת סכום של 1,942,500 אלפי לירות";
(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
" (ב) תקציב ההוצאה מורכב מסכומים אלה:
(1) 43.4 אחוזים מן הסכום הנקוב בסעיף 2 להצעה פחות הסכום הנקוב בסעיף תקציב 84 — "תשלום חובות" שבטור הראשון של התוספת הראשונה להצעה;
(2) 6,527,000 אלפי לירות בסעיף תקציב 84 — "תשלום חובות";
(3) 1,442,500 אלפי לירות בסעיף תקציב שייוסוף לתוספת הראשונה להצעה וייקרא 46 — "רזרבה להוצאות הנובעות מהסכמי שכר";
(4) 500,000 אלפי לירות שייוספו לסעיף תקציב 47 — "רזרבה כללית";
(3) בסעיף קטן (ג), במקום "למעט סעיפי תקציב 47, 48, 87 ו-88" — "רזרבות" ו-84 — "חשלו" חובות" יבוא "למעט סעיף תקציב 84 — "חשלו" לום חובות";".
5. תיקון סעיף 4
בסעיף 4 לחוק העיקרי, במקום 1,968,081 אלפי לירות" יבוא 3,199,054 אלפי לירות".
6. תיקון סעיף 5
בסעיף 5 לחוק העיקרי, במקום "שני שלישים מסכום זה" יבוא "סכום זה".
7. תיקון סעיף 8
בסעיף 8(ה) לחוק העיקרי, במקום 5% יבוא 10%.
8. תיקון סעיף 9
בסעיף 9 לחוק העיקרי —
(1) בסעיף קטן (א) (1) ו-(2), במקום "5%" יבוא "10%";
(2) בסעיף קטן (ג) (1), במקום "10%" יבוא "20%".
9. תיקון סעיף 10
בסעיף 10 לחוק העיקרי —
(1) בסעיף קטן (א), במקום "5%" יבוא "10%";
(2) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא, "ואת חלו" קת סכום סעיף תקציב 46 — "רזרבה להוצאות הנובעות מהסכמי שכר";".
10. תיקון סעיף 11
בסעיף 11 לחוק העיקרי —
(1) בסעיף קטן (א), המלה "אחרת" — תימחק;
(2) בסעיף קטן (ד), במקום "לתקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977" יבוא "לתקציב לחוד-שים אפריל-ספטמבר 1977".
11. תיקון סעיף 12
בסעיף 12(ג) לחוק העיקרי, במקום "לתקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977" יבוא "לתקציב לחוד-שים אפריל-ספטמבר 1977".
12. תיקון סעיף 13
בסעיף 13 לחוק העיקרי, במקום 10,000,000 לירות" יבוא 20,000,000 לירות".
13. תיקון סעיף 15
בסעיף 15 לחוק העיקרי, במקום "כ"ב בטבת תשל"ח (1 בינואר 1978)" יבוא "כ"ב באדר א' תשל"ח (1 במאס 1978)".
14. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום תחילת החוק העיקרי.

הסתתיגויות לחוק הנ"ל

- מ. פעיל מציע:
(א) בפיסקה (1), במקום 54,200,000 אלפי לירות" יבוא 50,000,000 אלפי לירות", והסיפה המתחילה במלים "ובסופו יבוא" — תימחק.
(ב) בפיסקה (2) (החלפת סעיף (2) (ב) לחוק העיקרי), פיסקאות (3) ו-(4) יימחקו.
- לסעיף 5
ת. טובי מציע:
להעמיד את הסעיף על 2,000,000 אלפי לירות".
- לסעיף 6
ת. טובי מציע:
למחוק את הסעיף.
- לסעיף 2
מ. פעיל מציע:
במקום 43.4 אחוזים" יבוא 40 אחוזים".
- לסעיף 4
ע. אמוראי, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים:
(א) בפיסקה (1), במקום 1,942,500 אלפי לירות" יבוא 1,442,000 אלפי לירות".
(ב) בפיסקה (2) (החלפת סעיף (2) (ב) לחוק העיקרי), פיסקה (4) — תימחק.
- ת. טובי מציע:
במקום 54,200,000 אלפי לירות" יבוא 30,000,000 אלפי לירות".

לסעיף 7

ת. טובי מציע:

ברישו של הסעיף יבוא:

"בסעיף 8 (א) לחוק העיקרי, במקום "26.7%"
יבוא "13%".

מ. פעיל מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 8

מ. פעיל מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 9

ת. טובי מציע:

לסעיף 10

ת. טובי מציע:

בסוף פסקה (1) יבוא:

"ואחרי המלים 'רשאי שר האוצר' יבוא 'באי-
שור הוועדה'".

לסעיף 12

ע. אמורי, נ. פדר וד. רוזוליו מציעים:

למחוק את הסעיף.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח-1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תש"ל, עמ' 49; תשל"ג, עמ' 84; תשל"ד, עמ' 90; תשל"ו, עמ' 48.

² ק"ת תשל"ו, שיעורי מק"ח 188, עמ' 201.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט-1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת),

¹ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

² ק"ת תשל"ו, שיעורי מק"ח 196, עמ' 248.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב-1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ו, שיעורי מק"ח 188, עמ' 200.

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב-1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ו, שיעורי מק"ח 189, עמ' 206.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים) תשי"ב—1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 19), תשל"ז—1977³, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממנו.

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 191, עמ' 222.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים) תשי"ב—1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 23), תשל"ז—1977³, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה שהיו פטורים ממנו.

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 193, עמ' 236.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים) תשי"ב—1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 24), תשל"ז—1977³, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממנו.

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 195, עמ' 240.

ז. החלטה בדבר אישור הטלת מס קנייה על שירותים ושיעורו

בהתאם לסעיף 3א לחוק מס קנייה (טובין ושירותים) תשי"ב—1952, מחליטה הכנסת לאשר את הוראות צו מס קנייה על שירותים ושיעורו (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977, המופיע בנספח להחלטה זו, שבהן מוטל מס שירותים ואת שיעוריו.

סיכום הישיבות

בכבוד הכנסת. כן הודיע כי הוועדה רשמה לפניה את התנצלותו של חבר-הכנסת צ'י. ביטון.

ג. ש. לורינץ (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977 (תיקון), תשל"ז—1977. בוויכוח השתתפו: מ. פעיל, נ. פדר, צ' ביטון, ת. טובי, ד. רוזילוי. ש. לורינץ השיב למתווכחים.

הוחלט: 1) לקבל את ההצעה של חברי-הכנסת ע. אמוראי, נ. פדר וד. רוזילוי למחוק את סעיף 12; 2) לקבל את החוק.

ישיבה י"ג (ג' באב תשל"ז — 18 ביולי 1977)

היו"ר — י. שמיר; ב. הלוי.

א. מוכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. י. ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע לכנסת כי הוועדה דנה בתלונתו של יושב-ראש הכנסת על הפרת סדר חמורה של חברי-הכנסת צ'י. ביטון בישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה וציין כי ועדת הכנסת רואה בהתנהגות חריגה חמורה מן המקובל ופגיעה

ד. ת. טובי ניםק את התנגדות סיעתו להחלת דין רצי-
פות על הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס'
9), תשל"ו-1976 והצעת החוק לתיקון פקודת
העיריות (תיקון מס' 18), תשל"ה-1975. שר-
הפנים י. בורג השיב לדבריו.

הוחלט: להחיל את חוק הרציפות על החוקים הנ"ל.

ה. ש. לורניץ (יו"ר ועדת הכספים) הביא החלטות
בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום (שיעור תש-
לום חובה) (תיקון מס' 41), תשל"ז-1977; בצו
תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת), תשל"ז-
1977; בצווי מס קנייה על טובין (תיקונים מס' 16,
17, 19, 23, 24), תשל"ז-1977; בצו מס קנייה על
שירותים ושיעורו (תיקון מס' 3), תשל"ז-1977.
הוחלט: לקבל את ההחלטות.

ו. שר-הבריאות א. שוסטק הביא לקריאה ראשונה חוק
לטיפול בחולי נפש (תיקון מס' 4), תשל"ז-1977.
בוויכוח השתתפו: ד. שילנסקי, ע. ברעם, פ. שינמן,
א. נמיר. שר הבריאות השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה והרווחה.

ישיבה י"ד (ד' באב תשל"ז — 19 ביולי 1977)

היו"ר — י. שמיר; פ. שינמן; מ. ל. מרון.

א. יושב-ראש הכנסת י. שמיר קידם בברכה את המשל-
חת הפארלאמנטארי מאוסטראליה שנכחה בישיבה.

ב. שר-האוצר ש. ארליך מסר הודעה בשם הממשלה
בעניין המדיניות הכלכלית. בוויכוח השתתפו: ג.
יעקבי, א. שריר, א. רובינשטיין, א. מלמד, י.
כהן-אורגד, ת. גרוסמן, מ. וילנר, ש. לורניץ,
י. כהן, י. משל, א. אליאב.

ג. שר-החץ מ. דיין השיב על 5 שאלות של חברי
הכנסת: ש. ארבל-אלמוזלינו, ה. זיידל, נ. פדר, ד.
גלס, א. שריר.

סגן השר י. ארידור השיב על 2 שאלות של חברי
הכנסת: ה. זיידל, ג. פדר.

ד. בהמשך הדיון על הודעת הממשלה בעניין המדיניות
הכלכלית השתתפו: מ. קצב, י. ז', אמיר, ק. כהנא,
ז. ורטהיימר, א. ג. בדיאן, ש. ארבל-אלמוזלינו, ש.
אלוני, מ. כהן, ג. האוזנר, מ. אלגרבלי, מ. ל. מרון,
מ. דייקסל, א. אבטבי, ד. גולומב, ח. בר-לב, פ.
גרופר. שר האוצר השיב למתווכחים.

ה. הצעות לסיכום הדיון הוגשו על-ידי: ח. קורפו בשם
סיעת הליכוד, התנועה הדמוקרטית לשינוי, החזית
הדתית הלאומית, אגודת ישראל; י. זכאי בשם סיעת
המערך; ת. טובי בשם סיעת החזית הדמוקרטית לש-
לום ולשוויון שהגיש הצעה להביע אי-אמון לממש-
לה; מ. פעיל בשם סיעת מחנה שלי שהגיש הצעה
להביע אי-אמון לממשלה; ק. כהנא בשם סיעת
פועלי אגודת ישראל.

הוחלט: (1) לא לקבל את ההצעות להביע אי-אמון
לממשלה; (2) לקבל את ההצעה שהוגשה על-ידי
חבר-הכנסת ח. קורפו.

א. יגורי מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.

ישיבה ט"ז (ה' באב תשל"ז — 20 ביולי 1977)

היו"ר — ש. ארבל-אלמוזלינו; י. מ. אברמוביץ.

א. מ. עמאר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר העברת
ריכוז היבוא של מצרכים חיוניים מידי הממשלה
לידי יבואנים פרטיים. שר התעשייה, המסחר והתיי-
רות י. הורביץ השיב להצעה.

הוחלט: לקיים דיון על הנושא במליאת הכנסת.

ב. י. יצחקי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר נשירת תל-
מידים ממערכת החינוך. שר-החינוך והתרבות ז.
המר השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החינוך והתרבות.

ג. נ. פדר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר דרכי שיווקם
של מוצרי מזון מן החי בישראל והוצרך להקים
רשות מרכזית לפיקוח על השיווק. שר-החקלאות
א. שרון השיב להצעה. ע. נוף הציע לא לכלול את
הנושא בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-
ידי ועדת הכנסת.

ד. ע. ברעם הגיש הצעה לסדר-היום בדבר העברת
המועצה הלאומית למחקר ופיתוח ממשד ראש
הממשלה למשרד האנרגיה והתשתית. שר האנרגיה
והתשתית י. מודעי השיב להצעה. ד. גולומב הציע
להעביר את העניין לוועדה.

הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ה. ש. ארבל-אלמוזלינו הגישה הצעה לסדר-היום
בדבר מניעת קבלתם של עובדים חדשים על-ידי
רשות גמלי התעופה. סגן השר י. ארידור השיב
להצעה. מ. פעיל הציע להעביר את העניין לוועדת
הכלכלה.

הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ו. י. תמיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר התגברות
הפשיעה והחובה להשליט חוק וסדר; ר. מילוא, מ.
חריש וי. בן-מאיר הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-
היום בדבר הפיצוץ בגבעתיים והשלכותיו. שר-
הפנים י. בורג השיב להצעות.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות
הסביבה.

ז. ש. שטרן-קטן הגישה הצעה לסדר-היום בדבר הפצת
סמים בקרב קטנים ודרכי ההרתעה. שר-הפנים י.
בורג השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות
הסביבה.

ח. ת. אשל הגישה הצעה לסדר-היום בדבר שינוי הטי-
פול במקרי אונס. שר-הפנים השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי
ועדת הכנסת.

ט. צ'. ביטון הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הכאת
אסירים באגף 7 אשר בבית-הסוהר המרכזי בבאר-
שבע. שר-הפנים י. בורג השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות
הסביבה.

י. י. ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי
בוועדות הכנסת.